

KRUŽLOVÁ

Pohľady do histórie a súčasnosti obce

KRUŽLOVÁ, Pohľady do histórie a súčasnosti obce

Autor: Mgr. Róbert Hriž

Vydavateľ: Tlačiareň svidnícka pre obec Kružlová

Grafická úprava: Róbert Udič

Výroba: Tlačiareň svidnícka, s. r. o.

Neprešlo jazykovou úpravou

© Mgr. Róbert Hriž

2016

Vydané s finančnou podporou Prešovského samosprávneho kraja

Selo Kružlova

1414-tim roci
už sa zakladalo,
na „makovičim panstvi“
z osady vznikalo.

Barakovni školu strednú
v seli zmontovali,
v kotlí zme po ruskej
ša vyučovali.

Pizniše i družstvo
v seli založili,
štatne kino „rohula“
v seli nam zhotili.

Kultúrnyj dim, obecnyj urad
i poštu zhotili,
v tých obkloch ze plano
Kružlovčane žyli.

zakladna škola, tetocivná
i materska škola,
regulárna poloká
družka asfaltova.

Dom smutku obchody
i plin v želi máme,
ne družstvo, ale farmu
tepe v seli máme.

Dvi švitovij vojny
selo bombardovali,
ale lude se ho
do porjadku dali.

Najhoršij nasledij
družka zochabla,
sjustovene cile
selo zochabla.

Jeden mlyn, paru domiv
selo zúčinalo,
podla pama Kružlo
i meno dostalo.

594 rokov,
v ti m roci už malo,
ale nevypadat
tak jak baba staro.

Derevjany domy
cehla vymenila,
múterova ferma
obnovu robila.

Milí čitatelia,

držíte vo svojich rukách monografiu o obci Kružlová, ktorá má podnázov Pohľady do histórie a súčasnosti obce. Som hrdý na to, že sa nám podarilo za tak krátky čas (3 mesiace) zrealizovať toto dielo. Nerodilo sa vôbec ľahko, nakoľko zhromaždiť toľko informácií nám dalo dosť námahy. Som presvedčený, že si to naša obec zaslúžila a zaslúži, aby boli informácie o nej zhromaždené, zozbierané a zaznamenané. Či už pre nás, alebo budúce generácie.

Ďakujem dvom poslancom Prešovského samosprávneho kraja pánovi **Petrovi Pilipovi** a pánovi **PhDr. Jánovi Vookovi**, že podporili našu myšlienku a prispeli nám na zrod publikácie zo svojich poslanceckých možností. Ďakujem všetkým sponzorom, ktorí nám finančne prispeli rôznymi čiastkami a ich zoznam je uvedený v závere. Moje úprimné poďakovanie patrí autorovi Mgr. Róbertovi Hrižovi, a tiež všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomohli k tomu, aby ste monografiu o našej obci mohli mať práve v rukách.

Prajem Vám, milí čitatelia, aby ste získali o obci Kružlová nové, zaujímavé i poučné informácie a aby ste sa tešili spolu s nami, že je takáto publikácia súčasťou nás.

Október 2016

PhDr. Adrián Gužo
starosta obce Kružlová

Projekt finančne podporil Prešovský samosprávny kraj

PRÍRODNÉ POMERY A POLOHA OBCE

Podhorská obec Kružlová leží v severnej časti Ondavskej vrchoviny Nízkych Beskýd, v doline potoka Svidničanka, asi 8 km od okresného mesta Svidník.

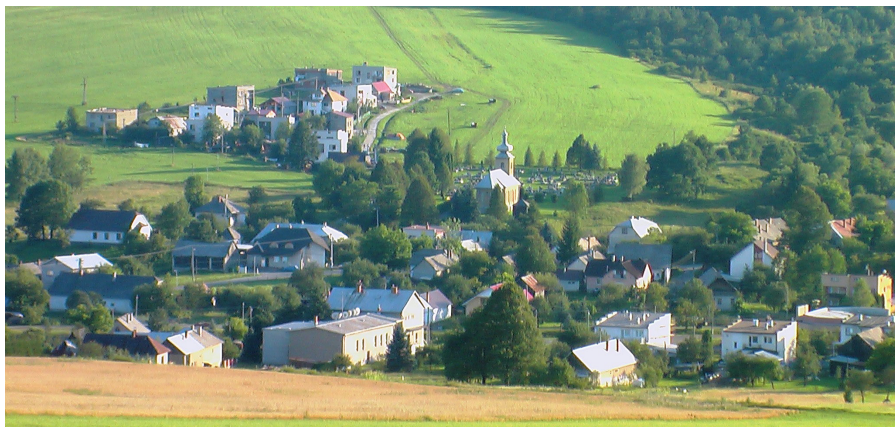
Nadmorská výška v strede obce je cca 290 m. n. m. a v extraviláne od 280 do 595 m. n. m..

Mierne zvlnený pahorkatinou v západnej časti až mierne členitý povrch chotára tvoria flyšové súvrstvia, na svahoch mocné pokrovy svahových hĺn.

Les prevažne s porastom borovice, brezy a buka sa nachádza v západnej a severovýchodnej časti.

Susednými obcami sú Svidnička, Nižná Pisaná, Dobroslava, Kapišová, Nižná Jedľová, Vyšná Jedľová a Belejovce.

Severozápadne približne 15 km od obce vo výške 502 m. n. m. sa nachádza známy Duklianský priesmyk (Svidnícke sedlo).

Územie obce je charakteristické prevažne lúkami a pasienkami, sčasti využívanou poľnohospodárskou pôdou a lesnými porastmi. Z hľadiska súčasnej krajinynej štruktúry a využívania vymedzeného územia v katastrálnom území je podiel ekologicky stabilných krajinných prvkov zastúpený podielom lesných stabilných spoločenstiev.

Obec sa nachádza v nenarušenom prírodnom prostredí z hľadiska krajinynej scenérie.

V katastrálnom území obce Kružlová sú podľa evidencie nehnuteľnosti nasledujúcim podielom zastúpené jednotlivé druhy pozemkov, ktoré tvoria súčasnú krajinnú štruktúru a využitie územia:

Plocha	%	ha
orná pôda	23%	193
lúky a pasienky	42%	345
záhrady, ovocné sady	1%	7
lesy	22%	185
vodné plochy	3%	22
zastavané plochy	4%	37
ostatné	5%	39
celkom	100	828

Príroda regiónu pod Duklou rozprestierajúceho sa v severovýchodnej časti Slovenska je pestrá a mnohotvárna. Orograficky patrí územie do oblasti Nízkych Beskýd, ktoré sú súčasťou vonkajších Východných Karpát. Údolím Kapišovky sa tiahne biokoridor regionálneho významu. Do katastra obce zasahuje Chránené vtáčie územie Laborecká vrchovina.

Živočíšstvo - stručný prehľad druhov európskeho významu: Jašterica obyčajná, jašterica živorodá, užovka stromová. Národného významu: mlok horský, salamandra škvrnitá, vretenica obyčajná. Z vtáctva je to ďateľ veľký, jastrab krahulec, myšiak hôrny, sova lesná, lastovička domová, sýkorka belasá, škovránok poľný. Z cicavcov sú: jeleň, srnec hôrny, diviak, vlk, rys ostrovid, líška, lasica, kuna hôrna a mnoho ďalších typických pre tento hornatý kraj.

Na Kapišovke sa nachádza, pri tankoch vedľa odpočívadla, bobria hrádza.

V tunajších potokoch žije prevažne jalec, čerebľa, pstruh potočný, hlaváč a rak riečny.

Príroda regiónu poskytuje možnosti pre vyznávačov pešej turistiky, cykloturistiky a pre zber lesných plodov i húb. Priamo nad obcou, na hore Rohuľa (595 m. n. m.) dominujúcej okoliu, stojí drevená 14 metrová rozhľadňa a turistická útulňa.

Životné prostredie je len málo narušené ľudskými zásahmi a dosahuje vysokú kvalitu. Poskytuje pestrú mozaiku prírodných krás a historického bohatstva, čo v budúcnosti naznačuje perspektívny rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu.

Letisko sa nachádza nad susednou obcou Nižná Jedľová, kde je vybudovaná pristávací dráha (1200 x 30 m) pre menšie lietadlá.

Z historických foriem hospodárskeho využitia krajiny dominovalo poľnohospodárstvo a chov dobytky. Pôvodné formy maloplošného obrábania poľnohospodárskej pôdy boli počas existencie Jednotného roľníckeho družstva zlikvidované a pozemky boli scelované za účelom poľnohospodárskej veľkovýroby a to aj za cenu potlačania prirodzeného potenciálu krajiny.

Na neprístupnejších pozemkoch prevládalo pasenie dobytky, pričom pasienky boli porastené skupinami drevín, resp. plošným zastúpením drevín s úzkym prepojením, čo umožňovalo prirodzené pasenie dobytky so súčasnou ochranou pôdy pred eróziou. Tieto plochy boli zväčša rekultivované alebo premenené na lesné porasty. V súčasnosti v rámci prirodzenej sukcesie rekultivovaných plôch nevyužívaných na intenzívne hospodárenie sa na časti pasienkov opätovne vracia tento spôsob prirodzeného využívania prírodného prostredia. Hospodárenie na pôde by malo prebiehať bez narušenia biologickej rovnováhy v krajine pri zabezpečení udržateľnej štruktúry využívania a ochrany produkčného potenciálu územia a tým aj primeranej produkcii plodín v daných prírodných podmienkach.

Údolie smrti:

Pri pamätníku, na ktorom sovietsky tank T-34 zdoláva nemecký tank, sa nachádza križovatka smerom do „Údolia smrti“.

Meno dostalo podľa najväčšej tankovej bitky, ktorá sa odohrala v údolí, v čase karpatsko - duklianskej operácie. V tomto priestore od 25. do 27. októbra 1944 prebiehali najťažšie tankové boje sovietskych jednotiek po prekročení československých hraníc.

Jeho prechod trvá cca 40 minút peši alebo pár minút autom a po celej dĺžke nájdete rozostavenú zachovanú bojovú techniku. Raz za čas tu asi 200 komparzistov predvádza rekonštrukciu bojov z druhej svetovej vojny.

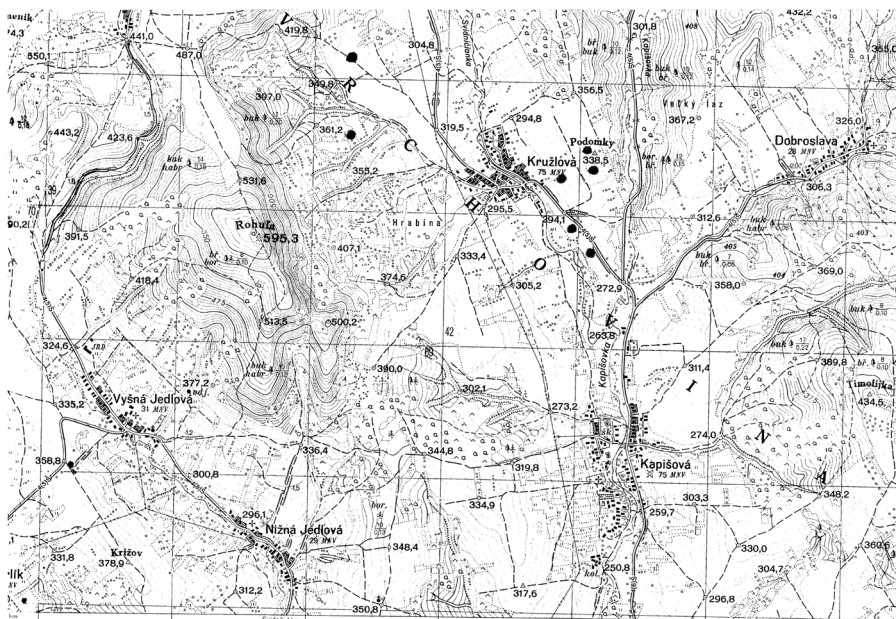
Gigantická vrbá rastúca v katastri obce, na fotke Pavel Mašša, rok 2010

PRAVEKÉ A VČASNOHISTORICKÉ OSÍDLLENIE V KATASTRI OBCE

Archeológovia datovali najstaršie stopy po prítomnosti človeka na území dnešnej obce a jeho blízkeho okolia na základe nálezov zozbieraných na povrchu pooraných polí do obdobia staršej doby kamennej – paleolitu (cca 40 000 – 8200 rokov pred Kristom).

Ladomírka a jej pravostranný prítok Kapišovka predstavovali už od najstarších čias dôležitú komunikačnú spojnicu nielen pre človeka, ale aj napr. pre chladnomilnú stádovitú zver (mamuty, soby, a i.), smerom na Kuchtovské sedlo a sedlo Tepajec. Poloha a mierne zvlnený terén predurčoval priestor na osídlenie našimi najstaršími predkami. Lovci a zberači využívali na lov úzke priesmyky pri vodných tokoch.

Pri povrchových dlhoročných zberoch – prieskumoch bolo zistených priamo v chotári obce Kružľová až 7 pravekých lokalít.

Nájdené štiepané kamenné nástroje a ich zvyšky boli vyhotovené z obliakov miestnych ondavských a menilitických rohovcov, kremenca, radiolaritu, ktoré sa nachádzajú v korytách tunajších potokov a riekach. Našli sa tiež nálezy vyhotovené z rôznych druhov nadkarpatských pazúrikov a výnimočne aj iných nerastov (limnokvarcit, obsidián).

obr. 1

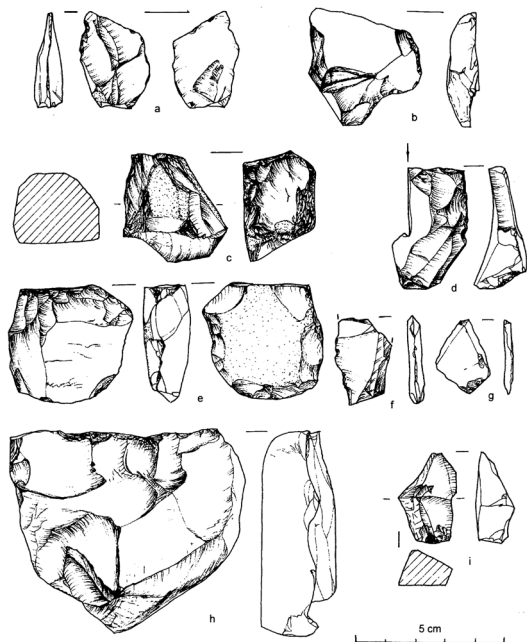
poľsko – slovenský archeologický prieskum Ondavskej vrchoviny. Nadväzoval na práce realizované v tomto regióne v rokoch 1991 – 1997. V dňoch 20. - 25. októbra bol zrealizovaný prieskum v poriečí hornej Ondavy. Výsledky archeologických prospekcií priniesli celý rad nových poznatkov nielen z obdobia paleolitu, ale

Zo staršej doby kamennej (mladý paleolit – gravettien?, cca 20 000 - 18 000 rokov pred Kristom) sa našla v polohe nad sútokom Kapišovky a Svidničanky retušovaná čepeľ. Vyhotovená bola z limnokvarcitu pochádzajúceho až z územia dnešného severovýchodného Maďarska (obr. 1).

V dňoch 31. marca až 4. mája 2000 sa uskutočnil i v širšom chronologickom merítke o rozsahu pravekého a stredovekého osídlenia, pričom preukázali jeho väčšiu intenzitu v regióne horného poriečia Ondavy.

Nové nálezy pochádzajú z obdobia mladého paleolitu: Kružľová (obr. 2) (poloha 3), eneolitu Kružľová (2, 4). Rámčovo do praveku sú datované artefakty z lokalít Kružľová (1, 5).

Na nálezisku (poloha 3) s bohatou úštepovou industriou sa našlo okolo 50 artefaktov. Jadro z radiolaritu, fragment čepele a úštep, dva odštepky z radiolaritu, rydlo, driapadlo, fragment ostria (?) z menilitického rohovca, úštep z patinovaného pazúrika, dva úlomky z bližšie neurčeného pazúrika

obr. 2 Kamenné štiepané nálezy. a,b,c,h - eneolit d-g - mladý paleolit - epipaleolit i - staršia doba bronzová

a iné. Datované boli do mladého paleolitu (magdalénienska, epimagdalénienska kultúra). Na tejto významnej archeologickej lokalite sme získali z obdobia záveru paleolitu – epigravettienu, tzv. jadierko používaného ako rydlo a čepielku z patinovaných pazúrikov. Zvyšok viacsmerného jadra, jadro z hnedého radiolaritu a rydlo na čepeli (obr. 3).

Obr.3

Z mladšej doby kamennej – neolitu (6. až 4. tisícročie pred Kr.) z polohy „Nad triangulačným bodom“ pochádza časť sekerky z ondavského rohovca - ílovca, jadro, zvyšok jadra a retušovaný nástroj z rovnakej suroviny.

Obr. 4

Neďaleko tohto náleziska boli zozbierané aj iné nástroje a sekerka značne poškodená zo sivohnedého rohovca (obr. 4). Zopár nevýrazných úlomkov keramiky. Na základe už odborne publikovaných nálezov z okolia obce Dobroslava možno tieto artefakty datovať do strednej fázy neolitu – bukovohtorská kultúra.

obr. 5

Niektoré nálezy sú len rámcovo datované do praveku, prípadne do neskoršej doby kamennej - eneolitu (koniec 3. - začiatok 2. tis. pred Kr.) a staršej doby bronzovej. Je to polotovary sekerky? z prekremeného pieskovca, jadro z obsidiánu a mnoho ďalších (obr. 5). Nové intenzívne migračné prúdy sa prejavili rôznymi archeologickými kultúrami, resp. pastiersko – roľníckymi spoločnosťami. Kultúra ľudu východoslovenských mohýl v okolí Kružlovej je doložená iba kamennými nástrojmi a zlomkami keramiky. Táto kultúra je súčasťou komplexu so šnúrovou keramikou, ktorý sa podieľal na formovaní počiatočných prejavov doby bronzovej (1800 – 800 rokov pred Kristom).

Nálezy zo staršej doby bronzovej dokumentujú jadrá a nástroje z kremenca, pazúrika a rohovcov (niektoré poškodená počas orby ťažkými mechanizmami). Unikátny je nález časti srpu vyhotoveného z tzv. nadnesterského pazúrika (obr. 6) z prelomu neskoršej doby kamennej a začiatku doby bronzovej. Nájdený bol v polohe „Nad tankami“ počas prieskumu Igorom Kimákom, rodákom zo susednej Dobroslavy.

Priame doklady hmotnej – materiálnej kultúry z neskorších období zatiaľ absentujú,

prípadne sa nachádzajú pod súčasným intravilánom – zastavanej časti obce. Doložené sú iba tzv. uhlíkovou analýzou peľových usadenín rastlín, ktorú uskutočnil tím poľských vedcov. Zrealizovanou v barine približne 500 m západne od obce Kružlová, v časti rašeliniska na severovýchodnom svahu.

Skúmané boli vzorky od neskoršej doby bronzovej (lužická a gávská kultúra), železnej - obdobia Laténu - Kelti, cez przeworskú kultúru – Germáni, Dákovia a Slovania až po stredovek.

Projekt zaoberajúci sa prvými poľnohospodármi a pastiermi na južnej strane Nízkych Beskýd priniesol výsledky početných stôp o osídlení v tunajšom kraji.

obr. 6

Výskyt malého rašeliniska v oblasti s intenzívnym prastarým osídlením podnietil palinologický výskum. Pomerne nízky vek skúmaného rašeliniska zúžil rozsah na obdobie od neskorej doby bronzovej až po dnešok, pričom sa podarilo zrekonštruovať rastlinný kryt a jeho zmeny podmienené vplyvom osídlenia a ľudskej aktivity.

Okolité lesy boli vyrúbané (nie vypaľované) za účelom získania pôdy na obrábanie a chovanie domestikovaných zvierat a tiež na budovanie osídlenia. Taktiež boli využívané na pasenie v lese (kozy, ovce a prasce v bukových a dubových lesoch), na prípravu zásob potravy na zimu a neúrodné časy (listy, mladé výhonky, ovocie a semená niektorých drevín).

Intenzívne odlesnenie bolo doložené podľa dostupného materiálu k analýze v období przeworskej kultúry, asi pred 1700 rokmi (pozn. autora - prebehlo už na konci doby kamennej a začiatku doby bronzovej, asi pred 4000 rokmi) a potom v stredoveku (od 14. storočia) rusínskymi pastiermi – roľníkmi.

Dobre schodným údolím popri Lodomírke (dôležitej pravekej komunikácii) viedla hlavne v mladšej a neskorej dobe bronzovej obchodná cesta, po ktorej sa prevážal rôzny tovar (soľ, bronzové výrobky, jantár, kožušiny a pod.).

Z nasledujúcich storočí sa v okolí Kružlovej i v celom podduklianskom kraji našlo málo archeologických nálezov. Týka sa to predovšetkým rozšírenia kultúr staršej a mladšej doby železnej (800 pred. Kr. – nar. Kr.).

V dobe rímskej sa región opäť zaľudňuje. Od druhého storočia nášho letopočtu tadiaľ viedla tzv. solná obchodná cesta, ktorá dokumentuje čulý obchodný ruch medzi rímskymi provinciami a barbarikom. O čom svedčí ojedinelý nález strieborného rímskeho denára s vyobrazením cisára Marka Aurélia zo Svidníka.

Vo včasnოსlovanskom období (5. – 6. stor.) sa uskutočňovalo osídľovanie cez karpatské priesmyky smerom zo severu na juh.

V priebehu 9. stor. sa zintenzívnili kontakty Veľkej Moravy smerom na sever od Karpát, na územie Vislanska, čo dokazujú nielen prebudované hradiská v týchto oblastiach, ale aj nálezy veľkomoravského pôvodu na tomto území.

Na začiatku 11. stor. existoval za panovania Boleslava Chrabrého aj nenásilný zábor z poľskej strany. Až v prvej polovici 12. stor. bola po niekoľkoročných vojenských ťaženiach začlenená oblasť severného Šariša do Uhorska. Tak sa postupne ustálila severná hranica medzi poľským a uhorským kráľovstvom na horských hrebeňoch Karpát – Nízkyh Beskýd.

STREDOVEKÉ OSÍDLENIE KRUŽLOVEJ A HORNEJ ONDAVY

Začiatkom 13. storočia sa v Nízkyh Beskydách ustálila aj Uhorsko – Poľská hranica, čo je dôkazom hustejšieho osídlenia v tomto pohraničnom pásme.

Dávno pred rokom 1235 už jestvovala dedina Stročín, ktorej ako panstvu patrilo územie horného povodia Ondavy od Dubovej po riečku Chotčianku, kde hraničilo so zemplínskym majetkom Stropkova. Stročín bol najstaršou obcou v údolí severnej Ondavy. Do majetku stročínskeho panstva patrilo väčšinou zalesnené územie až po hrebeň Karpát.

Makovické panstvo bolo jedným z najrozsiahlejších majetkových komplexov nie len na našom území, ale aj v celom stredovekom Uhorsku. Základ makovického panstva tvorilo starobylé sídlisko Smilno s chotárom siahajúcim od Bardejova až k hranici s Poľskom po občinu Stročín, ktoré už v roku 1250 daroval kráľ Belo IV. predkom rodu Aba, no tí tento majetok predali v roku 1269 Tekulovcom.

Osídľovanie prihraničného územia prinieslo so sebou už v 14. storočí mnohé špecifiká. Nové osady vznikli na okrajoch staršieho osídlenia v podhorskom prostredí, najmä však v dolinách. Keďže obyvatelia týchto dedín boli roľníci, kultiváciou dovedty zalesnených častí nášho kraja zväčšili roľnícky obrábané územia. Do etnicky slovenského prostredia prišli zemepánmi získavaní prisťahovalci prevažne rúsinke národnosti.

Proces doosídľovania tunajšej hornatej krajiny sa zintenzívnal najmä v druhej polovici 14. storočia. V roku 1370 rod Ákošovcov pri výmene majetkov dal stročínske panstvo šľachticovi Petrovi Cudarovi.

Už podľa dohody medzi Petrom Cudarom a Jágerským biskupom z roku 1367 namiesto desiatku vyplácali majitelia makovického panstva ročne 200 zlatých. Sediaci na panstve a teda aj v **Kružlovej** platili podľa urbára na jar 4 denáre na každé teľa, prípadne kravu, dávajúcu mlieko, z tejto platby boli oslobodení len dediční richtári. Podobne za každú ošípanú zaplatil sedliak ročne 3 denáre a platili sa aj bližšie neuvedené dávky z jačmeňa, pšenice, ovsa a obroku, z ktorých boli povinní odvádzať aj deviatok. Každý poddaný bol tiež povinný orať a siať zemepanské polia, no tiež aj žať, vymlátiť a pozvážať zemepanskú úrodu. Na výsadbu pšenice dávali po dva gbely, na sejbu ovsa ½ gbela, a kto sa chcel vyhnúť tejto povinnosti, musel odvádzať z úrody 4 kopy obilia a ovsa až 5 kôp. Každý zo sedliakov bol povinný odvádzať ročne pol pinty masla, z bôbu a hrachov vždy na jeseň 1/12 gbela, z prosa polovicu pinty, z repky po jednom korci, teda jednu ¼ gbela, a ročne k tomu jeden gbel chmeľu. Okrem toho každý poddaný bol povinný ročne odovzdať ešte jedno kurča a dvaja poddaní spoločne po jednej husi. Každý musel tiež odovzdať 100 šindľov alebo zaplatiť 6 zlatiek a tiež aj vypesťovať 50 hlávok kapusty. Z týchto povinností boli oslobodení len dediční richtári – šoltýsi, ktorí neodovzdávali ani ostatné dávky a platby, no na Vianoce odovzdávali

2 koláče a zajaca. Šoltýs, ktorý mal mlyn, platil na sviatok sv. Juraja 1 zlatý. Spoločne celá dedina odovzdávala 1 teľa a v tom istom čase každý poddaný 4 vajcia. Želiari, ktorí bývali vo vlastnom dome, platili ročne iba 50 denárov.

Dolina Kapišovky bola osídľovaná veľmi dávno. Podobne ako susediace dediny, aj Kružlovú založil šoltýs s poddanými podľa zákupného práva. Šikovný jedinec – šoltýs, ktorý bol lokátorom novej dediny získal niekoľko rodín, priviedol ich na určené miesto a spolu s nimi ostal žiť v novej osade. Za to dostal dvojnásobok pôdy oproti ostatným osadníkom, právo prevádzkovať krčmu, mlyn alebo jatku. Po uplynutí dohodnutého počtu prvých rokov tzv. lehoty, kedy si zriaďovali obydlia a upravovali územie na pasienky, platili zemepánovi daň a odovzdávali dávky.

Vzhľadom na vývin osídlenia okolia predpokladáme, že Kružlová vznikla v druhej polovici 14. storočia, kedy bola najsevernejšie vysunutou dedinou v severovýchodnom Šariši, pod zalesnenými svahmi Nízkyh Beskýd.

Prvá zachovaná písomná zmienka o obci (in possessionibus...Crusulwagasa) je až z roku 1414, keď Šimon Cudar záložoval svoju časť majetkov makovického panstva šľachticovi Jánovi Bubekovi. Zapísaný maďarský názov vo význame **Krusulova poruba** svedčí o tom, že bola vybudovaná na nemeckom zákupnom práve. Meno šoltýsa – dedičného richtára „**CRUSUL**“, má nemecký jazykový pôvod a vyskytovalo sa aj ako domácka forma nemeckého osobného mena **Kristel**, v Bardejove **Cristil – Kristián**. Teda aj pôvod zakladateľa Kružlovej predpokladáme medzi nemeckými mešťanmi Bardejova.

Pôvodný roľnícky charakter dediny dokladá aj jej zdanenie v roku 1427 a zápis sedemnástich port (porta = brána - vráta jednej usadlosti, cez ktorú mohol prejsť plne naložený voz) do súpisu. No pôvodné osídlenie postupne upadlo a usadilo sa tu nové valašské a rusínske obyvateľstvo.

Po vymretí vplyvných Cudarovcov v roku 1470, daroval kráľ Matej I. panstvo pánom z Rozhanoviec, ktorým patrilo aj susedné čičavské panstvo. Práve v súvislosti s držbou panstva páni z Rozhanoviec sa prvý krát dozvedáme aj o konkrétnych povinnostiach tunajšieho obyvateľstva.

V roku 1494 získala makovické panstvo kráľovskou donáciou sliezska šľachtická rodina Schellenbergovcov. Tí sa pustili do obnovy spustošeného panstva a v krátkom čase vzrástol počet usadlostí.

V urbári makovického panstva z roku 1507 Kružlová vystupuje medzi rusínskymi dedinami (lat. Ruthenorum), no ešte v dôsledku pustošenia poľského vojska na začiatku 90-tych rokov 15. stor., tu boli len 3 obývané sedliacke usadlosti, kým ďalších 8 bolo opustených.

Sedliaci v Kružlovej boli zdanení v roku 1548 a 1567 iba od jednej porty, okrem nich tu v uvedených rokoch žili 3 a 2 želiarske – bezzemkovské rodiny. V roku 1567 tu hospodárili iba dve domácnosti na polovičných usadlostiach. V roku 1588 boli tunajšie domácnosti zdanené od 1,75 porty a nežili tu už žiadni želiari.

V archívnych dokumentoch z 15. - 16. storočia, kedy bola malou osadou sa vyskytuje pod druhým názvom **Kruslyo**, ktorý je maďarizovanou podobou ojedinele sa vyskytujúceho slovenského názvu v zmysle **Kružlova (Kristelova – Krištiánova) Ves**.

Roku 1506 získava časť panstva Imrich z Perína a v roku 1522 už vlastní panstvo šľachtici Tarcaiovci z Torysy, ktorým bolo odobraté pre nevernosť kráľovi a podporu Jána Zápoľského a v roku 1548 ho získava magnát Gašpar Šerédy. Po jeho smrti v roku 1557 panstvo zdedil jeho syn Juraj, po ňom ho získal ako prívrženec Habsburgovcov Andrej Balassa a ako posledný pred Rákociovcami ho vlastnil Ján z Ostrohu (poľský magnát z dnešnej Ukrajiny), ktorý sa v roku 1566 oženil so Zuzanou dcérou Gašpara Šerédyho. Ten po jeho smrti panstvo predal v roku 1601 za 80 000 dukátov Žigmundovi Rákocimu

Urbár makovického panstva z 1507 roku

Urbáre, ako cenný historický materiál, nám poskytujú údaje o širokom spektre spoločenského života. Doposiaľ neznáme dva urbáre (registre) makovického panstva z roku 1507 nám poskytujú veľmi dôležitý obraz o sociálnych a národnostných pomeroch.

V roku 1471 Rainold z Rozhanoviec ako hlavný kráľovský taverník v úsilí o zvýšenie výnosov panstva vydal nariadenie, ktorým zjednotil a upravil povinnosti tunajších obyvateľov. Podľa tohto prípisu mal každý poddaný, ktorý držal jedno poplužie platiť ročne dva zlaté. Za výmeru pol poplužia jeden zlatý a kto nedržal žiadnu výmeru, zaplatil iba pol zlatky. Boli povinní to zaplatiť v jari, polovicu na sv. Juraja (24. apríla) a v jeseni, polovicu na sv. Michala (29. septembra). Na siatie boli sedliaci povinní odkupovať obilniny od panstva, a to po dva gbely ozimín a po dva gbely jarín na jedno poplužie. A naopak zo všetkej svojej úrody, s výnimkou siatiny tzv. ľadníka, boli povinní platiť deviatok. Pre výber deviatku však zemepán neustanovil žiadneho osobitného človeka, ale sedliaci smeli všetku svoju úrodu pozvážať do stodôl, kde sa tento mal následne vyčleniť. Desiatky z bravov sa vybrali len vtedy, ak bolo v lese dostatok žaludov na ich obživu. Ostatné dávky boli povinní odovzdávať tak, ako za starých časov, teda každý zo svojej úrody podľa výmery. A od všetkých ostatných povinností boli makovickí poddaní oslobodení.

Táto listina podáva nepriamy dôkaz o jestvovaní staršieho urbárneho predpisu, ktorým sa riadili aj poddaní v Kružlovej. Zostával v platnosti aj po vydaní úprav a podstatnú časť zaznamenávajú urbáre z roku 1507.

Najstarší urbár makovického panstva je dôležitým historickým dokumentom. Súpis dedín spísali v roku 1507 okolo sviatku sv. Dionýza (9. októbra) úradníci panstva magistri Štefan z Vrbovca a Žigmund de Pogan za prítomnosti šľachticov Mikuláša z Torysy, Štefana zo Žehne, Mikuláša z Kapušian a Jána Vörösa z Roškovián, ktorí boli v tom čase slúžnymi šarišskej župy. Okrem opisu jednotlivých dedín

s údajmi o počte obývaných sedliackych usadlostí i osobitne o dedičnom richtárovi a opustenými usadlosťami.

V urbári hradného panstva Makovica z roku 1507 (spísanom okolo 9. októbra 1507) o **Kružlovej** je zaznamenané: **Sedliacke poddanské usadlosti obývané III (tri). Opustené galdovstvá bez stavieb VIII (osem).**

Je tu uvedený aj podrobný popis povinností poddaných. Každá sedliacka usadlosť mala vyplácať každoročne census (činžu) v dvoch splátkach a to na sviatok sv. Juraja a sviatok sv. Archanjela. V uvedenom roku však zaplatili celkom len po jednej zlatke, v dôsledku celkového hospodárskeho aj sídlíštného úpadku na panstve. Všetci želiari museli zaplatiť ročne 50 denárov.

V 15. až 16. storočí sa postupne so súhlasom panstva zakladali nové osady na severovýchodnom Slovensku. Osídľovali ich Rusíni (Valachi, Olahi, Ruthéni) ako to uvádzajú dobové listiny a časom vytvorili väčšinu súčasných obcí v podduklianskom regióne. Uchovali si svoje zvyky a obyčaje, osobitný spôsob života, odlišný od ostatných oblastí východného Slovenska. Aj Kružlová patrila medzi rusínske dediny (lat. possessionibus Ruthinorum ...**Krwslo**) na panstve Makovica.

Na konci stredoveku sa makovické panstvo i okolie samotnej **Kružlovej** nachádzalo v značne zdevastovanom stave, ktorý bol výsledkom dvoch pustošivých vpádov poľských vojsk, prvého už v roku 1471, keď vtrhol do Uhorska poľský princ Kazimír s vojskom, no ešte väčšie následky pre vývoj tunajších sídelných pomerov mali vpády Jána Alberta v rokoch 1491 a 1492, ktorý s podporou časti uhorskej šľachty ašpiroval po smrti kráľa Mateja I. na uhorský trón. Odrazilo sa to aj v celkovej hodnote panstva Makovica, ako to dokladá výmenná transakcia z roku 1514 medzi Sárrou, vdovou po Jánovi Tarcaym zo Šarišských Sokoloviec a palatínom Imrichom z Perína, ktorý so Sárrou vymenil svoje panstvo so 48 dedinami (medzi ktorými je uvedená aj **Kružlová**) a hradom za sečovské panstvo.

Ďalšia písomná zmienka o obci je z roku 1559 v listine spísanej v Spišskej kapitule dňa 20. septembra. V stredu, deň pred sviatkom apoštola Matúša evanjelistu opätovne uviedla šľachtica Gašpara Šerédiho do vlastníctva majetkov panstva Makovica, ktorého súčasťou bola aj dedina Kružlová.

Demografická a sídlisková štruktúra vyzerala tak, že ešte v polovici 16. stor. boli mnohé obce na panstve spustnuté a samotná Kružlová bola slabo osídlená.

Circomscriptis Verbano Saad Georgio de ...
 civibus civitatibus Barchin, Agilibus Paulo pro x,
 fiduciarius in Lutova Georgy de ...
 Georgy, Stephano pro x, in hactenus possessione
 commorari debet Michail de ...
 Georgy, jure ultimae voluntatis, Georgy
 Georgy de ...
 statim atque introduximus

 Proinde sua quanta ad foras villarum atque possessionum
 nyklowa, czygla, Dubowa, Meroso, ozlych,
 Jurgiozom, vortarum civitatibus Barchin cum toto
 suo regio, pariter vicinis et gentibus, Barchin
 de novo concessit, Agilibus et homo fignoz in
 Avamparale, vortarum Barchin in Tharovom
 Jacobo Pedram in ...
 civitate Barchin vicinis vicinis et
 gentibus Barchin vicinis jure profici, Georgy
 Georgy de ...
 vicinis pariter

 Proinde sua quanta ad foras villarum atque possessionum
 ozlych infroz, Oroz wyfalw, fenywob als
 Jyblowa, nonnulla, Kys zwoydnik,
 Krowslo, Kapyszo vortarum vicinis Barchin
 suo toto suo regio, pariter vicinis et gentibus
 ad vortarum de novo concessit, Nobili francis Kroszky
 ... officii officii zwoydnik, Circomscriptis Margia

Písomná zmienka z roku 1559 (archív v Spišskej kapitule)

„...villarum atque possessionum...Oroz wyfalw (Ruská ves = Vyšná Jedľová), fenywob alias Jedlowa (Nižná Jedľová) ... Kys zwoydnik (Nižný Svidník), **Krowslo (Kružľová)**, Kapyszo (Kapišová) ...“

KRUŽLOVÁ NA ZAČIATKU NOVOVEKU

Na prelome 16. – 17. storočia bola Kružlová malou dedinou s takmer výlučne poddanským obyvateľstvom. Počet domov a rusínskych obyvateľov stále vzrastal. V roku 1600 tu stálo sedem obývaných domov poddaných a jeden šoltýsa. V obci v tom čase ešte nebol vybudovaný pravoslávny chrám – cerkov.

Na makovickom panstve sa ešte v prvej polovici 17. storočia poddaní delili podľa povinností a odvádzaných dávok. Súviselo to s masívnym doosídľovaním v rámci kolonizácie na valašskom práve. Chov oviec v 17. storočí už bol na ústupe, a aj v dedinách založených na valašskom práve sa poddanské obyvateľstvo venovalo pestovaniu obilia. Vzhľadom na značné zásoby dreva sa ho tu pomerne dosť ťažilo a slúžilo nielen na ohrev a varenie, ale aj ako stavebný materiál. Okrem výroby trámov a dosák, tu bolo rozvinuté šindliarstvo. Prvé píly sa objavili v Nižnom Svidníku a Stročíne. Poddaní boli nútení odoberať pivo a pálenku vyprodukovanú v pánskych prevádzkach, čím malo panstvo zaručený ďalší príjem. Medzi povinnosťami však boli aj dlhé furmanky, takže časť produkcie sa speňažovala.

Rusíni žijúci v horských oblastiach popri špecifických podmienkach života si vytvárali aj osobitné prvky duchovnej a hmotnej kultúry, ktoré patria ku klenotom ľudového umenia. Tie sa prejavili v piesňach, vianočných koledách a hrách, turičných, jánskych, ondrejských zvykoch, v rozličných povestiach, ručných prácach, výšivkách, hudobných nástrojoch a pod. Slovenskú lexiku i miestopis obohatili mnohými novými slovami, názvami a typickými rusínskymi menami, ako sú napríklad priezviská uvedené v urbároch obce Kružlová.

17. storočie patrilo aj v Kružlovej k veľmi pohnutým historickým obdobiam. Rôzne vzbury a povstania poddaných ovplyvnili hospodársky život v celom hornom Uhorsku. Makovické panstvo vtedy bolo v držbe rodu Rákociovcov, a to v rokoch 1601 - 1711. V roku 1642 sa stal Juraj Rákoci dedičným županom Šarišskej župy. O jeho vzťahu k tomuto kraju svedčí aj to, že svoje stoličné sídlo preložil na hrad Makovica.

Urbár z roku 1618

Konkrétny obraz dediny Kružlová poskytuje maďarský urbár panstva Makovica z 3. októbra 1618, ktorý uvádzame v slovenskom preklade.

„V roku 1618 dňa 3. októbra s božou svätou zvesťou. My Kukemezey Matias, jeden zo župných sudcov Šarišskej župy, Juraj Troczanai a Peter Tivadar porotcovia, spolu i so statkárskými makovickými šoltýsmi (šafármí) Michalom Doboczým a Martinom Sarossim, so šoltýsmi Pavlom Vajdom, Krištofom Gaboltovským a Kostom Kurinkaym z vôle ich milosti vážených a milostivých pánov Juraja, Žigmunda a Pavla Rákocziho ich milostí, vyslaní od jeho váženosti pána vicišpána Ondreja Berzeviczeiho, aby sme statok patriaci k hradu Makovica na tri časti delimitovali“.

V roku 1618 patrila obec do nižnosvidnického majerského obvodu panstva Makovica. Šoltýstvo s dobrým mlynom patrilo dvom rodinám Šimona a Kundrata, ktoré zemepánovi platili ročnú daň 6 zlatých. Žili u nich aj štyri želiarske rodiny. Sedliackych domácností už bolo 12 a hospodárili na polovičných usadlostiach. Zemepánovi každoročne odvádzali iba daň. U sedliakov slúžili a bývali štyri želiarske (bezzemkovské) rodiny.

Uvedené sú tieto mená:

1. Ličko Andrij
2. Hricz Markovič
3. Davitšak Ihnat
4. Eliáš Davitšak
5. Cap (Cop) Oleksa
6. Čarnopisk Roman
7. Dilin Lukač
8. Honoško Šimko
9. Moroz Vasil'
10. Fedor Pechara
11. Pliskanec Ivan
12. Hricz Davitšak
13. je uvedené šoltýstvo

V urbári je zapísané: „...Ivana Pleskaneca sme dali prisahať, lebo Vasil' Cap je už starý muž“... Rumunské - valašské obyvateľstvo dokladajú mená CAP a ROMAN.

Až koncom 17. stor. a začiatkom 18. stor. poddanských domácností pribúdalo. Oblasť bola spustošená za Tökölyho povstania (1678 - 1687). Tieto nepokojné časy mali negatívny dopad na hospodársky i populačný vývoj krajiny. 18. storočie potom znamená čiastočnú stabilizáciu, ktorá v závere storočia ústi do urbárskej regulácie a onedlho na to aj do zrušenia nevoľníctva.

Situácia po potlačení stavovského povstania Františka Rákociho II. v r. 1703 – 1711 bola tragická. Počet poddaných, ktorí museli opustiť po morovej epidémii Kružlov v roku 1712 bolo 12 a v nasledujúcich dvoch rokoch ďalších 10.

V prvej polovici 18. storočia sa veľmi často siala aj tzv. súraž - suržica, t. j. zmiešaná raž a pšenica. Tak napríklad pri požiari dediny Belejovce r. 1713, keď ostala dedina opustená, zhorela poddaným medzi iným aj suržica. Susedná dolina potoka Jadlovka ostala takmer ľudoprázdna.

V roku 1711 prešlo panstvo Makovica na grófa Aspremontha ktorý sa oženil s Júliou, mladšou sestrou Františka Rákociho II. Ich dcéra Mária Aspremonthová sa vydala za grófa Erdediho. Makovické panstvo tak prešlo na rodinu Erdediovcov, ktorej patrilo až do konca 19. storočia.

Urbár z roku 1717

Pozornosť si zasluhuje aj nasledujúci urbársky súpis z roku 1717 **dediny (possesio) Kruslyova**.

O situácii v Kružlovej (KRUSLYOVA) v tom období konkrétne v roku 1717 svedčí sumárny výťah (prehľad) ročných príjmov z majetkov panstva Makovica a to z časti „najosvietenejšej panej“ Juliany grófký Aspremontovej.

103

*Summarius Extractus Anno Proventuum fi
Joanne P. R. I. Comitis ab Hespermonkei Rechinb zc Provis*

Pagina	Census			Pecunia Drijka Lio	Trenda		C
	1717	1718	1719		Telonia Educilla Macelli	Officina Carpica Lingaria	
1 ^a Kurina	21	25			100		
13 ^a Bifka	33	64		2	50		
17 ^a Dubina	16	12		1	50		
21 ^a Orusova	25	32		1	50		
25 ^a Hrabovik	51	90		3			
29 ^a Pohykorz	17	76		1	50		
33 ^a Japinetz	20	20		1	50		
37 ^a Kerek riek	15	03		2			
41 ^a Svarnik	24	84		1			
43 ^a Radkorz	19	05		1			
45 ^a Smogom	18	76		2		20	
49 ^a Frajs	20	51		1			
53 ^a Sudniska	27	13		1	50		
57 ^a Alsi Jedlova	28	80		1			
61 ^a Lippova	50	80					
65 ^a Kruslyova	36	38		3			
69 ^a Dvina	13	60		1			
74 ^a Viskorz	19	32		1			
73 ^a Mikolya	7	96		1			
75 ^a Benedikorz	30	96		2			
79 ^a Seefuro	30	90		2	50		
83 ^a Mergeska	12	80		1			
85 ^a Vapenyik	18	60		1			
85 ^a Radoma	15	24		1	50		
87 ^a Ladomer	37	08		3		17 67	
99 ^a Rovna	39	32		1	50		
89 ^a Alsi Orlich	38	80		4			
102 ^a Zboro						17 50	16 02
	Suma						

Kružlovský šoltýs (škultét) so sedliakmi mal predpísané zaplatiť ročnú zeme-
pánsku daň spolu 39 zlatých a 38 denárov.

V tom čase bola farnosť opustená.

65

Possessio Krušlova. Integra Illustr														
Nomina Personar?	Vinea		Nomina Foliorum	Anni corz.	Capi.	Soveo	Vaccæ	Arvo Caprea	Fovei.	Arvo	Moo. Præd.	Moo. Præd.	Cistæ	Moo. Præd.
	Populæ	Præd.												
PRÆSBYTER nullus	nec		Fundus	Præsbyteralis.										
SCULPTI Szilyank Ivan.	4		Hriez Ivan.	4	7	2	2	1		3	3			
Lesko Kozzytor	1 1/4						2							
Ivanov Mihaly	1 3/4						2							
Michal Stephanov	1 3/4						2	1						
Larus	8 3/4	5 3/4					2	8	2		3	3		
COZON J. Hofst Ivanov	1 1/4		Andrej	4			2	1		2				
Lesko Verefovnak	1		Hriez	5										
Ivan Lopus	1 3/4		Ivan	4			2	1						
Ivan Volk	1 3/4						2	1						
Kozma Lemanov	2		Jedoc	11				1						
Kozma Seduzetzkov	1 3/4		Timko	10	1	2	1		2	2				
Mikita Andrej	1		Havrila	6				1		2				
Havrilla Dobrunlov	1 3/4		Danka	4										
Iariko Hnatos	1 3/4		Horat	10			2	1		2				
Larus	13		8		1	10	7		8	2				
VERGÆ DESERTÆ														
Ihnat Tadjosov	1 3/4													
Dikovszka	2													
Vezjovka	1 3/4													
Vilpkovka	1 3/4													
Čapovka	2													
Severnyakovka	4													
Čafotšikovka	5													
Kopkovszka	5													
Larus	18 3/4													

Šoltýsom bol Szilyank Ivan – synovia Hritz a Ivan
 Na šoltýstve žili aj rodiny:
 Lesko Kosztyov
 Ivanov Mihály
 Michal Stephanov

67.

Continuatio ejusdem Kruslara.		Virgo	Deserta
Latus ex adverso.		18 $\frac{3}{4}$	
Kevalapovszki Deferra	D.	5.	Defecit edificium nullum
Benabikowszka	D.	5.	Defecit edificium nullum.
Perrikowszka	B.	2.	Defecit edificium nullum
Mirarka		2.	Defecit edificium nullum
Hriuzkova	D.	2.	Profugas nescit quo edificium exerat
Sikurkova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum
Ljovkova	D.	2.	Defecit edificium nullum
Jedlmakova	D.	2.	Profugas nescit quo edific. null.
Pravgyekova	D.	2.	Defecit edific. nullum
Kvetnikova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium exerat.
Melisanova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Profugas in heresitaci redueend.
Musikova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum.
Musik Idzskova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum
Mikolyakova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum
Maryjova	D.	1.	Defecit edificium nullum.
Svrdzjova	D.	2.	Defecit edificium nullum
Horoskova	D.	1 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum
Mofuzova	D.	2 $\frac{3}{4}$	Defecit edificium nullum
Igemerskova	D.	2.	Defecit edificium nullum
Vasziljkova	D.	2.	Defecit edificium nullum
Pajlovova	D.	2.	Defecit edificium nullum
		58 $\frac{3}{4}$	

Sedliaci:

Hoszt Ivanov

Lesko Veresovnak

Ivan Logos

Ivan Volk

Kozma Semanov

Kozma Szkuretzkov

Mikita Andrej

Havrilla Bobrunov (priezvisko v obci zaznamenané do konca 20. storočia!)

Jatzkó Hnatov.

Opustených usadlostí bolo až 29 vo veľkosti spolu 58 2/4 prútov (obr. na strane 25).

Z uvedeného vyplýva, že v Kružlovej tiež vplyvom protihabsburských povstaní veľmi schudobneli sedliacke domácnosti, za dlhotrvajúcich vojen kurucov (povstalcov) s labancami (cisárskymi vojakmi). Zároveň je objektívnym obrazom a dôkazom toho, že vojny a povstania medzi feudálmi a Habsburgovcami znamenali vždy biedu a utrpenie poddaných. Ich neznesiteľné pomery prinútili opustiť svoje obydlia a pozemky aj v tunajšej dedine.

Súpis opustených usadlostí makovického panstva po more v rokoch 1739 – 1741 zaznamenal troch poddaných, ktorí zomreli v Kružlovej a zanechali usadlosti na ploche 7 1/2 prútov ornej pôdy.

Fel. Komarnik	1	3	—	—
Košťoka	—	—	6	9 1/2
Keuskov	—	—	5	7 1/2
Belejov	—	—	3	5
Vapevnik	—	—	5	11
Lobsonja	—	—	3	6
Dvornička	—	—	3	6
Al. Pijana	—	—	1	1 1/2
Fel. Pijana	—	—	3	7 1/2
Al. Pijana	—	—	4	13 1/2
Kružľová	—	—	3	4 1/2
Dobroslava	—	—	3	7 1/2
Korejov	—	—	1	1 1/2
Mešček	—	—	1	1 1/2
Perucka	—	—	1	1 1/2
arbo	—	—	1	2
Al. Komarnik	—	—	2	4 1/2
Krajna Barona	—	—	3	5
Hutka	—	—	1	1 1/2
Hedvinka	—	—	1	3
Barona	—	—	6	10 1/2

Košťoka	—	—	2	4 1/2
Kraj. Pijana	—	—	2	6
Kukov	—	—	1	2
Fial	—	—	2	5
Mlinarov	—	—	3	5 1/2
Barba L.	—	—	2	4 1/2
Ortutova	2	4	2	3
Rovna	2	4	2	4
Trabovnik	3	6	6	14
Petrovic	2	5	4	7 1/2
Fel. Svodnik	2	3	4	7 1/2
Ladomer	3	9	11	22 1/2
Abtina	1	1 1/2	3	6
Vladisa	2	4	2	4
Dvornik	2	4 1/2	3	8
Pukov	2	4 1/2	3	7
Hrabov	1	1 1/2	1	1 1/2
Pajakov	4	8	—	—
Dubina	5	9 1/2	1	1 1/2

TEREZIÁNSKY URBÁR KRUŽLOVEJ

Ťažký bol život sedliaka, ktorý každý rok platil zemepánom daň, odovzdával dávky naturálií a robotoval. Každý pravoslávny kňaz - pop bol povinný každoročne zaplatiť zemepánom jeden zlatý. Poddanské a šoltýske domácnosti vyplácali daň, odovzdávali naturálie a vykonávali roboty podobne ako v roku 1572 nielen v 17. stor., ale až do sedemdesiatych rokov 18. storočia. Vtedy zavedením tzv. tereziánskeho urbára za vlády uhorskej kráľovnej Márie Terézie (1717-1780) došlo k celokrajinskej úprave poddanských povinností, čo bolo záväzné nielen pre poddaných, ale aj pre zemepánov až do revolúcie v roku 1848. Marcové udalosti v roku 1848 otvorili cestu k revolučným zmenám, z ktorých najvýznamnejšou bolo zrušenie poddanstva.

Tereziánsku reformu mali uskutočniť administrácie jednotlivých žúp. Kvôli tomu vláda vypracovala otázky, na ktoré mali odpovedať obecní zástupcovia priamo v teréne. Do každej obce bola vyslaná kráľovská komisia, ktorá mala zistiť reálny stav. Pochopiteľne, že komisári sa snažili upraviť odpovede poddaných tak, aby vyhovovali predstavám vrchnosti. Napriek tomu sú ich informácie cenným zdrojom poznania o sociálnom a ekonomickom postavení poddaných.

Jedna z komisií bola v roku 1772 vyslaná aj do Kružlovej. Komisári si vybrali 4 zástupcov obce (richtára a prísazných) a položili im 9 otázok. Ich odpovede boli zaznamenané v maďarskom jazyku a v šarišskom nárečí.

V urbárskej tabuľke dediny „Kruslyova“ z 20. januára 1773 je uvedené: *vlastníkom bol zemepán Jozef Szirmay, obec bola zaradená až do 3 triedy podľa bonity pôdy, zvýšila sa tak veľkosť pasienkov a lúk na 8 koscov. Žilo tu 45 poddanských rodín a rodina popa. Ako posledná je zapísaná židovská árenda. Želiari, opustené grunty – pôda, kopanice a tiež obecné zeme a lúky sa tu nenachádzali.*

Rozloha užíwanej pôdy bola 15 1/8 sedliackej usadlosti, intravilán obce mal rozlohu 11 4/8 bratislavskej merice, rozloha ornej pôdy bola 402 3/8 gbela, 91 koscov lúk. Museli odpracovať so záprahom a všetkým čo k tomu patrilo spolu 786 1/2 dní alebo 1573 dní ručných prác. Deviatok spolu odovzdávali v sume 60 zlatých a 50 denárov. Ročnú daň platili po 1 zlatke – floren za každú domácnosť, spolu 45 zlatých. Zemepánom dodávali palivové drevo spolu 15 1/8 siahy.

Odovzdávali tiež maslo - spolu v objeme 15 1/8 holby. 30 1/4 vykímených kapúnov (kohútov) a kureniec tak isto, 181 2/4 kusov čerstvých vajec. (ŠA Prešov, urbár 1772 -3 obce Kružlová, KS-P, sig. I-336, i. č. 337).

Tereziánsky urbár značne obmedzoval robotné povinnosti poddaných voči zemepánom, preto vyvolá silný odpor bohatých (šľachticov) vlastníkov pôdy.

V Úradnom lexikóne osád Uhorska z r. 1773 je obec predstavená ako čisto rusínska.

Omeno, a Prigmeny. <i>Urcinych Podanych</i>	Wlastnost Poddaneho Gruntu.		Poddaneho Gruntu		Dročne Drobety neb Slujby.		Dewatel <i>napobahy penezes</i>	Kocžite Danky.							
			wnite.	zewniti.				Kocžiti Cina Penezni.	Drewo na Ohen.	Pradsa.	Maslo ropene.	Hopuny.	Kurence.	Wagca.	
			Gmany.												
	Na Presspur. Mstecje.	Demenich Xoly Dily.	Lufy na Kofcuro.	Xobora z Lychwou.	Xobora ino tafoweg.	Xobora Xufowny.									
No.	Day.	Flor.	Siby	Sunt.	holby	No.									
<i>Tran Lat</i>	8%	6 1/2%	216%	52	329	858	33	-	27	8%	-	8%	16 1/2%	16 1/2%	99
28.° Fedor Karom.	9%	7%	20%	4	39	78	3	-	1	9%	-	9%	1 1/4%	1 1/4%	9
29.° Fedor Karom ak.	9%	7%	9%	3	19 1/2	39	1	50	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	2 1/4%
30.° Jacso Klucetca.	9%	7%	13%	3	26	52	2	-	1	9%	-	9%	1	1	6
31.° Ivan Kevits.	9%	7%	10%	2	19 1/2	39	1	50	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	2 1/4%
32.° Tomko Jimah.	9%	7%	20%	4	39	78	3	-	1	9%	-	9%	1 1/4%	1 1/4%	9
33.° Ivan Kofcuro.	9%	7%	10%	2	19 1/2	39	1	50	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	2 1/4%
34.° Michal Houdy.	9%	7%	8%	2	15	26	1	-	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	3
35.° Fedor Jacsochew.	9%	7%	13%	3	26	52	2	-	1	9%	-	9%	1	1	6
36.° Andrij Kofcuro.	1%	1%	3	1	6 1/2	13	-	50	1	1%	-	1%	1 1/4%	1 1/4%	1 1/4%
37.° Ivan Karomew.	9%	7%	10%	2	19 1/2	39	1	50	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	2 1/4%
38.° Jacso Decdoninal.	9%	7%	10%	2	19 1/2	39	1	50	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	2 1/4%
39.° Ivan Kofcuro.	1%	1%	3	1	6 1/2	13	-	50	1	1%	-	1%	1 1/4%	1 1/4%	1 1/4%
40.° Jacso Michalaw.	9%	7%	17%	3	32 1/2	65	2	50	1	9%	-	9%	1 1/4%	1 1/4%	7 1/4%
41.° Wawa Janistma.	9%	7%	7 1/2%	1	13	26	1	-	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	3
42.° Anat Hnan, Gelsom.	9%	7%	7 1/2%	1	13	26	1	-	1	9%	-	9%	2 1/4%	2 1/4%	3
43.° Ivan Lawak.	1%	1%	3	1	6 1/2	13	-	50	1	1%	-	1%	1 1/4%	1 1/4%	1 1/4%
44.° Fedor Bruffy.	1%	1%	3	1	6 1/2	13	-	50	1	1%	-	1%	1 1/4%	1 1/4%	1 1/4%
45.° Jendaj Lid.	9%	7%	17%	3	32 1/2	65	2	50	1	9%	-	9%	1 1/4%	1 1/4%	7 1/4%
<i>Summa</i>	15 1/2%	11 1/2%	202 1/2%	91	786 1/2	1573	60	50	45	15 1/2%	-	15 1/2%	30 1/4%	30 1/4%	181 1/4%
<i>Poporoffij grunt</i>	-	-	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*Zelare, Pustje Grunt, Kojanice, sez obecne Geme z druz
zadne se ta kerna a Sagaku*

*Quam proinde modo factum. Honor. C. ad Coloniense
Sed.*

Vojenský popis dediny, mapovanie pre vojenské účely.

Vojenský popis dediny z 80-tych rokov 18. stor. uvádza: „...vrch Rohuľa má široký výhľad a dominuje okolitej krajine, dominuje všetkým okolo ležiacim pahorkom. Výdatný (dobrý) potok pre mlyn sa tu nachádza...“.

V BÚRLIVOM 19. STOROČÍ

Od začiatku 19. stor. sa postavenie poddaných neustále zhoršovalo, k čomu prispievali viaceré okolnosti (napr. zbedačovanie poddaných v dôsledku zabera-
nia pôdy, ktorú mali v užívaní v rámci tzv. komasácie, čo šľachta zneužívala, aby
ich obrala o lepšiu pôdu). Základom obživy obyvateľov bolo však poľnohospo-
dárstvo, ku ktorému patril aj chov dobytky a ďalších domácich zvierat. K dopln-
kovým formám obživy, ako to poznáme z iných oblastí, patril lov, rybolov, ovoci-
nárstvo, záhradníctvo, zber lesných plodov a bylín, včelárstvo a pod.

Do tunajšej oblasti sa v 30-tych rokoch šíri epidémia cholery z Ruska a Poľska.
Po katastrofálnej neúrode v Šariši r. 1845 a 1846, sa situácia, čo sa týka úrody iba
čiastočne zlepšila v nasledujúcom roku, ktorý bol síce lepší ako predchádzajúce
dva, ale nedosahoval ani priemer zvyčajnej úrody, zároveň v tomto roku v jarných
a letných mesiacoch kulminovali nepriaznivé dôsledky predchádzajúcich rokov.
Po neúrodných rokoch vypukol hladomor, ktorý neobišiel ani Kružlovú. Násled-
kom čoho vymrela značná časť obyvateľov. O čom vypovedajú aj sčítania – súpisy
obyvateľstva.

V tomto nepriaznivom období nastáva aj veľmi silná maďarizácia. Od
1. januára 1844 začali sa viesť matriky len v maďarčine.

Významným medzníkom v dejinách mnohonárodného Uhorska bola bur-
žoázna revolúcia v r. 1848 - 49, ktorá si vynútila zmeny v politických, hospodár-
skych a spoločenských pomeroch feudálneho uhorského štátu. Tým sa feudálne
panstvo premenilo na kapitalistický veľkostatok, ale mnohé prežitky pretrvávali
ešte niekoľko desaťročí.

VÝVOJ NÁZVU OBCE KRUŽLOVÁ – KRUŽĽOVA (КРУЖЛЬОВА)

1414 – CRUSULWAGASA maď. (Kruslova – Kristelova poruba)	1746 – KRUŽLOWA slov.
1470 – KRUZLO	1773 – KRUSLYOVA
1497 – KRWSLYO maď. (Kruslova Ves)	1785 – KRASLYOVA, KRASLOWA nem.
1514 – KRWSLO	1788 – KRUSZLOVA
1548 – CRWSLO	1808 – KRUSSLOWÁ
1588 – KRWSLIO	1814 – KRUZSLÓ maď.
1600 – CRUSZLOWA lat.	1874 – KRUZSLYOVA
1618 – KRUSLYOWA, KRUSLYO maď. (Kruslova Ves)	1903 – KRUZSLYOVA
1717 – KRUSLYOVA, KRUSLOVA	1914 – RUZSOLY pomadžarčené (KRUŽĽOVA)
1741 – KRUZLJOVA	1946 – KRUŽLOVÁ slov.

Velké zmeny nastali na našom území 15. marca 1848 kedy uhorský snem pod vplyvom revolučných nálad v Európe prijal konštitučné zákony. Uhorsko sa tak stalo samotným štátom. Bol zmenený feudálny systém, zrušené urbárske poddanské povinnosti, zemepanské súdnictvo atď.. Občania boli zrovnoprávnení a zmenil sa systém riadenia spoločnosti.

Druhá polovica 19. stor. v Uhorskom štáte po zrušení poddanstva bola poznamenaná rozvojom poľnohospodárstva. Ani zrušenie poddanstva však nezlepšilo ekonomické a sociálne pomery obyvateľov Kružlovej.

A tak hlad a bieda prinútili v poslednej štvrtine 19. stor. i tunajších občanov sa vysťahovať na dolnú zem, aj do Ameriky a Kanady. Vystáhovalstvo sčasti pomohlo niektorým rodinám zvýšiť si životnú úroveň. Postavili sa niektoré nové domy a tzv. amerikáni, poznajúc iné pomery, pomáhali krajanom uplatňovať nové technické vymoženosti a v neposlednej miere menili kultúrno - spoločenské zvyky.

Zborovské panstvo sa z hľadiska organizácie verejnej správy pretvorilo na Makovický okres s tromi obvodmi: Zborovským, Svidníckym a Bukoveckým. Sídлом Makovického okresu bol Zborov, ale len do r. 1867, kedy sídlo bolo premiestnené do Vyšného Svidníka.

Zástavbu v obci z konca 19. a začiatku 20. storočia reprezentovali zrubové omazané a obielené domy s komorou pri izbe na čelnej stene. Pod spoločnou valbovou vysokou strechou pokrytou slamou, bol vstupný príklet, maštaľ, stodola a šopa. Po dĺžke domu pod asymetricky predĺženou strechou bola šopa využitá ako ovčín alebo skladový priestor s vchodom z príkletu i zo sadu. Vo dvoroch, uzavretých pletenými plotmi stáli zrubové sypance s pavlačou. Po roku 1945 sa stavali murované trojpriestorové domy s pôdorysom tvaru L a s mašťalami pod jednou strechou.

VYSTAHOVALECTVO A EMIGRÁCIA DO ZÁMORIA

Začiatkom 20. storočia a v období 1. Československej republiky sa niekoľko občanov odsťahovalo za prácou do USA a Kanady. Odchádzali muži skoro z každej domácnosti. Niektorí z nich sa vrátili po roku domov, iní pracovali aj dlhší čas.

Zaostalosť poľnohospodárskej výroby, veľmi málo rozvinutá priemyselná výroba, prebytok pracovných síl, takmer desaťročné trvajúca neúroda a hlad a ďalšie vplyvy boli hlavnými príčinami masového vystažhovalectva začínajúceho v 50. rokoch 19. storočia a pretrvávajúceho vo väčšej alebo menšej migrácii obyvateľov až do vzniku ČSR.

Už v 50-tych rokoch 19. storočia začalo organizované vystažhovalectvo po niekoľkoročnej neúrode zemiakov a hladomoroch v tomto hornatom kraji. Podľa registrovaných súpisov sa z Kružlovej a mnohých okolitých obcí vystažhovalo na Dolnú zem veľa rodín.

Spočiatku migrácia smerovala predovšetkým na Dolnú zem v snahe získať pôdu a živiť sa poľnohospodárstvom. Od 80. – 90. rokov 19. stor. sa smer vystažhovalectva orientoval do zámoria (USA) a priemyselných vyspelých štátov západnej Európy. Za ťažko zarobené peniaze kúpili pôdu, hospodárske zvieratá, opravili dom, splatili dlhy a pod.

Svidnícky okres patril v uvedenom období medzi priemyselne najmenej rozvinutú oblasť východného Slovenska. Charakterom výroby sa zaradil medzi agrárne regióny s pomerne zaostalou poľnohospodárskou výrobou. Zaostalosť poľnohospodárskej výroby spôsobovali nepriaznivé geografické podmienky, málo úrodná pôda, nedostatočné využívanie strojov, extenzívna poľnohospodárska výroba.

Príčiny vystažhovalectva do zámoria v medzivojnovom období (už aj do Argentíny, Kanady, USA) boli hlavne pre nedostatok pôdy a nemožnosť ju za daných pomerov získať, neustále drobenie gruntov, veľké zadlženie roľníkov, najmä u dedinských úžerníkov - Židov, všeobecná zaostalosť roľníckych hospodárstiev.

Priaznivejšia situácia nebola ani v okrese Svidník, čo dokazuje, že aj okres sa radil medzi oblasti s veľmi málo rozvinutým priemyslom. Potreby roľníkov zabezpečovali v okolí mlyny, pálenice, remeselné výrobky sa predávali na jarmokoch.

PRVÁ SVETOVÁ VOJNA A ŽIVOT MEDZI VOJNAMI

Veľmi negatívne zasiahla do života obce prvá svetová vojna.

Prípravy na 1. svetovú vojnu začala Rakúsko – Uhorska armáda už v roku 1911, keď v oblasti Svidníka a Stropkova sa uskutočnili veľké vojenské manévry. Zúčastnilo sa na nich 100 tisíc mužov a 20 tisíc koní. Na manévroch sa zúčastnil aj následník trónu cisára Františka I. Jeho syn František Ferdinand d'Este, na ktorého v roku 1914 bol v Sarajeve spáchaný atentát a ten bol dôvodom začatia 1. svetovej vojny. Táto mala ťažké následky na celý náš kraj a jeho obyvateľov. Počínajúc Premeyslom v Poľsku cez Dukliansky priesmyk, Svidník, Miňovce, Giraltovce, Zborov a končiac Bardejovom bolo jedným veľkým bojiskom Ruských a Rakúsko – Uhorských armád. Vo víre vojnových udalostí sa ocitla i obec Kružlová.

Práve priesmyky počas bojovej činnosti v horách vždy nadobudli osobitý, ak nie prvoradý význam. Zvlášť práve na oblasť Duklianskeho priesmyku (502 m. n. m.), najnižšieho v Karpatoch vôbec, bola upútaná pozornosť vojenských kruhov Rakúsko – Uhorska. V septembri 1911 bolo v tomto priestore uskutočnené rozsiahle vojenské cvičenie s cieľom odrazenia predpokladaného útoku ruských vojsk od Haliče na územie Horného Uhorska. Na operácie v blízkosti Stropkova a Svidníka, dozeral so svojim štábom sám následník trónu, veľkoveľvoda František Ferdinand d'Este. Aj keď sa zastavil vo Svidníku štáb na niekoľko hodín, jeho návšteva bola pre tunajších obyvateľov nevidanou udalosťou. Avšak následníkovi trónu nebolo súdené stať sa veľkým vojvodcom. Práve po atentáte na Františka Ferdinanda rozpútali svetové veľmoci roku 1914 prvú svetovú vojnu. Vojnové udalosti spôsobili všeobecné ničenie, biedu, hlad a straty na životoch v celom tomto regióne severovýchodného Slovenska.

Vo svidníckom okrese bola vyhlásená mobilizácia 16. augusta 1914. Zvesti o vojne našli obyvateľstvo úplne nepripravené a psychicky neprispôsobené. Niektorí utekali pred Rusmi po falošných správach rozširovanými haličskými Židmi, ktorí ušli do okolia Bardejova. Rusínske obyvateľstvo všemožne pomáhalo Rusom. Miestni ich vítali s radosťou, vidiac v nich osloboditeľov od maďarského útlatku.

Koncom septembra 1914 sa ruské vojská objavili v predhorí Karpát. Už od začiatku októbra podhorské obce v tomto regióne vyzerali ako vojenský tábor. Tridsiateho novembra popoludní a pred večerom došli maďarskí žandári a začali vyháňať ľudí, lebo vraj idú nešťastní Rusi a že ich pobijú. Tí, čo mali svoj záprah, vzali si najpotrebnejšie veci, naložili ich boli pripravení na odchod smerom k Prešovu. Tí čo však záprah nemali, najpotrebnejší pokrm a iné veci položili na chrbtý kráv. Kružlovčania neboli evakuovaní a zostali doma. Rusi im odpovedali: „Vy ste naši a my vaši, nebojte sa!“ Keď sa obyvateľom dostalo takého potešenia, začali sa vracieť do dediny.

Ani táto situácia netrvala dlho, lebo Rusi už v januári a vo februári roku 1915 začali novú ofenzívu, ktorá vyvrcholila v marci.

Koncom februára obsadili opäť Svidníky a postúpili až na vrch nad Štiavnikom. Pri prvom vpáde do Svidníka a okolia v čase od 29.-30. novembra do 7.-9. decembra roku 1914 mali zrážky len predné stráže. Pri druhom vtrhnutí, od 25. 2. – do 15. 5. 1915 boli urputné zákopové boje s delostreleckou paľbou a strašné útoky na bodáky. Ozývali sa neraz na celé okolie bolestné stonania umierajúcich. Priesmyk Dukla bránil III. zbor. Najkrvavejšie boje sa uskutočnili na Makovici a Čiernej hore.

Dôkazom toho sú vojenské cintoríny takmer v každej obci. Nápis na skromnom pomníku v Jurkovej Voli prezrádza, že tu padlo 3 428 príslušníkov obidvoch armád. V okolí obce, na poraných poliach, ešte i dnes možno nájsť projektily a nábojnice z pušiek.

Starý drevený chrám a novovybudovaný murovaný chrám z roku 1924

Obec Kružlová a prvá svetová vojna

Prvá svetová vojna zasiahla do života obyvateľov obce Kružlová rovnakým spôsobom, ako zasiahla obyvateľov tisícov iných obcí v celom Rakúsko - Uhorsku. Najprv sa po celej monarchii rozniesla správa o atentáte v Sarajeve, ale skutočný rozruch vyvolalo až vyhlásenie mobilizácie 31. júla 1914.

Bolo pravidlom, že povolávacie lístky roznášal po obci richtár. Do vojny odchádzala generácia mužov medzi 21 až 32 rokov. Neskôr boli povolávané ďalšie ročníky.

Vojaci z obce Kružlová slúžili v rôznych druhoch vojenských jednotiek rakúsko - uhorskej armády, ale väčšina z nich absolvovala nasadenie na fronte v rámci peších plukov a streleckých práporov, ktoré dopĺňali svoje stavy z oblasti Šariša. Najviac mužov slúžilo pri peších útvaroch: Peší pluk č. 67 (IR 67) – Prešov, Honvédskejší peší pluk č. 9 (HIR 9) – Košice, Domobranecký peší pluk č. 9 (LstIR 9) – Košice, Prápor poľných strelcov č. 32 (FJB 32) – Prešov. Okrem týchto jednotiek mohli muži z obce Kružlová slúžiť v deviatich delostreleckých jednotkách, štyroch jazdeckých jednotkách a piatich technických jednotkách. V podmienkach vojnovej reality bolo dopĺňanie jednotiek ešte zložitejšie a jednotlivcov z územia dnešného Slovenska nájdeme aj v mnohých iných jednotkách.

Vzhľadom na fakt, že je k dispozícii zoznam mužov v obecnej kronike, ktorí sa vojny aktívne zúčastnili, je možné čiastočne zrekonštruovať frontové osudy obyvateľov. V archívnych prameňoch sa zachovali aspoň čiastočné údaje. Zistené informácie sú zhrnuté v nasledujúcich riadkoch. Zápisy mien sú prevzaté z dobových prameňov:

Baran Andreas (Baran Andrij) – ročník 1884, vojak Pešieho pluku č. 67 (IR 67), 10. rota. O tomto vojakovi sa zachovali dva záznamy, z ktorých vyplýva, že bol tento vojak dvakrát zranený. Najprv utrpel priestrel nohy a liečil sa v nemocnici v meste Gyulafehervár, dnes Albalulia v Rumunsku. Neskôr utrpel priestrel ruky a liečil sa v Pevnostnej nemocnici č. 6 v Krakove.

Fek Andreas (Fek Andrij) – roč. 1873, vojak, Domobraneckého pešieho pluku č. 9 (LstIR 9), 7. rota, tento vojak padol do ruského zajatia. Bol v zajateckom tábore v meste Kurgan, gubernia Tobolsk, v Rusku a umiestnený v Petropavlovsku, v gubernii Akmolinsk.

Feiko Johann (Fejko Ján) – roč. 1894, vojak Honvédskejší pešieho pluku č. 9 (HIR 9), 7. rota, bol hospitalizovaný v Záložnej nemocnici v meste Debrecín. V tejto nemocnici 5. 2. 1916 zomrel na zápal stredného ucha. Je pochovaný na miestnom vojnovom cintoríne v hrobe č. 793.

Fejko Ladislav (Fejko Ladislav) - roč. 1886, vojak Práporu poľných strelcov č. 32 (FJB 32), zomrel 1. 12. 1916 v Záložnej nemocnici v obci Zombor v okrese Veľký Krtíš na meningitídu. Pochovaný bol 3.12. 1916 na cintorín vo Veľkom Krtíši.

Kimak Stefan (Kimak Štefan) - roč. 1883, vojak Práporu poľných strelcov č. 32 (FJB 32). Zachoval sa iba stručný záznam o jeho smrti. Nepoznáme presný

dátum, ani miesto úmrtia. Údaj pochádza zo zoznamu strát vydaného 28. 11. 1914, to znamená, že v novembri 1914 bol už Štefan Kimak mŕtvý.

Motyka Theodor (Motyka Teodor) – roč. 1891, vojak Pešieho pluku č. 67 (IR 67), 7. rota. Padol do ruského zajatia. Československý červenoarmejec, ktorý bojoval v jazde Budóného. Z Ruska sa vrátil do rodnej obce až začiatkom dvadsiatych rokov.

Supcsáh Johann (Šupšak Ján) – roč. 1888, Práporu poľných strelcov č. 22 (FJB 22). O tomto vojakovi sa našiel jediný údaj. Bol hospitalizovaný v Záložnej nemocnici v meste Lugos. Bližšie údaje sú neznáme.

Okrem účasti rodákov z Kružlovej na frontoch prvej svetovej vojny, sa obec od jesene 1914 do mája 1915 dostala aj do blízkosti frontových udalostí. Už začiatkom septembra 1914 sa rakúsko - uhorské vojska museli prvý krát stiahnuť do predhoria Karpát, k súčasným slovensko - poľským hraniciam. Tento ruský tlak sa im však podarilo odraziť a až do novembra 1914 sa boje nedotýkali priamo územia dnešnej Slovenskej republiky. Začiatkom novembra 1914 začali ruské vojská hlavnú ofenzívu na Krakov a nemecké Sliezske, v dôsledku čoho sa rakúsko - uhorské vojská museli znova stiahnuť do Karpát. Do oblasti Duklianskeho priesmyku ustupoval rakúsko - uhorský III. armádny zbor generála pechoty Emila Colerusa, ktorý podliehal 3. armáde generála pechoty Svetozara Borojeviča. Za nimi postupovali jednotky ruského XII. armádneho zboru generálporučíka Leonida Vilhelmoviča Leša, ktorý podliehal 8. armáde generála jazdeckva Alexeja Alexejeviča Brusilova. V dňoch 28. – 29. novembra 1914 jednotky ruského XII. armádneho zboru dobili Duklianský priesmyk a prekročili Karpaty. Po strate tejto kľúčovej pozície jednotky rakúsko - uhorského III. armádneho zboru zahájili ústup smerom na juh. Veliteľ 3. armády generál pechoty S. Borojevič sa rozhodol obetovať územie s cieľom získať čas na presun svojich jednotiek. Z tohto dôvodu ustupoval ruskému tlaku v strede svojej zostavy a III. armádny zbor 30. novembra 1914 opustil Svidník a stiahol sa ku Giraltovciam. Obec Kružlová sa na niekoľko dní dostala do tyla ruskej armády. Ruské vojská na obnovenie postupu potrebovali čerstvé zálohy a prisun zásob, avšak tie na prelome novembra a decembra 1914 smerovali na hlavný úsek frontu ku Krakovu. Z priestoru Stropkova a Svidníka preto ruské jednotky ustúpili už 10. decembra 1914. Frontová línia severne od Stropkova a Svidníka sa na konci decembra 1914 stabilizovala na hlavnom karpatskom hrebeni. Obec Kružlová sa opäť dostala do tyla rakúsko - uhorskej armády.

Začiatkom roka 1915 mali udalosti na karpatskom fronte zaujímavý priebeh. Dňa 23. januára 1915 začali útok rakúsko - uhorské vojská, ktoré sa pokúšali v ťažkých bojoch a za zložitých klimatických podmienok karpatskej zimy prelomiť ruskú obranu v Duklianskom priesmyku. Jednotky VII. armádneho zboru generál jazdeckva Arcikniežaťa Jozefa von Habsburg však nezaznamenali úspech a už 27. januára 1915 museli čeliť ruskej ofenzíve. Z postavení okolo Duklianskeho priesmyku vyrazili do útoku jednotky XII. armádneho zboru generálporučíka L. V. Leša.

V priebehu 28. – 29. januára 1915 ruské vojská prekonali rakúsko-uhorskú obranu a prenikli na južnú stranu Karpát. Do 5. februára 1915 postúpili k Svidníku, ktorý obsadili. Po ťažkých bojoch v hornatom zasneženom teréne a po veľkých stratách na oboch stranách sa sila ruského útoku vyčerpala a rakúsko - uhorským jednotkám sa podarilo stabilizovať frontovú líniu medzi Svidníkom a Stropkovom. Obec Kružľová sa po druhý krát dostala do tyla ruskej armády, kde sa nachádzala až do mája 1915.

Na jar 1915 zlyhal rozhodujúci pokus ruských vojsk o prekonanie Karpát. Armáda habsburskej monarchie vydržala nápor a vytvorila podmienky na sústreďenie nemeckých záloh pri meste Gorlice v dnešnom Poľsku. Dňa 2. mája 1915 bol pri tomto meste prelomený ruský front v západnej Haliči a postup nemeckých a rakúsko - uhorských vojsk prinútil ruskú armádu, aby stiahla svoje sily z južnej strany Karpát. Z dnešného svidníckeho okresu sa cez Dukliansky priesmyk stiahli posledné ruské jednotky 6. mája 1915. Frontové udalosti sa tak definitívne vzdialili od územia súčasnej Slovenskej republiky aj od obce Kružľová.

*Martin DROBŇÁK – Radoslav TURIK
(Klub vojenskej histórie Beskydy)*

Na front podľa obecnej kroniky odišli bojovať v rakúsko – uhorskej armáde: Ján Kačur (bojoval na ruskom a talianskom fronte, kde bol ranený do hlavy), Andrej Kačur, Andrej Šupšák, Jozef Macko, Ján Sluťák, Andrej Gajdoš a Michal Bobrunka.

Počas urputných bojov zhorelo v Kružľovej 10 domov a mnoho ich bolo poškodených, no našťastie nevyžiadali si ľudské obete. Do konca vojny ruský zajatci spolu s občanmi znovu postavili sedem domov.

Na fronte padli: Ján Žumar, Andrej Riško, Vasil' Kimák, Andrej Kimák a Michal Kimák. Teodor Motyka sa zúčastnil bolševického prevratu - Veľkej októbrovej revolúcie v Rusku v roku 1917.

Malý vojnový cintorín (6,5 x 2,5 m) v Kružľovej je súčasťou obecného cintorína a nachádza sa v jeho juhozápadnom okraji. Päť obetí bojov je pochovaných v hrobch, ktoré sú umiestnené v jednom rade. Boli to vojaci rakúsko – uhorskej armády, ktorí padli v závere roka 1914. Dochovalo sa iba meno jedného vojaka, Michaela Paksiho, ktorý je pochovaný v hrobe č. 1. Pri ďalších dvoch vojakoch je známa ich vojenská jednotka – 46. peší pluk (IR 46) zo Szegedu v dnešnom Maďarsku a 98. peší pluk z Vysokého Mýta v dnešnej Českej republike. Starostlivosťou o tento cintorín bola v medzivojnovom období poverená Žandárska stanica v Kapišovej. V apríli 1922 boli na tento cintorín exhumované tri hroby, ktoré sa pôvodne nachádzali na pozemkoch Petrašovej Parasky a Jána Feciskanina v blízkosti obce. Jeden z hrobov sa nachádzal na obecnom pozemku na vrchu Malá Rohuľka. Vojnový cintorín bol v roku 2012 obnovený dobrovoľníkmi z Klubu vojenskej histórie Beskydy za podpory obce Kružľová a organizácie Österreichische Schwarze Kreuz.

Karpatská operácia v roku 1915 sa skončila porážkou ruskej armády a vyžiadala si okolo 1. milióna ľudských životov. Po odchode vojsk sa obyvatelia vrátili do svojich rozbitých a vypálených dedín, pričom prišli takmer o celý majetok. Dobytok vojská vybili alebo skonfiškovali, potrebný materiál na obnovu drevených domov sa stal nedostupným. Už predtým tu bolo nedostatok pôdy a zárobku, čo vyhánalo obyvateľov do zámoria. Prevažná časť mužov bola mimo domova, značná časť pôdy zostávala neobrobená. Celé bremeno gazdovstva „lahlo“ na ramená žien a detí.

Prvá svetová vojna sa už nevrátila do tohto kraja, ale o tridsať rokov tu nečakane prišla ďalšia, ktorá postupne vymazala z pamäti obyvateľov hrôzy tej predošlej.

Aj po vojne bol život biedny. Bol veľký nedostatok potravín, šatstva a obuvi. Poľnohospodárska pôda s úzkymi drobnými poličkami nedokázala uživiť všetkých občanov, a preto hľadali prácu po celej republike a odchádzali do cudziny, kde pracovali za veľmi ťažkých podmienok, najmä ako námezdní robotníci v baniach a hutách.

V medzivojnovom období niektorí muži pracovali na obnovenej píle v Kapišovej. Najvyššie výplaty boli 50 korún československých. Na jarmokoch v Ladomirovej, Svidníku a Stropkove mohli predať svoje domáce produkty a výrobky. Napríklad jalovica mala cenu 500 korún a staršia krava 100 korún. Počas žatevných poľnohospodárskych prác chodilo mnoho kružľovčanov vypomáhať do okolia Trebišova. Za vykonanú prácu dostávali najčastejšie 500 – 700 kg zrna. Niektorí sa vydali hľadať prácu počas hospodárskej krízy aj do Čiech a iných krajín, kde prevažne slúžili.

V obci žili dve židovské rodiny, ktoré mali 5 kráv a dva kone. Abraham Čerčko mal krčmu a rodina Grossmanova? vlastnila obchod s rozličným tovarom.

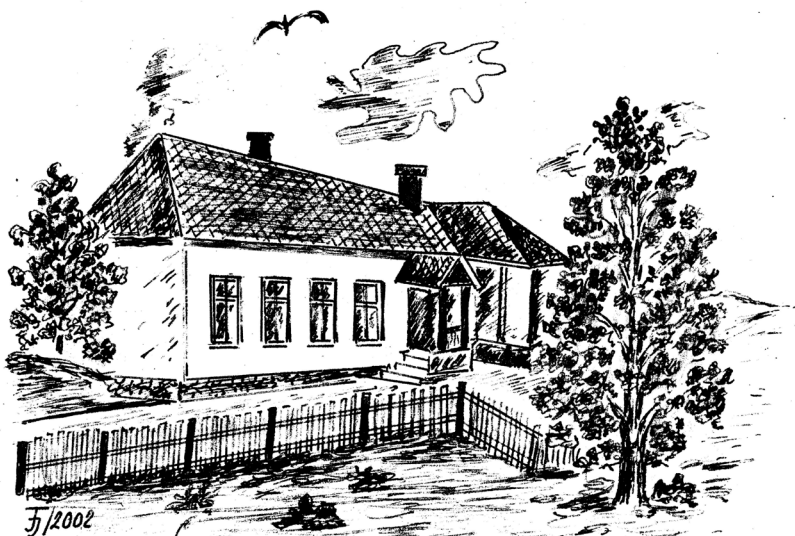
Vznikom Československej republiky (ČSR) sa nevyriešili základné sociálne problémy obyvateľov nezamestnanosť, stagnácia priemyslu. Svetová hospodárska kríza, ktorá vypukla koncom roku 1929 citelne zasiahla aj svidnícky okres. Aj keď išlo prevažne o poľnohospodársku oblasť, sprievodné javy krízy sa i tu plne prejavili. Zadlženosť roľníkov, stúpajúca nezamestnanosť, exekúcie, hlad a bieda znásobovali ťažké polozenie obyvateľov. Panovala bieda a núdza, nebolo peňazí, nebolo čo jesť. Nedôslednosť pri uskutočňovaní pozemkovej reformy a nedostatočne rozvinutý priemysel spôsoboval u prevažnej väčšiny obyvateľov okresu nedostatok pracovných príležitostí. Úrady sa snažili zmierniť ich ťažké polozenie dobročinnými akciami a podporami.

Po konsolidácii pomerov v Československej republike začínajú sa v 20. – tých rokoch vytvárať rôzne spoločensko - kultúrne, hospodárske a záujmové spolky.

Veľmi vysoká dočasná úmrtnosť, nedostatočná výživa, vrodené slabosti boli charakteristické v tomto období. Zdravotnícke potreby i odbornú pomoc poskytovala jediná lekáreň v Stropkove. Zaoštalosť zdravotníctva sa postupne darilo

odstraňovať až v 50.- tých rokoch 20. storočia, najmä výstavbou polikliniky vo Svidníku.

Grecko-katolícka ľudová škola

Bola postavená na začiatku obce pred prvou svetovou vojnou. Po dobe dovani Lákeď dnej deväťročnej školy budova bola zburaná. Pred zburaním slúžila ako materská škôlka a pozdnejšia ako škôlka klauz.

(Namalované podľa foto
z roku 1934)

V ČASOCH DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY

Začiatok vojny vypukol, keď Nemecko 1. septembra 1939 zaútočilo na Poľsko. 27. apríla 1941 sa začali nemecké vojská presúvať k východnej hranici Slovenska a pripravovať na útok proti Sovietskemu zväzu. 22. júna začali s útokom.

V septembri 1944 obcou prechádzali vojenský utečenci z dvoch slovenských divízií, ktoré boli koncom augusta odzbrojené a časť z nich transportovaná do Nemecka na nútené práce. Občania im poskytovali civilné šatstvo, jedlo. Niektorí sa zdržali v obci aj niekoľko dní.

Na konci októbra, keď končila karpatsko – duklianska operácia, od rána 26. októbra poskytovala 2. letecká armáda útočiacim vojskám značnú pomoc, lebo za zlepšeného počasia zasadzovala nemeckým vojskám a ich delostreleckým a mínometným batériám v priestoroch Vyšnej a Nižnej Jedľovej, Kapišovej, Ladomirovej, Hunkoviec a Dobroslavy silné údery. Tanky a strelecké útvary pokračovali za podpory letectva a delostrelectva v útokoch.

Lenže nepriateľ i napriek citelným stratám robil všetko, aby zabránil útočiacim jednotkám preniknúť k hradskej v Ladomirovej. Stačí pripomenúť, že v priestoroch Kružľovej, Kapišovej a Dobroslavy mal 17 delostreleckých a 20 mínometných batérií, ktoré len v priebehu jedného dňa vypálili na útočiace jednotky vyše 7 000 nábojov.

Čiary nemeckej obrany v Nízkych Beskydách viedli pozdĺž dominujúcich výšin (Rohuľa), ktoré sa premenili na uzly odporu a výbežky hôr (smerom na Svidník) a výšin na oporné body. Nemecká obrana sa usadzovala na výšinách, najmä na takých, z ktorých sa dali kontrolovať prístupy, prechody a cesty. Medzery medzi opornými bodmi, doliny, cesty a prístupy k vrcholom kryla krížová i bočná paľba z guľometov a skupiny samopalníkov kontrolovali mŕtve priestory. Keď nemecké vojská museli pod tlakom sovietskych vojsk ustupovať, vyhadzovali do vzduchu všetky mosty, kládli míny nielen na ústupové cesty, ale aj na okraje ciest, na obchádzky a tiež na miesta vhodné na odpočinok vojsk (lesné lúky, záhrady, priestory pri prameňoch).

Dňa 26. októbra popoludní nasadil veliteľ 67. streleckého zboru do boja svoj druhý sled – 70. gardovú streleckú divíziu, ktorá za podpory tankov a letectva zlomila rozhorčený nemecký odpor a dobila Kapišovú. Ešte v ten istý deň obsadila 305. strelecká divízia plukovníka A. F. Vasilieva po tvrdom boji Dobroslavu. V noci na 27. októbra dostal veliteľ 67. streleckého zboru rozkaz, aby sa jeho vojaci priblížili k hlavnej ceste medzi Svidníkom a Ladomirovou.

Nemecké velenie vedelo, že zdecimované jednotky na tomto smere nedokážu zadržať sovietsky postup a zabrániť im, aby prenikli do priestoru Svidníka a Ladomirovej. Prisunulo sem 168. pešiu divíziu a okrem toho doplnilo brániace sa útvary pešími prápormi, aby posilnilo tento smer. Na svitaní 27. októbra zachytili sovietski spojári rádiogram nemeckého velenia, ktoré prikazovalo svojim vojskám

stoj čo stoj zlikvidovať sovietske zoskupenie, ktoré preniklo do Kapišovej. Nemci nasadili v tomto kraji do boja všetko, čo tu mali, aj narýchlo sformovanými kombinovanými rotami z tylových jednotiek 357. pešej divízie. Ráno sa boje rozpútali s novou silou a už predpoludním dosiahli mimoriadnu intenzitu. Nemci ustavične podnikali protiútoky v sile pešieho práporu až pluku za podpory šiestich až dvadsiatich tankov na útvary 211., 241., 70. gardovej streleckej divízie a na 12. gardovú tankovú brigádu. Protiútoky podporovali prudkou intenzívnou delostreleckou paľbou. Nepodarilo sa im však vytlačiť útvary 67. streleckého zboru, ktoré o 6 km a úzkym klinom prenikli do susednej obce Kapišová. Ďalšie pokusy o útok sa nevydarili. V posledných dňoch, keď sa počasie prudko zhoršilo, prešla armáda do obrany. Tým sa tiež skončila Karpatsko - duklianska operácia 38. armády, ktorá sa začala 8. septembra.

Po dobití výšiny Obšar v Nižnom Komárniku 25. novembra 1944 začali jednotky 1. čs. armádneho zboru postupovať na Svidník. V polovici decembra 1944 bol 4. armádny zbor rozmiestnený pozdĺž rieky Ondava a jeho obrana siahala od Nižného Orlíka až po Breznicu.

Počas obranných bojov udržiavali čs. vojská bojovú aktivitu a prevádzali neustály bojový prieskum, aby preverili obrannú sústavu nepriateľa a zlepšili si predný okraj vlastnej obrany.

21. decembra 1944 bolo pásmo obrany 1. čs. armádneho zboru ďalej rozšírené na sever po Vapeník a 2. januára 1945 až po Ciechaniu (v Poľsku).

Aj 2. svetová vojna značne negatívne poznačila život v tunajšej obci.

Pred vojnou stáli v Kružlovej len 4 murované domy: Baranov, Motykov, Vančíkov, Michala Žumára a Gréckokatolícka ľudová škola. Ostatné domy boli drevenice pokryté slamou.

Ťažké chvíle nastali pre kružlovčanov po 8. septembri, keď prišlo do obce nemecké vojsko. Pred evakuáciou fašisti násilne zobrali od roľníkov potraviny a hospodárske zvieratá, napr. Jánovi Kačurovi zabavili 3 kravy, 10 oviec a dva kone. J. Savčakovi zobrali 2 kone, 1 kravu, 1 jalovicu, 1 ošípanú.

Počas vojny všetci občania museli opustiť svoje domy a od 14. októbra boli evakuovaní väčšinou až k Prešovu. V obci zostal len Andrej Šupšák v pokročilom veku, ktorý potom po prechode frontu rozprával, aké ukrutné boje sa tu odohrávali. Z obce zahynulo počas konfliktu 17 občanov.

Bojov sa aktívne zúčastnili títo kružlovskí muži: Michal Gajdoš a Andrej Kimák – Fejko, Lakata Michal ako vojaci slovenskej armády, Michal Fek v oddiele kapitána Nálepku. Vasil' Fek na talianskom fronte, Michal Šupšák a Vasil' Žumár (zahynul) ako slovenskí vojaci bojovali v ZSSR.

Prevažnú časť chotára obce a okolia nemeckí vojaci zamínovali protitankovými a protipechotnými mínami.

Celé údolie na základe urputných bojov dostalo aj svoje pomenovanie – „Údolie smrti“. Po skončení bojov tu zostalo veľké množstvo munície, zbraní, poškodených diel a tankov, ktoré po vojne likvidovali vojaci.

Obec bola oslobodená 26. - 27. novembra 1944 vojskami 70. gardovej streleckej divízie generálmajora A. Guseva. V obci a jej okolí padlo 369 sovietskych červenoarmejcov.

Počas intenzívneho bombardovania ruským letectvom, pri prechode frontu 14. októbra v obci bolo úplne zničených 30 domov a 12 domov veľmi poškodených.

Keď sa občania vrátili z evakuácie v roku 1945 v jarných mesiacoch, našli obec skoro celú zničenú a spálenú.

Vojna spôsobila tunajším občanom nielen materiálne škody, ale veľa mladých ľudí zahynulo po skončení vojny na mínových poliach. Boli to: Fečík Ján (15 rokov), Melník Michal (17 rokov), Čverčko Ján (21 rokov), Soľanková Mária (7 rokov), Savčák Andrej (25 rokov), Pisančík Ján (18 rokov) a Fecuš Vasiľ (16 rokov). Andrej Dzipin a Vasiľ Sejka pri návrate z evakuácie prišli o život, keď ich voz narazil na mínu. Mnoho ďalších občanov utrpelo rôzne zranenia.

V roku 1942 boli tunajší židovskí spoluobčania násilne deportovaní do koncentračných – vyhladzovacích táborov (do Osvienčimu - Ritter Heinrich nar.

Spomienky tankistu

„Ak mám nechať odkaz ako príslušník Československej samostatnej brigády 1. československého armádneho zboru v ZSSR mladej generácii, tak jej rádmi slovočne prerozovať a už nikdy nedopusť svetovú vojnu na tejto planéte. Vojna je to najhoršie, čo ľudstvo v dejinách svojho vývoja prežilo.“

Michal Kočan, syn malovotníka z Kružlovej, vedel v čase druhej svetovej vojny, kde je jeho miesto. Poznal biedu a hlad.

Keď sa v okolitých lesoch objavili partizáni, zúčastňoval ich potlačovaniami, štatstvom i štrajkom.

po vojnadných slovenských divíziách. Po prechode frontu sa dobrovoľne priklánil do 1. československého armádneho zboru. Bol pridelený k 1. rote 1. prújavy čs. tankovej brigády, sformovanej po bojoch na Dukle v zákopanom na poľskom území. Po tvrdom vojenskom výučku v Kežmarku bola brigáda prerusená cez Poľsko do bojov o Ostravu.

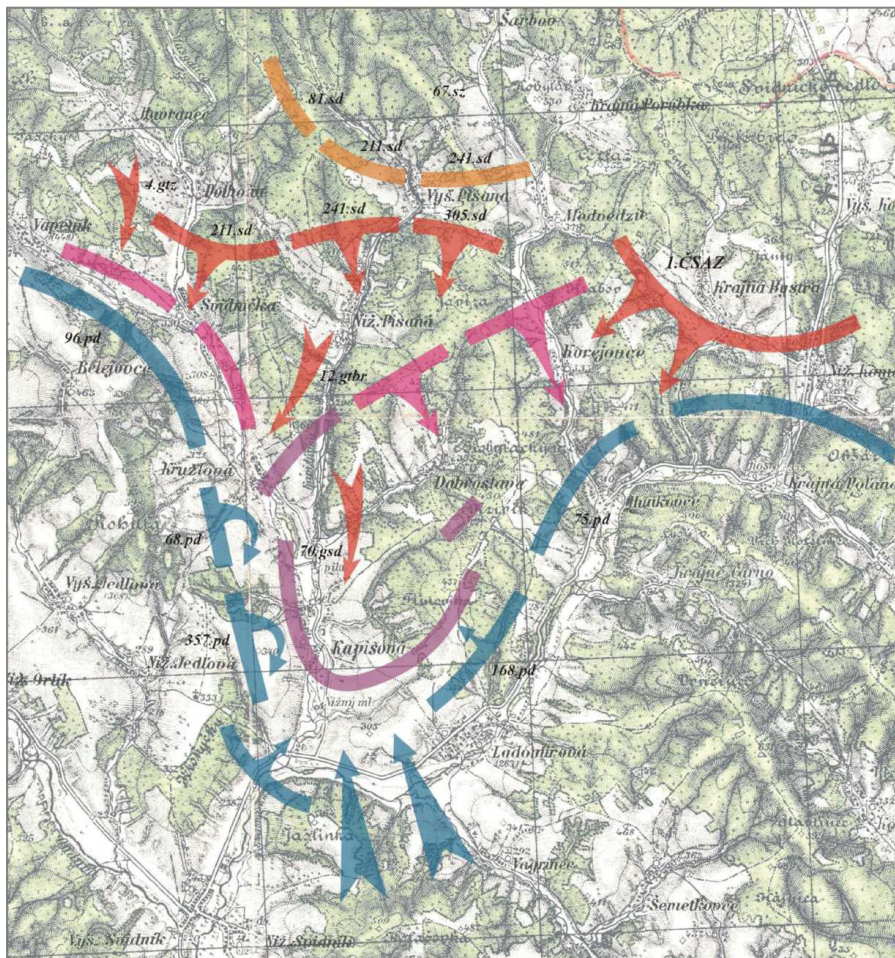
Druhá svetová vojna.

Dňa 14. októbra 1944 bol prevedený silný nálet Sprievodným letectvom. Bolo zničených 30 domov a 12 domov bolo poškodených. Na reštau podla foto z marca 1945 dom Jána Kriškana na ul. 11.

Spomienka na domovný obrázok.

BOJE V "ÚDOLÍ SMRTI" 25-27.10.1944

ČSAZ Československý armádní zbor

sd Strelecká divízia

pd Pešia divízia

gsd Gardová strelecká divízia

gtz Gardový tankový zbor

gtbr Gardová tanková brigáda

sz Strelecký zbor

Orange Situácia 25.10.1944

Red Situácia na úseku prielomu 25.10.1944

Pink Situácia 25.10.1944 vo večerných hodinách

Purple Situácia 26.10.1944 vo večerných hodinách

Red arrow Útok sovietskych streleckých vojsk

Red arrow Útok sovietskych tankových vojsk

Blue arrow Obranná línia a protiúder nemeckej armády

31.12.1902, Ritter Moritz nar. 5.7.1910 a ďalší), z ktorých sa už nevrátili a ich majetok bol skonfiškovaný.

Počas trvania Slovenského štátu niektorí občania platili štátnu ročnú daň z majetku v sume 400 korún slovenských.

Dolina smerti ožyla...

Prírodné múzeum
V našim chotári máme
Turiste tu choďat
Otázky dostávame

Že čom dajake malé
I v seli nemáme
Čom sered sela tank
Dajakyj nedame

A tak starosta, poslanci
Holovy dokopy dali
Že exponaty dajaky
By ša nazberali

Što ša bišiduvalo
Skutočnosťou ša stalo
Veľo exponativ
Už ša nazberalo

Pridte posmotrity
Jak ša vydarilo
Može ša Vám bude
Muzeum pačilo

Pri vchodi do doliny
Krest sme postavily
Podľa zvyku jaky sut
Sme ho vyšvetily

Kľaknyj pred nim na kolina
Zdojmyj z holovy čapku
Minutom ticha vzdaj
Padlym na pamiatku

A tot kotryj virit
Naj ša pomodlit Bohu
Tu nejeden stratil
Ruku abo nohu

Tota dolina pred tobom
Krevom pokropena
Tu nejedna mina
Byla položena

Misto pluhiv tanky
Pole nám orali
Minto zerna do zemli
Čerepiny šali

Vitaj v dolini smerti
Vžyj ša do toho boja
Posmot' kanony tanky
Što stojat dookola

Na športovo-kultúrnim dni
Ľude ša stričajut
Na vyročia i rekonštrukciu
Tych bojiv pozerajut

Jožko Andraš

POVOJNOVÉ ROKY OBNOVY

Nové stránky života obce sa začali písať po oslobodení obce v januári 1945.

Vojnové udalosti v celej podduklianskej oblasti zanechali obrovské škody. Úroda bola katastrofálna pre nedostatok hnojív a osív. Po vojne sa realizovala medzinárodná pomoc organizácie UNRRA v podobe ošatenia pre deti a potravín.

Rozsah škôd v tomto hospodársky zaostalom kraji bol obrovský, zničené komunikácie, mosty, budovy, obeť na nevinnom civilnom obyvateľstve. Zostali zdevastované a neobrobené polia. Aj po vojne orali roľníci prevažne za pomoci záprahu a pomerne jednoduchým náradím, postupne sa dostavila mechanizácia. Bola potrebná obnova vojnou zničených a poškodených budov, zabratých hospodárskych zvierat, odstránenie nebezpečnej munície. V priebehu niekoľkých povojnových mesiacov či roka, nebolo možné sa s týmto stavom vyrovnat.

Opatrenia na jednotlivých úsekoch hospodárskeho a spoločenského vývoja v mnohom predurčili vývin pomerov v obci. Poľnohospodárstvo okresu i po druhej svetovej vojne charakterizuje roztrieštená malovýroba s veľkým latentným preľudnením. Nízku intenzitu poľnohospodárskej výroby spôsobovali nielen málo priaznivé pôdne pomery, ktoré zaraďovali tento región do výrobnjej oblasti krmovinárskej, ale taktiež nízka úroveň priemyslu, mechanizácie, elektrifikácie.

V rokoch 1945 - 60 patrila obec do okresu Svidník a prešovského kraja.

Po skončení 2. svetovej vojny, 20. marca 1945 vznikol v obci Miestny národný výbor (MNV). Prvým predsedom bol Andrej Berežný st.. Po ňom na čele MNV boli: Timan Vasil', Ján Šupšak, Ján Mihál', Michal Baran, Vasil' Gajdoš, Fedor Čvirik, Michal Šupšak, Ing. Anton Sakalik, Ján Šafranko.

Starostovia: Ján Harviš, Mária Kočanová, Ing. Milan Mihaľ. V súčasnosti na čele obce je PhDr. Adrián Gužo.

V rokoch 1947 - 1948 sa začala s pomocou súkromnej firmy Miller v obci rekonštrukcia a výstavba nových rodinných domov.

V roku 1947 na Ukrajinu do vtedajšieho Sovietskeho zväzu sa nepresídlila žiadna rodina z Kružlovej.

22. mája 1949 bol v obci zorganizovaný Deň kultúry. Na tejto slávnosti po prvýkrát v histórii obce účinkovalo Ukrajinské národné divadlo z Prešova.

Prvé autobusové spojenie medzi Svidníkom cez Kružlovú do Vápeníka sa uskutočnilo v roku 1951.

V r. 1954 bola v obci zavedená elektrina, a v roku 1955 bola daná do užívania predajňa potravín, ktorej vedúcim bol Michal Fek.

60. – 80. ROKY SOCIALIZMU

Obecný vodovod bol urobený v roku 1960. Zdrojom pitnej vody bol prameň pod „Mesarkou“. V roku 1992 bol napojený ďalší zdroj z troch záchytných prameňov „Pid skalou“.

V roku 1968 pri reorganizácii národných výborov sa Kružľová stala strediskovou obcou a sídlom obvodného úradu. Vedúcim obvodného úradu bol Michal Šupšák. Do obvodného úradu patrili všetky okolité obce. Na obvodnom úrade bolo zamestnaných sedem pracovníkov. Za pôsobenia obvodného úradu obec zaznamenala najväčší hospodársky, kultúrny a sociálny rozvoj.

V roku 1968 sa začalo s výstavbou kultúrneho domu v akcii „Z“. Z časti bol odovzdaný do užívania v roku 1972 a dokončený bol až v roku 1982. V novom kultúrnom dome bola zriadená aj sobášna miestnosť a od roku 1984 na základe uznesenia Rady ONV vo Svidníku je obec Kružľová sídlom matričného obvodu, do ktorého patrí 9 obcí. Veľkú zásluhu na jeho výstavbe mal vtedajší predseda MNV Vasil Gajdoš, ako aj ďalší členovia rady MNV a občania: Ján Kimák, Michal Šupšák, Ján Fedorko, Pavel Mašša, Michal Timan, Ján Sejka, Ján Gajdoš, Ján Slivovič a mnoho ďalších občanov.

V rokoch 1968 – 1970 bol zregulovaný potok Svidničanka a boli postavené tri nové mosty.

V r. 1969 bola daná do užívania budova pohostinstva (krčma).

Od roku 1969 sa v Kružľovej každoročne konali obvodové slávnosti kultúry a športu.

V r. 1970 vznikla stredisková knižnica a jej prvou knihovničkou bola Mária Dobrocká. Od r. 1993 v obci poskytuje knižnično-informačné služby Podduklianska knižnica vo Svidníku prostredníctvom bibliobusu - pojazdnej knižnice.

V rokoch 1970 – 1990 tu aktívnu činnosť vyvíjalo Miestne kultúrne stredisko (MKS), ktoré zabezpečovalo veľa kultúrno-spoločenských podujatí – Stretnutia žien troch generácií, ktoré malo celoštátny charakter, ďalej to boli stretnutia mládeže z Nemecka a bývalého Sovietskeho zväzu. Vyvrcholením týchto akcií bol každoročne usporiadaný festival mieru, kultúry a športu. Boli tu tiež vytvorené krúžky – tanečný, rozhlasový, spevácky a recitačný.

V r. 1975 bola vybudovaná asfaltová cestná komunikácia.

Pri príležitosti konania III. zjazdu Socialistického zväzu mládeže (SZM) bol v r. 1982 odovzdaný do prevádzky klub mladých. V tom istom roku sa v obci konal mierový míting mládeže pod názvom Pamiatka vypálených obcí ostane navždy živá v našich srdciach. O tri roky neskôr v auguste sa tu uskutočnilo okresné stretnutie mládeže, na ktorom sa zúčastnilo aj 50 komsomolcov z bývalého ZSSR.

Za volebné obdobie 1981-1985 bolo dokončené javisko, ako prístavba miestnej ľudovej knižnice a MKS. Pri príležitosti 41. výročia oslobodenia obce v r. 1985 bolo dané do užívania nové nákupné stredisko Jednota.

V roku 1987 postihla obec povodeň, ktorá spôsobila obyvateľom značné ekonomické škody. V tom istom roku sa tu uskutočnili motokrosovú preteky – dvojkoľová súťaž automobilistov v jazde zručnosti na trase Kružľová – Kapišová (11 km), ktorú absolvovalo 22 pretekárov z Prešova, Svidníka, Havaja a Kapišovej.

V obci aktívne pôsobila Dedinská organizácia (DO) SZM, Zbor pre občianske záležitosti, DO Slovenského zväzu protipožiarnej ochrany, ZO Kultúrneho zväzu ukrajinských pracujúcich a DO Slovenského zväzu žien.

KRUŽĽOVÁ

КРУЖЛЬОВА

Rok	Celkový počet obyvateľov	Národnosť								Náboženstvo									
		Slovenská (Česko-slovenská)	%	Rusínska	%	Ukrajinská	%	Ruská	%	Spolu	%	Rímskokatolícke (c. p.)	Gréckokatolícke (c. p.)	%	Pravoslávne (c. p.)	%	Gréckokatolícke a pravoslávne (c. p.)	%	
1881	303	12	3,96	272	89,77					272	89,77	0						288	95,05
1900	313	286	91,37	6	1,92					6	1,92	2						296	94,57
1910	312	4	1,28	285	91,35					285	91,35	4						298	95,51
1921	312	77	24,68	220	70,51					220	70,51	5						294	94,23
1930	394	1	0,25					350	88,83	350	88,83	3	380	96,45	0	0,00	380	96,45	
1950	427	61	14,29					366	85,71	366	85,71	3	422	98,83	1	0,23	423	99,06	
1980	594	459	77,27			126	21,21	2	0,34	128	21,55								
1991	542	335	61,81	85	15,68	23	4,24	2	0,37	110	20,30	8	45	8,30	424	78,23	469	86,53	
2001	národnosť	558	330	59,14	98	17,56	8	1,43	0	0,00	106	19,00	21	22	3,94	480	86,02	502	89,96
	materinský jazyk	106	19,00	201	36,02	5	0,90	0	0,00	206	36,92								

PO ROKU 1989

Musíme konštatovať, že po tzv. nežnej revolúcii (november 1989) mnoho občanov prišlo o prácu.

Obec dobrých výsledkov dosiahla v oblasti kultúry a športu. V obci sa pravidelne premietali filmy v miestnom kine „Rohuľa“, ktoré zaniklo k 1. januáru 1991. Výrazné úspechy dosiahla Kružlová v oblasti požiarnických súťaží. V kategórii starších mužov niekoľko rokov za sebou sa družstvo umiestňovalo v rámci okresu a kraja na prvom mieste.

V 90-tych rokoch tu vznikli prvé súkromné firmy B-O-M a ELKVANT.

31. júla 1999 sa po prvýkrát v histórii obce uskutočnilo stretnutie rodákov (1414 - 1999).

V roku 2001 na základe sčítania obyvateľov v obci žilo 558 obyvateľov, z toho 274 mužov a 284 žien, čo bolo v porovnaní z rokom 1991 nárast o 13 obyvateľov. Podľa náboženského vyznania sa hlásili takto: 480 pravoslávni, 22 gréckokatolíci, 21 rímskokatolíci, 11 Svedkovia Jehovovi, 1 evanjelik augs. vyznania, 18 bez vyznania, 5 nezistených.

V roku 2002 bola obec splynofikovaná a bol daný do prevádzky Dom smútku, ktorý bol prestavaný z budovy bývalého Miestneho národného výboru a kina „Rohuľa“.

V dňoch 26. – 29. septembra 2003 Slovenský zväz drobnochovateľov v Kružlovej pripravil výstavu domácich zvierat v areáli ZŠ, ktorá sa tešila veľkému záujmu nielen tunajších občanov, ale aj z okolia.

Na úseku športu bolo vybudované futbalové ihrisko, kde dospelí kružlovčania hrajú okresnú súťaž vo futbale. Aj v stolnom tenise reprezentovali obec na okresných súťažiach.

V roku 2014 mala obec 651 obyvateľov, z toho 371 obyvateľov rómskej národnosti. V obci bolo 129 uchádzačov o zamestnanie, z toho 119 Rómov. Tunajší Rómovia patria k tým, ktorí sa príkladne starajú o svoje rodiny. V minulosti mnohí z nich pracovali na pozemných stavbách, alebo na JRD. Aj dnes sa snažia nájsť si primeranú prácu.

V okolitých obciach si dedičania budujú rodinné domy, zostávajú vo svojej rodnej obci, avšak v Kružlovej je to pravý opak. Za prácou odchádzajú prevažne mladí ľudia do širokého okolia (pozn. a. v okrese je vysoká nezamestnanosť), väčších miest a do zahraničia: Česko, USA, Írsko, GB a iných.

Aj po 2. svetovej vojne tu žijú tí istí ľudia v podstate starousadlíci (o čom svedčia aj ich priezviská), ale väčšinou sa hlásia k slovenskej národnosti, v nezmenenej podobe. Ľudia, ale až doposiaľ hovoria po rusínsky. V poslednom období sa opäť oživuje kultúrne a národné povedomie.

Dlhovekosť obyvateľov obce je častým javom, ktorý ovplyvňuje zdravé životné prostredie, dedičné - genetické vloh, tradičná racionálna a kvalitná strava. V súčasnosti sa dožíva najstaršia obyvateľka Anna Timanová (č. d. 79) 89 rokov.

Pred niekoľkými desaťročiami, ale aj dnes, sa pestovalo hlavne proso, zemiaky, pšenica, ovos, jačmeň (jarec), kukurica, fazuľa, hrach, kapusta, krmná repa, mak, ľan. Z konopných semien (simencu) sa lisoval olej, ktorý sa konzumoval najčastejšie cez pôstne dni. Zvyškom v podobe tuhej masy (makúchom) sa krmil hlavne dobytok. Olej sa lisoval taktiež aj z bukvic. V posledných desaťročiach sa vo väčšej miere pestujú paradajky, paprika, patizóny, baklažány a ďalšie teplomilnejšie rastliny. Charakteristické sú bohaté zeleninové záhony, v ktorých obyvatelia pestujú aj mrkvu, cibuľu, cesnak, zeler, jahody a iné druhy. Bohaté a pestré sú ovocné sady s početnými ovocnými stromami (jablone, hrušky, slivky, čerešne, „viničky“, egreše a pod.).

Piekol sa hlavne pšenično - žitný chlieb čierny i biely. Do dnešných čias sa pripravujú klasické chutné a zdravé jedlá ako pirohy, halušky, „hribova mačanka“, kapustnica, „slivčanka“, lokše, „bandurkove“, buchty, „holubky“ (plnená kapusta), „ryzanky“ s tvarohom alebo makom a iné.

Do budúcnosti je pre obec perspektívny rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu. Nachádza sa totiž v blízkosti hlavného cestného ťahu Svidník – Poľsko. V blízkom okolí sa nachádzajú rekreačné oblasti, turistické chodníky, dobré bežkárске trasy s možnosťou navštíviť historické pamiatky vo Svidníku, Stropkove, Vyšnom Komárniku, Bardejove - Bardejovské Kúpele.

OBEC: KRUZLOVÁ r.1991

PRVÁ PÍSMOVNÁ SPRÁVA o obci J s z roku 1414

PRÍRODNE PODMIENKY

Nadmorská výška 285 m nad morom
 Katastrálna výmera 828 ha
 z toho: - poľnohospodárska pôda 547 ha
 - lesná pôda 187 ha

ČLENENIE OBCE POČTA ZÁKLADNÝCH SÍDELNÝCH JEDNOTIEK

Základná sídelná jednotka	Počet obyvateľov
KRUZLOVÁ	545

OBYVATELSTVO

rok	Dlhodobý vývoj počtu obyvateľstva	
	muži	ženy
1961	516	257
1970	552	274
1980	594	291
1991	545	263

rok	Ekonom. aktívne obyvateľstvo	
	muži	ženy
1970	205	275
1980	119	145
1991	86	130

Pracujúci mimo obce trvalého bydliska 112 173 168

veková štruktúra obyvateľstva	Predproduktívny vek		Produktívny vek		Postproduktívny vek	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
z toho: muži	156	154	80	80	27	27
z toho: ženy	80	80	27	27	15	15

Pohyb obyvateľstva	1971		1980		1990	
	narodení	zomrelí	narodení	zomrelí	narodení	zomrelí
Narodení	10	15	11	11	11	11
Zomrelí	5	5	5	5	5	5
Príťahovaní	-	-	-	-	-	-
Vystahovaní	14	7	15	15	15	15

Zloženie obyvateľstva podľa národnosti	1970		1980		1991	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
srbská	418	459	389	389	389	389
ukraj.-rusín.	91	126	126	126	126	126

Základné údaje o domovom a bytovom fonde

Domy spolu	103
z toho: v rodinných domoch	100
Trvale obývané domy	100
Byty spolu	125
z toho: v rodinných domoch	114
Trvale obývané byty	118

Pripojky verejného vodovodu	131
Podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na vodovod	97,6

Vybavenosť bytov

automatická práčka	19	osobné auto	53
farebný televízor	40	ústrené kúrenie	45
televízor	15	kúpeľňa	106

Vybrané údaje o občianskej vybavenosti

Zelezničná stanica	počet	-	
Autobusová zastávka	počet	2	
Pošta	počet	1	PSC 09002
Materské školy	počet	1	počet miest 30
Základné školy	počet	1	zriadená v roku 1914
Kina	počet	1	počet miest 75
Knižnice	počet	1	počet zväzkov 10151
Zdravotné strediská	počet	-	počet lekárov miest -
Sportový areál- ihrisko	počet	2	futbalové, volejbalové

Obchod

Maloobchodné predajne	počet	predajná plocha v m ²
	2	260

MIKROREGIÓN ÚDOLIE SMRTI

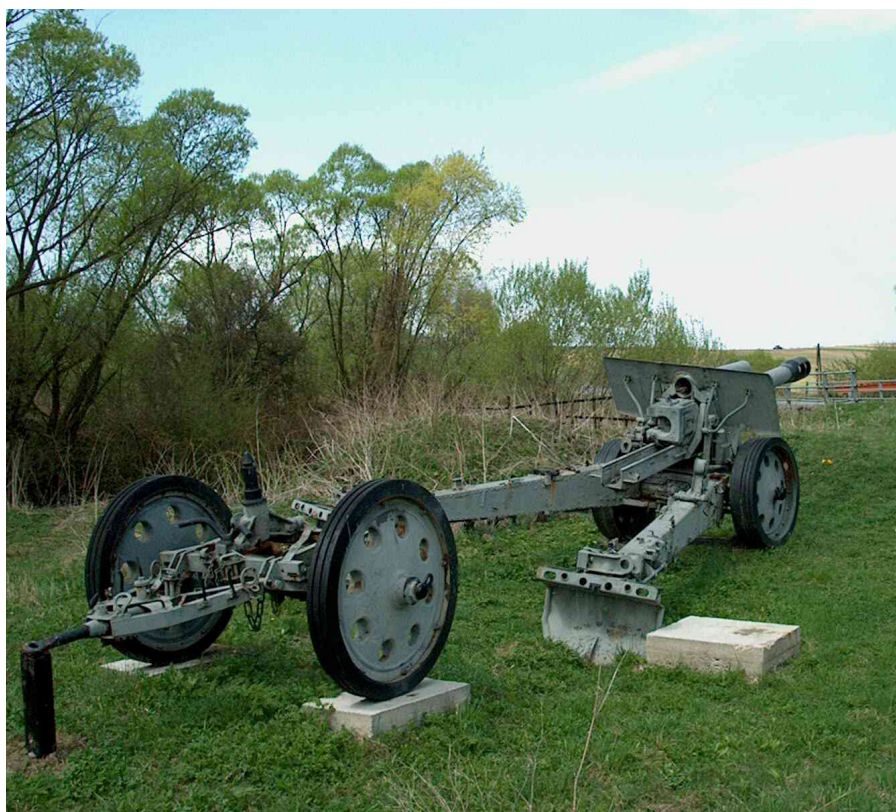
8. mája 2013 sa uskutočnilo otvorenie zrekonštruovaného bojiska 2. svetovej vojny v „Údolí smrti“ a oficiálne odovzdanie do užívania verejnosti. Akcia bola symbolicky naplánovaná presne na Deň víťazstva nad fašizmom a zúčastnili sa jej viaceré osobnosti z neďalekých obcí i okolia. Podujatie oficiálne otvoril PhDr. Adrián Gužo starosta obce Kružlová a zároveň predseda Združenia mikroregiónu Údolie smrti.

Údolie smrti dostalo pomenovanie po jednej z významných bitiek 2. svetovej vojny. Tá znamenala začiatok oslobodenia Československej republiky spod fašistickej nadvlády. Doposiaľ sa tu zachovala pôvodná bojová technika, mnoho pamätníkov a palebné postavenia, kde si návštevník môže živo predstaviť vojnové bojisko. Toto územie nám pripomína, že za slobodu, ktorú dnes berieme ako samozrejmosť, bolo nutné bojovať a často krát položiť i život. Tunajší kraj obýva najmenší východoslovenský národ Rusíni. Je situovaný v ekologicky čistej krajine s lesmi bohatými na zver a lesné plody. Ak hľadáte pokoj a netradičné zážitky, návštevu tunajšieho kraja určite oceníte.

Na internetovej stránke sa môžete dozvedieť všetko čo potrebujete. V obsahu stránky nechýbajú aktuality v regióne, či v jednotlivých obciach, ponuka služieb, kalendár kultúrnych, športových a iných podujatí. V internetovom obchode si môžete kúpiť suveníry s motívom mikroregiónu.

Táto stránka bola vytvorená ako súčasť projektu, ktorý je realizovaný v rámci Regionálneho operačného programu: Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu, prioritná os – Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a rozvoj cestovného ruchu.

Delo pred obcou Kružľová, archívny záber

SČÍTANIE OBYVATEĽOV V ROKU 2011

R. 2011 obyvateľstvo podľa pohlavia a národnosti

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Kružílová			
Slovenská	161	173	334
Rómska	73	77	150
Rusínska	51	44	95
Ukrajinská	1	2	3
Nezistená	15	45	60
Spolu	301	341	642

R. 2011 obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženského vyznania

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Kružílová			
Rímskokatolícka cirkev	8	16	24
Gréckokatolícka cirkev	14	18	32
Pravoslávna cirkev	253	267	520
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0	1	1
Reformovaná kresťanská cirkev	0	2	2
Apoštolická cirkev	1	0	1
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	5	6	11
Bez vyznania	8	5	13
Nezistené	12	26	38
Spolu	301	341	642

R. 2011 obyvateľstvo podľa pohlavia a materinského jazyka

Materinský jazyk	Pohlavie		Spolu
	muži	ženy	
Kružílová			
Slovenský	97	109	206
Rómsky	111	124	235
Rusínsky	76	81	157
Český	1	0	1
Nezistený	16	27	43
Spolu	301	341	642

ROZVOJ OBCE OD ROKU 2007

2007

- zavedenie internet bankingu na Obecnom úrade a robenie finančných úhrad cez počítač
- obnovenie 2 informačných tabúl' v obci o webovej stránke a mailovej adrese obce
- osadenie smerovej tabule KRUŽLOVÁ pred obcou
- otvorenie bezplatného kaderníctva pre občanov obce
- vytvorenie web stránky obce www.kruzlova.sk
- zakúpenie príviesného vozíka na prenájom pre občanov obce
- modernizácia domu smútku - osadenie zábradlia a zabezpečenie zvukovej techniky
- zabezpečenie automatického rozsvieťovania svetiel verejného osvetlenia
- osadených 5 lavičiek na rôzne miesta po obci
- osadenie informačnej tabule Údolie smrti pod Hirku
- výstavba detského ihriska a osadenie preliezok, šmýkačiek, lavičiek, nový plot
- vyhotovené pohľadnice obce
- osadenie erbov pred a za obec
- znovu zavedenie vydávania občasnika KRUŽLOVČAN
- vymalovanie školskej jedálne, chodby a oprava plota uskutočnená v obci rozhlasová relácia „Od sela do sela“
- osadenie dopravných značiek zákaz stáťia smerom ku družstvu
- urobenie a osadenia smútočného motta do Domu smútku
- zmodernizovanie rokovacej miestnosti (zakúpené nové: stoly, stoličky, vlajky, fotka z lietadla na stenu)
- rekonštrukcia odpadového potrubia v Základnej škole

2008

- rekonštrukcia kultúrno-správnej budovy
- výstavba mini športového ihriska
- zriadenie Miestnosti vojnových spomienok II. svetovej vojny
- začatie rekonštrukcie miestnosti bývalého klubu na miestnosť vojnových spomienok a fitness
- začatie rekonštrukcie ŠJ – (nová podlaha, lustre, garniže, záclony, vymalovanie stien a radiátorov)

2009

- elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania
- projektová štúdia využiteľnosti prírodného dedičstva a kultúrneho potenciálu v mikroregióne

- izolácia a zateplenie obvodového muriva od vlhkosti na telocvični pri Základnej škole
- oprava strechy Materskej školy
- rekonštrukcia WC v Základnej škole
- zníženie amperickej hodnoty ističa v KSB z 250 na 50
- otvorenie fitness
- zreštaurovanie pamätnej tabule o oslobodení obce na budove Obecného úradu
- zrekonštruovanie kuchyne pri sále
- zateplenie telocvične a nové plastové okná
- vymalovanie MŠ
- osadenie a posvätenie pravoslávneho kríža a pamätnej tabule v Údolí smrti

2010

- výstavba viacúčelového športového ihriska
- ukážka rekonštrukcie bojov z II. sv. vojny v Údolí smrti
- rekonštrukcia a rozšírenie sociálnych zariadení v Materskej škole

2011

- oprava strechy na Základnej škole
- realizácia projektu pre mikroregión Údolie smrti – www stránka, video, štúdia, propagačné materiály
- realizácia projektu Revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR
- rekonštrukcia havarijného stavu strechy a stropu v Kultúrno-správnej budove
- reštaurácia ikonostasu v pravoslávnom chráme
- vypracovanie projektovej dokumentácie na výstavbu 20 obecných nájomných bytov nižšieho štandardu vrátane technickej vybavenosti pre Rómov
- rekonštrukcia kultúrno-správnej budovy a obnova zariadenia do kuchyne
- rozdávanie potravinovej pomoci pre dôchodcov a poberateľov dávky v hmotnej núdzi

2012

- vybudovanie horolezeckej steny pri Základnej škole
- rekonštrukcia obecnej komunikácie v centre obce
- realizácia projektu Revitalizácia krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR – 2. etapa
- dokončenie opráv na telocvični pri Základnej škole
- rekonštrukcia bojiska II. svetovej vojny v Údolí smrti
- výstavba 20 nájomných bytov nižšieho štandardu pre Rómov
- obnovenie vojnového cintorína z I. svetovej vojny

2013

- zriadenie chránenej dielne pre pracovníka obce
- vybavenie Materskej školy počítačovou technikou v rámci Inkluzívneho modelu vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy
- zorganizovanie hasičskej súťaže dospelých o pohár starostu obce

2014

- zavedenie rómskych občianskych hliadok
- osadenie dopravného zrkadla na kritické križovatky v obci
- výstavba turistickej rozhľadne i altánku v Údolí smrti
- osadenie informačných tabúl v Údolí smrti
- inštalácia merača rýchlosti pri hlavnej ceste na začiatku obce
- pomoc pri spoluorganizovaní folklórneho festivalu „ABY V ÚDOLÍ SMRTI BOLO VESELO“
- rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci
- rekonštrukcia zasadacej miestnosti v Kultúrno-správnej budove

2015

- otvorenie denného stacionára v obci – kapacita 30 miest
- oprava elektroinštalácie a osvetlenia v telocvični pri Základnej škole
- likvidácia miest s nezákonne umiestneným odpadom
- rekonštrukcia obecnej komunikácie v rómskej osade
- prevzatie osobného motorového vozidla ŠKODA Fábria Combi od Ministerstva vnútra SR
- oprava palubovky v telocvični pri Základnej škole
- prevzatie protipovodňového príviesu prvej pomoci s vybavením od Ministerstva vnútra SR
- vyčistenie koryta potoka Svidníčanka
- rekonštrukcia a vytvorenie nových sociálnych zariadení pri sále v Kultúrno-správnej budove

2016

- rozšírenie denného stacionára v obci – na kapacitu 50 miest
- dokončenie sceľovania pozemkov v extraviláne obce
- vytyčenie a rozparcelovanie pozemkov na individuálnu výstavbu rodinných domov
- ďalšie asfaltovanie ciest v obci
- vytvorenie piatich parkovísk v obci
- vytvorenie 20 ks plechových garáží na palivové drevo k nájomným bytom
- rekonštrukcia domu smútku (zateplenie, nová fasáda, nové dlažby, vymalovanie)
- vytvorenie priechodu pre chodcov v obci
- likvidácia miest s nezákonne umiestneným odpadom
- vydanie monografie o obci Kružľová

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľstva do roku 2010 v obci Kružlová:

rok	1869	1890	1910	1930	1948	1970	1991	2001	2010
počet obyvateľov	321	322	312	394	422	552	545	558	641

Obec Kružlová k 30. 10. 2016

Počet mužov	317
Počet žien	356
Spolu	673

Kultúra a osвета

Obec má kultúrny dom o rozlohe cca 300 m², s kapacitou cca 250 stoličiek, ktorý sa nachádza v spoločnom objekte s obecným úradom. V priestoroch kultúrneho domu je zriadená knižnica, miestnosť vojnových spomienok, zasadacia miestnosť, volebná miestnosť a javisko. Na ubytovanie slúžia dva penzióny. Obec vydáva občasník Kružlovčan. Obec Kružlová je aj členom Občianskeho združenia DUKLA.

Telovýchova a šport

Pri základnej škole sa nachádza futbalové ihrisko, viacúčelové športové ihrisko, mini futbal a horolezecká stena. Pri materskej škole sa nachádza detské ihrisko. Pri základnej škole sa nachádza fitness centrum a telocvičňa, ktorú využívajú žiaci základnej a materskej školy.

Zdravotníctvo

V obci sa nenachádza zdravotné zariadenie.

Zdravotné služby sú poskytované v okresnom meste Svidník. Na území obce nie je lekáreň. Najbližšia je vo Svidníku. V tomto okresnom meste je zriadená aj Stanica rýchlej zdravotníckej pomoci.

Maloobchodná sieť

Maloobchodná sieť je podmienená dostupnosťou zariadení tohto druhu v meste Svidník. Na území obce sa nachádza jedna predajňa potravín a zmiešaného tovaru na ploche cca 48 m². Žiadna iná vybavenosť s touto funkciou sa v obci nenachádza.

Rómovia

Všetci bývajú vo vlastných murovaných domoch alebo bytovkách. Od roku 2006 je v obci cez projekt Terénna sociálna práca, kde vyškolení pracovníci poskytujú komplexný servis pre sociálne znevýhodnených obyvateľov a poradenstvo v rôznych oblastiach. V jeseni 2011 obec zamestnávala v danom čase naraz až 28 zamestnancov (väčšinu Rómov) cez rôzne projekty. V rokoch 2014-2015 bola cez projekt založená Rómska občianska hliadka, kde jeden koordinátor a 3 členovia dohliadali na poriadok a pokoj v obci. V roku 2014 dala obec vyasfaltovať komplexne prístupovú cestu v časti obce Hrabiny. V rokoch 2014 – 2015 obec postavila cez ŠFRB 2x10 b. j. nižšieho štandardu, kde našlo v roku 2015 bývanie 20 mladých rodín z obce. Taktiež súčasťou výstavby bola nová vyasfaltovaná prístupová komunikácia. V roku 2016 dala obec k bytovkám vyasfaltovať parkovisko a tiež postavila 20 plechových garáží, ktoré budú slúžiť nájomníkom ako sklady na palivové drevo. Dva väčšie pozemky, ktoré vznikli po ukončení pozemkových úprav v časti obce Hrabiny, dala obec rozparcelovať na jednotlivé parcely, kde si Rómovia budú individuálne riešiť svoju bytovú otázku výstavbou rodinných domov. Obec sa pravidelne snaží využívaním rôznych aktívnych nástrojov na trhu práce cez ÚPSVaR zamestnávať obyvateľov, či už cez dobrovoľnícku prácu, absolventskú prax, protipovodňové práce, aktivačné práce alebo šancu na zamestnanie. Za posledných desať rokov si našlo prácu v obci na dobu určitú viac ako 100 jej obyvateľov.

V obci existuje viacero skupín šikovných hudobníkov, spevákov či speváčok. Z rómskych hudobných skupín sú to: **Gipsy Vancoš**, **Gipsy Solton** a **Gipsy Soma**. Z hudobníkov svoje vynikajúce umenie predvádza na rôznych vystúpeniach hrou na klávesy či saxofón **Dušan Sivák**. Zo spevákov ľudových či rómskych piesní sú to okrem iných **Marek Demeter** či **Vanesa Siváková**. Majú za sebou viaceré vystúpenia v obci i v celom okrese Svidník.

Pozemkové spoločenstvo urbárskych a súkromných lesov Kružlová

Založené 6. 3. 1996. Prvým predsedom bol **Michal Timan**. Od roku 2001 – 2006 bol predsedom **Juraj Šupšák** a predsedom dozornej rady **Milan Mihál**. Od roku 2006 je predsedom **Vasil Čverčko** a predsedom dozornej rady **Ján Sejka**.

Spoločenstvo sa stará najmä o údržbu lesov, zalesňovanie a výrub drevín pre potreby občanov.

Veľkosť podielov 69 členov spoločenstva tvorí 87,00 ha.

Orgány spoločenstva: Výbor: tvorí predseda a 4 členovia. Dozorná rada: tvorí predseda a 2 členovia.

JEDNOTNÉ ROĽNÍCKE DRUŽSTVO

33

Prvé Jednotné roľnícke družstvo (JRD) bolo založené 31. decembra 1953, predsedom sa stal Ján Kočan st., ktorého po rezignácii vystriedal Ján Savčák. Trvalo iba jeden rok a rozpadlo sa. Gazdovia opäť hospodárili samostatne.

„Občania do družstva vstupovali dosť s odporom. Ťažko sa im bolo lúčiť s kravami, pričom im bolo neľahké pozerať sa, keď rozorávali medze. Život síce ukázal, že to bol správny smer. Ľudia prestali namáhavo pracovať na roliach, jednoduché poľnohospodárske stroje nahradili mechanizmy ako traktor, sejačky, kombajny a pod.“

Novozaložené JRD bolo začiatkom roku 1959 na čele s predsedom Demeterom Hvozdom. Po vzniku nemalo družstvo žiadne priestory,

preto zlúčené hospodárske zvieratá členovia chovali spočiatku doma. JRD malo v tom čase jeden traktor ZETOR – SUPER 35 a písací stroj ZETA B, ktoré obdržali z centrálnych fondov. Hospodáril sa na takmer 600 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho bolo 300 ha ornej pôdy.

Samostatne hospodáriaci gazdovia zostali Peter Šupšak a Ján Timanik.

V 60-tych rokoch bola postavená maštal pre 75 ks jalovic, jeden barak, senník, sklad pre umelé hnojivá a tzv. ošipareň pre 220 ks. V roku 1970 JRD dosiahol veľ-

Postupenie jednotlivých plodín v predchádzajúcich rokoch v osevných postupoch bolo náhodile a orná pôda sa využívala jednotlivo. Spôsobom tohto je zastúpenie jednotlivých plodín s podpriemernými hodnotami výnosmi.

PLODINA	1959		1960		návrh na rok 1961
	Plán	Skut.	Plán	Skut.	
Pšenica	17	9	17	9	16,5
Räž	17	-	17	13	16,5
Jačmeň	17,5	11,75	17,5	9	18
Ovos	17	8,40	17	8	18
Zemiaky	146	59	146	29	146
Krmná repa	250	200	260	162	260
Lukovica na sil.	150	150	300	-	300
Ľan	25,5	11,2	26	12	26
Podm. ďatelina	43	42	45	28	45
Jar. miešanky	55	52	50	40	50

Nízke ha výnosy boli dosiahnuté z toho dôvodu že pôda nebola obrátená v agrotechnickej lektácii, neboli urobené pôdné hnojenie, a na základe toho hnojenie priemyselnými hnojivami nebolo dodržiavané podľa agrotechniky. Množstvo v dvoch rokoch úroda bola poškodená z veľkou mierou.

Využívanie mechanizačných prostriedkov na ťažšie práce nebolo využité, stroje, ktoré dostali na rok máme boli riadené členmi správy JRD a až v mesiaci septembri bol určený vedúci strojového parku a to KINAK SUKAS. Máme nedostatok traktoristov pre obsadenie traktorov na dve smeny.

mi dobré hospodárske výsledky. Zisk bol dosiahnutý 487 856 korún československých (Kčs) oproti plánu 227 tisíc Kčs.

Dňa 23. 10. 1971 na členskej schôdzi pričlenením obcí Svidníčka, Vápeník, Dlhoňa a Havranec bolo založené JRD „Verchovina“ so sídlom v Kružlovej. Po zlúčení družstva malo 1567 ha poľnohospodárskej pôdy a počet členov vzrástol na 184. V majetku bolo 639 kusov hovädzieho dobytky, 11 traktorov, dva pásové a dve nákladné autá.

V r. 1976 sa začalo s výstavbou hospodárskeho dvora JRD. Táto stavba bola vyhlásená za stavbu mládeže a podieľali sa na nej mládežníci z celého okresu Svidník. Bola dokončená v apríli 1977.

V 80-tych rokoch vydávalo periodikum Družstevný spravodajca JRD Verchovina. V 1989 roku vydalo publikáciu Tridsať rokov JRD Verchovina Kružlová, kde je uvedený: „Z galérie vzorných pracovníkov“ - Mária Timaniková, Jozef Sivák, Mária Vasilenková, Vladimír Kurečko, Daniela Motyková, Mikuláš Darivčák.

Pôsobila tu tiež spevácka skupina žien, ktorá reprezentovala obec pri rôznych príležitostiach. Z obce bola urobená aj nahrávka pre slovenský rozhlas „Selo hraje i dumy dumaje“, ako aj relácia „Kumove“.

Na postoch predsedov sa vystriedali: Ján Kočan, Ján Savčák, Demeter Hvozda, Michal Vančík, Andrej Gajdoš, Michal Timan, Ján Burcák, Rudolf Novák, Ing. Chlipala, Dr. Šturák, Juraj Kimák, Ing. Milan Sagan, Milan Geci a Andrej Kušnírik.

V roku 2004 Poľnohospodárske družstvo podielnikov Kružlová (od r. 1990) sa dostalo do konkurzu, z ktorého ho kúpila Anna Žáková – Poľnohospodárska farma Lodomirová. V súčasnosti areál družstva je opustený a chátra. Jozef Ilečko zo Svidníka začal práce na úprave areálu.

Polnohospodárstvo

Novým predsedom Družstva podnikárov na výročnej členskej schôdzi v roku 2003 bol zvolený Ing. Marián Jeci, ktorý do teraz pracoval vo funkcii vedúceho živočišnej výroby. Družstvo hospodári na tej istej výmere polnohospodárskej pôdy ako predtým.

Na kresbe je zachytený pohľad na čistiť hospodárskeho dvora. Pátko vypadal hospodársky dvor za totalitny. Po transformácii družstva došlo k rozkradeniu a vypredaniu rôzneho materiálu. Bolo rozpalených sedem sušičných veží z nádrží na hnojovcu. Kravinu pre ustajnenie 200 kusov dojníc bol do základov rozkradený ako aj oplatenie celého hospodárskeho dvora a iné stroje, ktoré,

HORA ROHUĽA

„Medži Nižňom Jadlovom a Križľovom je hora Rohuľa. Zato ňa zove Rohuľa, bo mat dva veršky podobny, jak rohy. Jeden veršok zovut stara Rohuľa, a druhyj, nižšyj veršok zovut moloda Rohuľa. Pid tim nižšym verškom je lučka, ňto dakoli pasli tam chudobu, a ňa zove Čelo, bo vyzerat jak čelo medži rohami. Ďalši nazvy sut, Ver Ščoba, Midži Ščašti, Čortove Kačilko. U starij Rohuli donedavna byl velikyj košatyj buk, a hvarilo ňa o nim, že pid tim bukom dachto, ci zbyjnici, ci chto, zakopal hroši. Ale to nihto ne vikopuval, ne hledal“; (zapísané od Michala Makaru zo Svidníka, nar. 1936).

Kružľovčania na Rohuli, rok 2011

CIRKVI

Okolo polovice 17. storočia, pred rokom 1666 obyvatelia v Kružlovej vybudovali prvý pravoslávny drevený chrám – cerkov sv. Kozmu a Damiána.

Церква в с. Кružľова

V r. 1746 je uvedený v súpise vizitácie „latinských biskupov“, ako chrám v primeranom stave. Meno popa - batka bolo zamľčané pravdepodobne z dôvodu neprijatia prechodu cirkvi z pravoslávnej na gréckokatolícku, po tzv. Zamošskej synode (1726 - 1727).

Cirkevná matrika obce bola vedená od roku 1758.

247	Joannes Pantonicus	Jel. Jullova	Summa	540	102
				236	67
			Al. Jullova	111	21
			Summa	577	91
250	Petrus Struby	Truslova		224	76
			Japierova	236	27
			Summa	560	102
251	Jap. Caesarius	Ladomer		104	10
			Trujna Gen.	104	11

V súpise farností Mukačevskej eparchie z roku 1788 je uvedená Kružľová a filiálka v Kapišovej. Ročný príjem popa Petra Hrubeho bol 102 rýnskych zlatých, získaný spolu od 560 gr. kat. veriacich.

Pri náboženskom súpise obyvateľov z r. 1806 bola obec vedená ako gréckokatolícka s rusínskym jazykom kázní. Mala vtedy 373 gr. kat. veriacich (77 manželských párov gr. kat. vierovyznania, žiadne zmiešané). Sociálne zloženie obyvateľov v danom roku bolo nasledovné: 50 poddaných, 8 bezzemkov (želiarov) s domami a 1 bez domu. V r. 1805 sa v obci konalo 5 sobášov, 19 krstov a 6 pohrebov.

V r. 1814 je zaznamenaný Andrej Hrubí ako správca farnosti, ktorá patrila pod dekanát/okres Bukovce. Patronátne právo mal gróf Ján Aspremont. V drevenom chráme boli tri zvony zadovážené z peňazí farníkov.

Pri bohoslužbách sa používalo aj rukopisné pravoslávne Evanjelium z konca 16. storočia, napísané rusínskym nárečím. Katechizmus, ktorý sa nachádzal v cerkvi bol však už vytlačený v trnavskej rímskokatolíckej tlačiarňi. Ostatné bohoslužobné knihy boli vytlačené vo Lvove.

Drevená gréckokatolícka cerkev sv. Kozmu a Damiána bola poškodená počas bojov v prvej svetovej vojne a rozobratá niekedy v tridsiatych rokoch 20. storočia.

Maroš Krajňak nadšenec histórie, rodák zo susednej obce Vyšná Jedľová vytvoril v rokoch 2011 - 2012 miniatúrnu repliku chrámu. Tá sa v súčasnosti nachádza pod terasou miestneho penziónu. Podľa dobových fotografií stál pri novom murovanom chráme. Nie je známe čo sa stalo s jeho interiérom a kde by sa mohol nachádzať.

Murovaná gréckokatolícka cerkev sv. Kozmu a Damiána bola postavená v roku 1924 staviteľom Navrátilom a tesárskym majstrom Madejom. Počas karpat-

sko – duklianskej operácie sa tu nachádzal nemecký muničný sklad a bola zamýšľaná, čo v dôsledku spôsobilo koncom novembra 1944 jej zničenie.

Náboženský život po 1. svet. vojne v obci viedol gr. kat. duchovný Ján Gojdič, ktorý vlastnil 22 osmín pôdy. Obyvatelia mu každoročne na sviatok sv. Mikuláša (Nikolaja) odovzdávali naturálne dávky, a to korec obilia a jeden chlieb. Okrem toho každá rodina počas roka povinne odpracovala popovi s konským záprahom pol dňa, alebo bez záprahu celý deň.

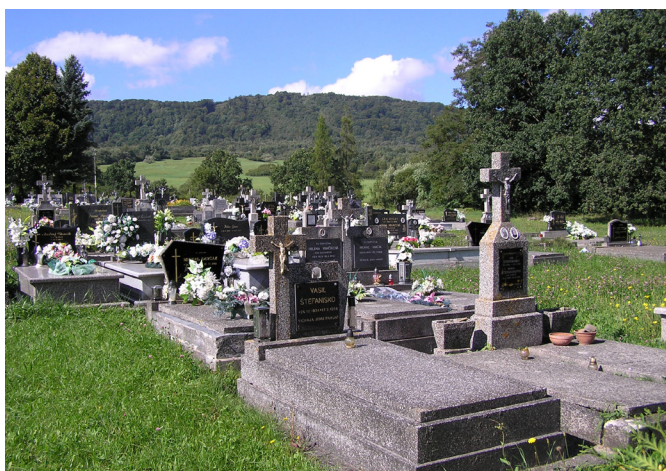
Otec **Ján Gojdič** vychovával ľudí nie len k duchovnosti, ale bol aj ľudovým liečiteľom. Za jeho radami prichádzali do obce ľudia zo širokého okolia. Pôsobil tu vyše 40 rokov do roku 1963, vtedy mal už značne podlomené zdravie, nemohol už ďalej slúžiť sväté liturgie. Ochotne prenechal službu o. Dimitrijovi, ktorému zaželal, aby aj on prežil v Kružlovej celý život, čo sa aj naplnilo.

V roku 1950 sa kružľovčania prinavrátili po tristo rokoch k pravoslávnenému vierovyznaniu. V r. 1957 bola vybudovaná nová pravoslávna fara.

Po jeho smrti do obce prišiel duchovný otec **Demeter Lipinský**, ktorý v obci pôsobí dodnes. Z jeho iniciatívy dvakrát z tunajšej cirkvi bola nahraná bohoslužba pre vysielanie slovenského rozhlasu. Otec Lipinský má aj značný podiel, že v rokoch 1968 - 1969 za účinnej pomoci vtedajšieho predsedu JRD Michala Timana, ako aj ďalších občanov ako Juraja Berežného, Jána Gajdoša – Pirocha, Michala Timana – Kurilca, Jána Kimáka – Kolodu, Michala Šupšáka, Pavla Maššu a mnoho ďalších občanov vybudovali nový pravoslávny chrám.

V roku 1966 sa začalo s výstavbou nového chrámu na mieste, kde stála pôvodná cerkev. Dokončený bol v roku 1969, keď pri príležitosti sviatku sv. Apoštolov Petra a Pavla bola vykonaná posviacka. Posviacku previedol Jeho Blaženosť Nikolaj arcibiskup Prešovský metropolita Českých zemí a Slovenska. Bohoslužby sa dovtedy konali v drevenom baraku. Na farnosti v Kružlovej bol do chrámu v roku 1975 inštalovaný ikonostas a v roku 1988 bola prevedená maľba chrámu. Chrám je splynofikovaný. Na konci roka 2003 boli osadené nové plastové okná a prevedený nový náter strechy a veže na cerkvi. V r. 2011 bola prevedená reštaurácia a rekonštrukcia ikonostasu.

V roku 2004 bola gr. kat. farnosť dekrétom zrušená a územne pričlenená k farnosti Kapišová.

Farnosť Kružlová - zoznam duchovných otcov (popov)

- 1666 – 1690 Mikuláš Krucík, pravoslávny pop – baťko
1690 – 1716? Juraj Kružľovskij, pravoslávny pop – baťko?
1717 – farnosť neobsadená
1727 – meno neuvedené
1746 – meno zámerne nezaznamenané – neuvedené
1757? – 1775? Alexej Gulovič,
gréckokatolícky pop
1788? – 1811 Peter Hrubi, gréckokatolícky
pop
1811 – 1817 Andrej Hrubi
1817 – 1868 Ján Artim (nar. 1781)
1868 – 1969 Michal Čisárik (nar. 1841)
1869 – 1892 Viktor Ilkovič, r. 1891
kaplán Ján Homičko
1892 – 1900 Ľudovít Toronský
1901 – 1908 Teodor Sedlák (nar. 1869)
1908 – 1912 Mikuláš Burik (nar. 1875)
1912 – 1917 Eugen Djulai
1917 – 1919 Mikuláš Krištof
1920 – 1962 Ján Gojdič
(po roku 1950 pravoslávny pop)
1963 – Demeter Lipinský,
pravoslávny otec duchovný

*Otec duchovný Lipinský
a biskup Rastislav, rok 2012*

Panachyda v Údolí smrti, otec duchovný Lipinský, rok 2010

HASIČI

Šarišské hasičské zaradenie v makovickom okrese z roku 1894 uvádza: Veliteľom kružľovského oddielu bol učiteľ Viktor Duranik. Patril do 35. stotiny, ktorej veliteľom bol statkár Milde Kleofáš z Kapišovej.

V roku 1926 bol v Kružľovej založený **dobrovoľný hasičský zbor**, ktorý mal dvadsať členov. Jeho predsedom sa stal Ján Timan, veliteľom Jozef Macko, námestníkom veliteľa Teodor Motyka, tajomníkom Vasil' Timan, pokladníkom Peter Bobák, dozorcóm majetku Peter Gajdoš. Revízormi boli Ján Gajdoš a Henrich Ritter (žid).

Dobrovoľní hasiči zasahovali v roku 1936, keď horel dom Jána Šupšáka a o dva roky neskôr bol úmyselne podpálený dom Michala Timaníka. V roku 1939 úmyselným podpálením bolo zničené obydlie Jána Berežného.

Tragická jeseň v r. 1944, keď celý región okresu vojenské operácie premenili na jedno veľké zhorenisko. Karpatsko – duklianska operácia bola doslova apokalyptickou.

V druhej polovici 80. rokov patrili dobrovoľní požiarníci (ZO ZPO) k najaktívnejším v okrese, dosahovali aj najlepšie výsledky v súťažiach. Najúspešnejšia a najaktívnejšia bola aj základná škola v športovo – brannej hre žiakov „PLAMENĽ“.

V r. 1991 mala Základná organizácia Zväzu požiarnej ochrany (ZO ZPO) v Kružľovej 29 členov, z toho dve ženy. Predsedom bol Daniel Gajdoš a veliteľom Viktor Žumár. Kružľová bola sídlom štvrtého okrsku na čele s okrskovým veliteľom Viktorom Žumárom. Ten zahŕňal aj obce: Dobroslava, Dlhoňa, Kapišová, Nižná Písaná, Svidníčka, Vápeník, Vyšná Písaná a JRD v Kapišovej.

Mladí požiarníci zo ZŠ dosahovali popredné miesta aj v rámci Slovenska. Veľkú zásluhu na rozvoji požiarnických súťaží mal p. Viktor Žumár a učiteľka Mária Čobirková, ktorá sa už mnoho rokov stará o mladých požiarníkov zo ZŠ.

Dlhé roky sa o fungovanie Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ) starali Viktor Žumár a Mgr. Pavel Šupšák. V roku 2012 na hasičskej súťaži dobrovoľných hasičských družstiev prebrala jeho manželka Mgr. Emília Šupšáková z rúk starostu obce ďakovný list IN MEMORIAM za pomoc a rozvoj hasičstva v obci. Neskôr pomáhal pri rozvoji hasičstva Viktor Žumár a po ňom prebral žezlo jeho syn Maroš Žumár. V súčasnosti sa o chod DHZ stará vedenie obce Kružľová. Posledná súťaž dobrovoľných hasičských družstiev v obci sa konala v roku 2013. V roku 2015 bol obci odovzdaný protipovodňový vozík.

MIKROREGIÓN „ÚDOLIE SMRTI“, ÚČEL JEHO VZNIKU, PREDMET ČINNOSTI, ČLENOVIA MIKROREGIÓNU A JEHO ŠTATUTÁRNI ZÁSTUPCOVIA

Združenie mikroregiónu „Údolie smrti“ vzniklo 5.1.2005 ako záujmové združenie právnických osôb. Jeho členmi sú obce: Kapišová, Dobroslava, Vyšná Pisaná, Nižná Pisaná, Kružľová, Svidnička, Vápeník, Dlhoňa a Havranec.

Účelom vzniku združenia bolo zachovávať históriu bojov Karpatsko-duklianskej operácie z konca 2. svetovej vojny, ktorá je spätá so vznikom názvu mikroregiónu „Údolie smrti“ a zároveň pomôcť turisticky zatraktívniť a zviditeľniť tento zaujímavý región. Predmetom činnosti združenia je zabezpečiť vypracovanie rozvojových dokumentov mikroregiónu, územných plánov obcí, zvyšovať životnú úroveň obyvateľov, podporovať aktivity zamerané na vytváranie spolupráce so zahraničnými partnermi, zachovávať a rozvíjať kultúrne dedičstvo, napomáhať pri ochrane kultúrnych a prírodných pamiatok. Sídлом združenia je Obecný úrad Kružľová. Štatutárnym zástupcom je starosta obce Kružľová PhDr. Adrián Gužo.

Strategický dokument pre Združenie mikroregiónu „Údolie smrti“ je súčasťou projektu: Integrovaná rozvojová stratégia a propagácia cestovného ruchu Združenia mikroregiónu „Údolie smrti“, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou. Je realizovaný v rámci Regionálneho operačného programu - opatrenie: Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu, prioritná os - Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a rozvoj cestovného ruchu.

Hlavným cieľom pri spracovaní tohto strategického dokumentu, je vyhodnotiť na základe vykonaných analýz silné a slabé stránky mikroregiónu v oblasti cestovného ruchu a navrhnuť základnú strategickú víziu.

Účel spracovania strategického dokumentu pre Združenie mikroregiónu „Údolie smrti“

Účelom spracovania strategického dokumentu pre Združenie mikroregiónu „Údolie smrti“ je hlavne rozvoj cestovného ruchu a posilnenie kultúrneho potenciálu regiónu. Potrebu realizácie opodstatňuje slabá propagácia mikroregiónu, absencia pravidiel pre riadenie a koordináciu v oblasti cestovného ruchu ako aj nízky stupeň využitia historického, kultúrneho a prírodného potenciálu.

Hlavným cieľom pri spracovaní strategického dokumentu je vyhodnotiť silné a slabé stránky v oblasti cestovného ruchu a navrhnuť základnú strategickú víziu. Stratégia bude slúžiť ako základný programový dokument k podpore rozvoja cestovného ruchu v danom území. Hlavným dôvodom je snaha podporiť základné predpoklady pre koordinovaný rozvoj cestovného ruchu v celom území, určiť silné a slabé stránky súčasného stavu a na ich základe postaviť návrh rozvojovej vízie a stratégie konkurencieschopného turistického produktu.

Základná charakteristika obcí mikroregiónu

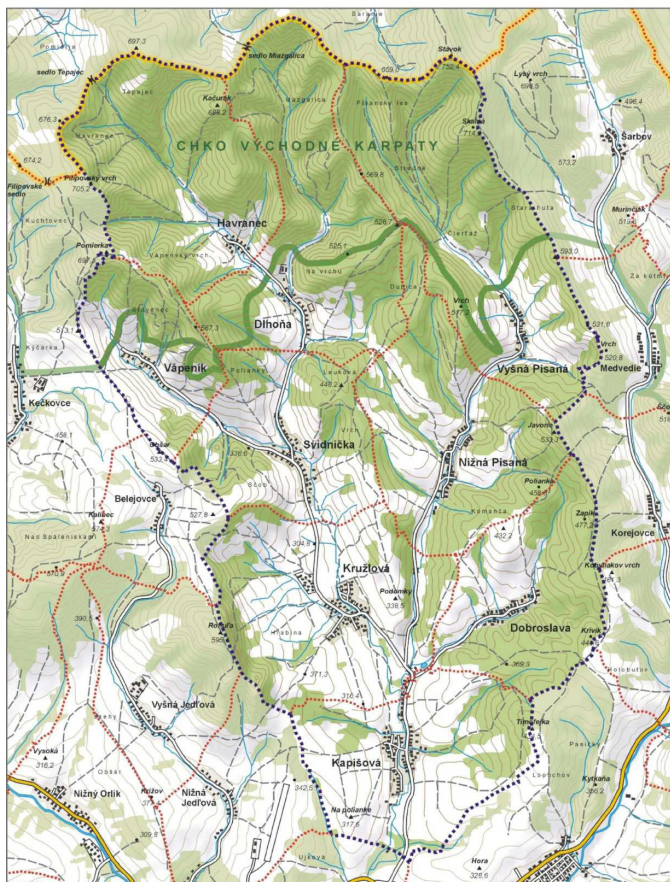
Mikroregión Údole smrti tvorí zoskupenie deviatich obcí Kapišová, Dobroslava, Vyšná Pisaná, Nižná Pisaná, Kružlová, Svidnička, Vápeník, Dlhoha a Havranec a ich katastrálnych území. Nachádza sa na južných svahoch Nizkých Beskýd, v susedstve hraníc so susednou Poľskou republikou (hranica prebieha v severnej časti mikroregiónu). Územie je charakteristické hlavne svojou historickou úlohou v oslobodzovaní Slovenska počas 2. svetovej vojny. Podľa ťažkých bojov v novembri 1944 získalo aj svoj názov - Údolie smrti.

Mikroregión leží na severovýchode Slovenska, je súčasťou administratívnych celkov Prešovského kraja a okresu Svidník.

Zaujímavosťou je, že vstup na územie mikroregiónu je možný automobilom len po jedinej prístupovej ceste - odbočke z hlavnej medzinárodnej trasy - európskej cesty E371.

Pozitívom pre rozvoj cestovného ruchu v tomto území, je jeho relatívne dobrá prístupnosť, ako aj blízkosť okresného mesta Svidník a z väčších miest v okolí Bardejov, Prešov a na poľskej strane Dukla a Krosno.

MIKROREGIÓN "ÚDOLIE SMRTI"

ŠKOLSTVO

Koncom 17. a začiatkom 18. stor. prichádzajú do obce gr. kat. kňazi, ktorí boli vlastne učiteľmi a učili deti čítať, modliť sa a písať rodnou (rusínskou) rečou. Za svoju prácu dostávali rokovinu.. Koblina – dane, rokovina – naturálie boli odovzdávané duchovným až do roku 1918 a niekde aj potom.

Aj v 19. stor. sa deti v škole učili čítať, písať, pravopis, krasopis, počty, v materskej (rusínskej) reči. V rámci asimilačnej politiky po roku 1879, schválením školského zákona s povinným vyučovaním maďarského jazyka, a vyvrcholilo prijatím tzv. Apponihho školských zákonov v rokoch 1907 a 1908, na základe ktorých sa maďarčina stala vyučovacím jazykom. Keď žiaci nerozumeli boli trestaní.

Berzeviczy Tivadar, kráľovský radca šarišsko - spišskej župy a školský inšpektor, v hlásení o stave ľudových škôl z 9. 12. 1874 zaznamenal: v Kružlovej žilo 321 obyvateľov z toho 19 židov. Jeden učiteľ učil v cirkevnej gr. kat. škole bez učebne 44 detí. Školopovinných bolo 82. Navštevovali ju aj deti z Kapišovej. Dostával ročný plat 115 forintov.

Všetky predmety sa vyučovali v maďarčine a žiakom zakazovali hovoriť materskou rusínskou rečou. Do školy chodili žiaci rôzneho veku a spolu sa učili. Počas jarných, letných a jesenných prác ju navštevovali len občas alebo vôbec. Museli pomáhať rodičom a pásť domáce zvieratá. Zo žiakov, ktorí skončili ľudovú školu, iba polovica vedela čítať a počítať. Kto vedel najlepšie čítať, spravidla bol zvolený za richtára. Počas vojny deti nenavštevovali školu.

Maďarskí učitelia sa snažili zlikvidovať rusínsky jazyk v škole. Jedinou oblasťou, ktorá odolávala maďarskému tlaku najviac, bola (ústna) ľudová slovesnosť. Predovšetkým bohatstvo ľudových piesní pomáhalo prežiť toto „obdobie temna“ v kultúrnom živote na začiatku 20. stor. (ľudové piesne, rozprávky, hádanky, porokadlá), v ktorých sa sústreďovala ľudová múdrosť a medzi ktorými sa vynímali prirodzené talenty.

Prvý známi učiteľ v Kružlovej Viktor Duranik pôsobil na tunajšej škole okolo roku 1894.

V školskom roku 1902/1903 bol na tunajšej cirkevnej škole učiteľom Andrej Semančík, ktorý prišiel do obce v r. 1891. Učil až 119 žiakov z Kružlovej a Kapišovej.

Od roku 1904 v drevenej škole vyučoval v maďarskom jazyku Suchyj Antol. Budova stála pred vstupom do obce, pod zákrutou.

Pred 1. sv. vojnou tu pôsobil Ján Žideny, ktorý vlastnil štyri kravy a obrábala pôdu v Kružlovej i susednej Kapišovej.

V roku 1923 bola vybudovaná nová murovaná škola, v ktorej učil Fedor Semančík, a vyučovanie prebiehalo po rusínsky a slovensky. V roku 1931 je uvedený v gr. kat. schematizme učiteľ Ján Kovalčík.

V rokoch 1919 – 1945 sa učili žiaci po slovensky, 2 hodiny do týždňa sa učili po rusínsky.

Ďalšími učiteľmi v medzivojnovom období boli: Župina Alexander, Olejár, Kuzmiak.

Po druhej svetovej vojne nastal rozvoj školstva a kultúry. V rokoch 1945 – 1955 sa učili všetky predmety po rusky a 3 hodiny týždenne sa vyučoval slovenský jazyk. Na žiadosť popov zmenil sa vyučovací jazyk v škole z ruského na ukrajinský. Vo vtedajšom ponímaní ducha demokratizácie školstva a kultúry mal sa umožniť čo najširším vrstvám ľudu prístup k vzdelaniu a k ďalším kultúrnym hodnotám.

V r. 1947 bola v Kružlovej otvorená Štátna ruská stredná škola (Horožanska škola), ktorá bola umiestnená v zrekonštruovanom drevenom baraku (uprostred obce, kde je teraz postavená predajňa Jednoty). Nachádzali sa tu tri učebne, jedna zborovňa, jeden kabinet a riaditeľňa. Pri baraku bola postavená aj dreváreň a drevené WC. Vyučovanie, ktoré prebiehalo v ruštine sa začalo 1. októbra 1947.

Prvým riaditeľom bol Ivan Mikita. Pochádzal z obce Lukov v bardejovskom okrese. Ako riaditeľ školy pôsobil až do roku 1958. V roku 1949 žiaci založili ovcinársku škôlku.

Rozdelenie žiakov do tried bolo následovné: 1. - 5. ročník vyučovala p. Mikitová.

Štyri triedy „meštanskej školy“ (druhý stupeň) v počte 45 žiakov navštevovali aj deti z Kapišovej, Dobroslavy, Nižnej a Vyšnej Pisanej, Dlhone, Havranca, Svidničky, Vápeníka a Belejoviec. Vyučovanie z priestorových dôvodov (boli len štyri učebne) prebiehalo v dvoch smenách. Na druhom stupni postupne vyučovali títo učitelia: I. Mikita, Šudík, I. Maňko, Potoma, Harajda, Bila (Kaliňáková), Mačuga, H. Vidiščáková, Bačová, Bílová, Mitrušková, Kendereš, Malina, Kavčaková.

Prvým vysokoškolákom z obce bol absolvent lekárskej fakulty v Košiciach Vasil' Berežný.

V 50-tych rokoch fungovala ukrajinská národná škola. Osvetovými pracovníkmi v podstate boli učitelia. Organizovali presvedčovacie akcie pri rôznych príležitostiach, prednášky, besedy, spoločenské organizácie, najmä ČZM (Československý zväz mládeže). Rozvíjal sa spoločensko - kultúrny život v obci.

V r. 1957 sa začalo s výstavbou novej budovy základnej školy. Drevená škola plnila svoj účel do roku 1958. V decembri 1960 bola daná do užívania nová bu-

dova Základnej deväťročnej školy. Prvým riaditeľom bol Peter Jacenko a potom v rokoch 1968 - 1991 Ján Fedorko.

Učítelia školy bývali v obci na „privátoch“ u týchto občanov: Motyka, Gajdoš V., Bobak, Slivovič, Sopoliga, Baran, Fek, Goc, Fečík, Hvizd, Timan M.- Špunt. Stravovanie žiakov a učiteľov bolo zabezpečené v školskej jedálni, ktorá bola umiestnená v súkromnom dome Teodora Motyku (teraz Michal Timan- Kurilec). Kuchárkami boli Mária Baranová a Mária Timanová-Kurilcová.

Od školského roku 1961 sa zmenil ukrajinský vyučovací jazyk na slovenský a na tunajšej Základnej deväťročnej škole sa vyučoval už iba ako predmet.

Základnú školu v šk. roku 1970/1971 navštevovalo už 302 žiakov.

Pre potreby školy v roku 1970 bolo daných do užívania 6 bytov pre učiteľov a zároveň bolo postavených ďalších 6 bytov pre zamestnancov družstva. V roku 1972 ku škole bolo postavená, školská jedáleň a telocvičňa.

Podľa údajov zo školskej kroniky, v roku 1976 pedagogický zbor na škole tvorili títo učítelia: Grocká, Grocký, Feciskaninová, Krupejová, Fedorková, Darivčaková, Lažová, Krupej, Červeňáková, Tančinová, Sabanoš, Sabolová, M.Červeňáková, Šupšaková, Bojkasová, Čobirková (Brudňáková), Dančišinová, Kavula, Repčíková, Mackanin, Priputenová, Šcerba, Čepová, Fedorkovičová, Žumarová, Michalovičková, Fečíková, Krištofová, Jesenská.

V roku 1979 bola odovzdaná do prevádzky telocvičňa ZŠ a družina mládeže. Na ZŠ úspešne pracoval krúžok mladých požiarnikov a Klub medzinárodného priateľstva.

Vyberáme z obecnej kroniky niektoré údaje týkajúce sa tunajšej školy:

V školskom roku 1990/1991 bolo otvorených osem tried. Počet žiakov 126 a z toho 54 Rómov, dochádzalo 40 detí. Učiteľmi boli: H. Fedorková, M. Feciskaninová, Ján Grocký, Ján Šcerba, L. Michalovičková, V. Kavula, P. Sabanoš, V. Fedorkovičová, Ivan Mackanin, Mária Čobirková, Ján Fedorko a riaditeľka Helena Bojkasová.

V šk. roku 1991/1992 - počet žiakov 124 z toho 73 chlapcov, 55 Rómov. Nová učiteľka Tatiana Žumarová.

V šk. roku 1992/1993 – počet žiakov 117 z toho 55 Rómov. Nová učiteľka Viera Fečíková, do dôchodku odišli J. Grocký a M. Feciskaninová.

V šk. roku 1999/2000 bolo zapísaných 81 žiakov z toho 11 prvákov Rómov.

V šk. roku 2000/2001 zriadených bolo 9 tried s celkovým počtom 73 žiakov z toho 66 Rómov, čo znamenalo nárast na 90,4 %.

O rok neskôr počet žiakov – 76 (z toho dve žiačky neboli rómskej národnosti). Riaditeľkou bola Mgr. Helena Bojkasová, učítelia: Ján Mackanin, Mgr. Tatiana Žumarová, Mgr. Vladimír Kavula, Mgr. Oľga Krištofová, Ján Mihalov, Mgr. Jana Skirková, Mária Čobirková, Viera Fečíková, Mária Vojtišková – vychovávateľka, Mgr. Demeter Lipinský, Marek Kolesár. Na škole pracoval krúžok spevácky, tanečný, požiarnický, športový.

V roku 2003 kotoľňa ZŠ prešla rekonštrukciou a bola v nej prevedená plynofikácia.

V šk. roku 2012/2013 navštevovalo ZŠ 102 rómskych detí, MŠ 35 a Školské stredisko záujmovej činnosti 131 žiakov. Riaditeľka - Mgr. Olga Krištofová zo Svidníka.

Vedenie školy, organizačná štruktúra v šk. roku 2013 – 2014:

riaditeľka školy - Mgr. Olga Krištofová
zást. riad. školy - Mgr. Daniela Kavulová
vých. poradca - Mgr. Daniela Kavulová

ostatní pedagogickí zamestnanci:

PaedDr. Emília Haninčíková - učiteľka, asistentka učiteľa
Mgr. Ľudmila Vachnová - učiteľka
Mgr. Marián Sovič - učiteľ
Dana Mihaľová - vychovávateľka ŠKD
Bc. Miloš Krištof - asistent učiteľa
Bc. Peter Blichá - asistent učiteľa
Júlia Mihaľová - asistent učiteľa
Nikoleta Grocká - asistent učiteľa

nepedagogickí zamestnanci:

Mária Miháľová - vedúca ŠJ
Helena Hančaková - hlavná kuchárka ŠJ
Daniela Motyková - kuchárka ŠJ
Mária Čurillová - kuchárka ŠJ
Kavula Miroslav- udrzbár
Dana Motyková – upratovačka

Zoznam učiteľov ZŠ Kružľová v šk. r. 2016/2017:

Mgr. Olga Krištofová – riaditeľka ZŠ
Mgr. Daniela Kavulová – zástupkyňa riaditeľky
Mgr. Mária Baková – učiteľka, vedie krúžok šikovnici 1. ročník
Mgr. Jana Bokšová - učiteľka
Mária Čobirková - učiteľka, vedie krúžok hasičský
Mgr. Viera Fečíková - učiteľka, vedie krúžok šikovnici 2 roč.
Mgr. Vladimír Kavula - učiteľ
Mgr. Ivana Slivovičová - učiteľka, vedie krúžok šikovné ruky
Mgr. Tatiana Žumarová - učiteľka
Mgr. Peter Blichá - učiteľ / asistent učiteľa
Mgr. Dalibor Kavula - učiteľ/ asistent učiteľa, vedie krúžok mladí rómski muzikanti
Mgr. Miloš Krištof - učiteľ / asistent učiteľa, vedie krúžok športový
Dana Mihaľová - asistentka učiteľa / vychovávateľka
Ing. Eva Sičáková - pedagogický asistent, vedie krúžok šikovnici 3. – 4. roč.

Mgr. Marián Sovič - učiteľ / asistent učiteľa, vedie krúžok športový 1
PaedDr. Radomíra Barančíková – učiteľka / asistentka, vedie krúžok pohybovo – tanečný
Počet žiakov je 117, všetci rómskej národnosti.

Materská škola

Materská škola v Kružlovej začala fungovať v 60-tych rokoch, v dome Jozefa Sopoligu (č. d. 3). Prvou riaditeľkou bola Anna Hojdová z Krajnej Bystrej.

Do roku 1999 bola MŠ umiestnená v obecnej bytovke a od 14.12.1999 bola presťahovaná do nových priestorov v komplexe budov ZŠ.

V roku 2010 bola zrealizovaná rekonštrukcia MŠ a rozšírená kapacita pre 40 detí.

Riaditeľka je Anna Humeníková zamestnaná v MŠ od 4. apríla 1983. Učiteľkami sú Ivana Bačovčinová, Martina Kurečková a Lucia Vojtaničová (v súčasnosti na materskej dovolenke). V súčasnosti ju navštevuje 40 detí.

Materská škôlka, 80-te roky

ŠPORT V OBCI

V obci športu dominuje **TJ Družstevník Kružlová**, za ktorý hrajú viacerí muži obce futbal v 7. lige dospelých. Tento klub existuje už dlhé roky a dosahuje uspokojivé výsledky. V minulosti sa o chod futbalu starali **Ing. Anton Sakalík, Michal Kočan či Milan Mihál**. V súčasnosti sa o chod TJ stará vedenie obce Kružlová. Taktiež v minulosti reprezentovali obec obyvatelia v rôznych súťažiach, napr. vo volejbale, futbale, stolnom tenise, streľbe zo vzduchovky, hasičských súťažiach, pretekaní na autách, silových disciplínach a podobne. V kancelárii starostu obce sa nachádzajú mnohé poháre, ocenenia, diplomy i ďakovné listy z rôznych či už športových alebo iných súťaží. V posledných rokoch sa v obci pravidelne organizuje športovo-kultúrny deň s metaforickým názvom **„ABY ÚDOLIE SMRTI OŽILO“**, kde sa v jeden deň súťaží v 8 až 12 športových disciplínach. Športovaniu sa intenzívne venujú aj v Základnej škole. Žiaci školy reprezentujú obec vo viacerých športoch.

V roku 2010 obec za finančnej pomoci Úradu vlády SR postavila **VIACÚČELOVÉ IHRISKO**. Taktiež sa tu nachádza veľké futbalové ihrisko, mini futbalové ihrisko, telocvičňa, mini fitness či **HOROLEZECKÁ STENA**, ktorá bola za finančnej pomoci Karpatskej nadácie vybudovaná v roku 2012.

POĽOVNÍCKE ZDRUŽENIE JAVIR

typ:	lesný
kraj:	prešovský
obec:	Kružlová, Kapišová, Nižná Pisaná, Vyšná Pisaná
rozloha:	2986 ha
počet členov:	29
predseda:	Slivovič Miroslav
tajomník:	Kostik Ján
poľovný hospodár:	Morjak Peter
kultúrny referent:	Mašša Pavel
kynologický referent:	Miga Miroslav
strelecký referent:	Pichanič Ján
finančný hospodár:	Ing. Paňko Ján
poľovná zver:	jelenia, srnčia, diviacia a iná
popis:	poľovný revír sa nachádza v severovýchodnej časti svidnickeho okresu. Prevláda bukový les a poľnohospodárska pôda. Náročnejší horský terén.

DENNÝ STACIONÁR

Aktivita obce Kružľová bola vyvolaná potrebou vytvorenia nového sociálneho zariadenia, ktoré by spĺňalo požiadavky obce. Preto v spolupráci s neziskovou organizáciou S.O.S. sa pristúpilo k návrhu na zriadenie Denného stacionára v obci. Január 2015 sa niesol v slávnostnom duchu otvorenia stacionára, ktorý slúžil pre 30 klientov. Od svojho založenia až do dnešných dní slúži seniorom, ktorí môžu tráviť čas v príjemnom prostredí v spoločnosti rovesníkov a priateľov. Počas dňa je pripravená celá rada záujmových, terapeutických, kultúrnych a duchovných aktivít. A tak bolo vytvorené miesto pre odpočinok, dohľad, starostlivosť a stravovanie. Poskytuje možnosť poradenstva nielen pre seniorov, ale aj pre ich rodinných príslušníkov. Od roku 2016 sa stacionár rozšíril o ďalších 20 miest.

DROBNOCHOVATELIA

V roku 1999 vznikla Základná organizácia SZCH v Kružľovej. Viacerí chovatelia z obce i z okolitých obcí vystavovali svoje zvieratá na chovateľských výstavách kráľíkov, hrdličiek a hydiny v obci i po okolitých obciach. Členovia hodnotili prácu, dávali podnety na skvalitnenie chovu zvierat. Okrem našich členov sa na výstave zúčastnili vystavovatelia zo Svidníka, Vyšnej Jedľovej, Matoviec, Kurimky, Hrabovca či Beloveže. Okrem iných najväčšou mierou sa o to starali manželia **Vojtíškovci**.

Čestné ceny na výstave v roku 2008 napr. získali:

Kráľik - Novozélandský biely – chovateľ Vincent Surmík, Beloveža – 96b.

Kráľik –Viedenský modrý – chovateľ Marek Šíma, Stropkov – 95,5b.

Kráľik - Belgický obor albín – chovateľ Ján Labun, Svidník – 95 b.

Kráľik –Viedenský divoký – chovateľ Ján Šíma st., Stropkov – 95b.

Hydina – Kačica pižmová - chovateľ Vladimír Vojtíšek, Kružľová – 95 b.

Čestné ceny na výstave v roku 2009 napr. získali:

Kráľik - Belgický obor albín – chovateľ p. Labun, Svidník – 95,5 b.

Kráľik – Kalifornský – chovateľ p. Artim – Vyš. Jedľova – 95b.

Kráľik – Veľký svetlo-strieborný - chovateľ p. Jevčák, Kurimka – 94,5b.

Kráľik – Zemplínsky - chovateľ p. Vojtíšek, Kružľová – 95 b.

Kráľik – Rex modrý - chovateľ p. Vojtíšková, Kružľová – 94,5 b.

VEDÚCI FUNKCIONÁRI V OBCI KRUŽLOVÁ PO 2. SVETOVEJ VOJNE

Andrej Berežný st.	prvý predseda MNV (1945-)
Timan Vasiľ	predseda MNV
Ján Šupšák	predseda MNV
Ján Mihál	predseda MNV
Michal Baran	predseda MNV
Vasiľ Gajdoš	predseda MNV
Fedor Čvirk	predseda MNV
Michal Šupšák	predseda MNV
Ing. Anton Sakalík	predseda MNV
Ján Šafranko	tajomník MNV
Ján Harviš	starosta obce (1991 - 1997)
Mária Kočanová	starostka obce (1998 - 2002)
Ing. Milan Mihál	starosta obce (2002 - 2006)
PhDr. Adrián Gužo	starosta obce (2007 - súčasnosť)

Podpísanie partnerskej zmluvy s obcou Kružlov - starosta J. Kmec vpravo

KAŽDOROČNÉ AKCIE V OBCI KRUŽLOVÁ

Január

Novoročný výstup na Rohuľu k rozhľadni
Rusínsky ples
Rómsky ples

Február

Karneval v MŠ a ZŠ

Marec

Mesiac knihy – čítanie v knižnici

Apríl

Deň zeme – vyčistíme si svoju obec

Máj

Stavanie mája
Deň matiek a žien

Jún

Deň detí
Rómsky fest

Júl

Výstup na Rohuľu k rozhľadni, pálenie sobitky - na Jána

August

Športovo-kultúrny deň „ABY ÚDOLIE SMRTI OŽILO“

September

Volejbalový mix turnaj

Október

Mesiac úcty k starším
Divadelné predstavenie (projekt)

November

Rekonštrukcie bojov 2. svetovej vojny (projekt)

December

Mikuláš rozdáva darčeky

PRIEZVISKÁ RODÍN V KRUŽLOVEJ V ROKU 2016

Artimova	Kovačikova
Balážova	Kováčova
Baranova	Luhova
Barnova	Mašlejova
Berežna	Maššova
Bojkasova	Mihalíkova
Bujdošova	Mihalova
Bystra	Mitáčova
Čabalova	Motykova
Čurillova	Muir
Čverčkova	Olahova
Demeterova	Sakalíkova
Dzvičukova	Sejkova
Džubákova	Sivákova
Džubákova Sejkova	Slimáková
Feciskaninova	Slivovičova
Fecušova	Stachova
Fečíkova	Šamkova
Ferencova	Šomova
Gajdošova	Šupšáková
Gocova	Timanova
Grundzova	Timanikova
Gužova	Timanova
Hajdukova	Tvarekova
Haluškova	Vančíkova
Hančáková	Vančíštinova
Harvišova	Vidličkova
Hičárova	Vojtíškova
Hribova	Vorobl'ova
Hvizdova	Želizňáková
Janočková	Žumárova
Jenčova	
Jurkova	
Kaliňáková	
Kanalošova	
Karasova	
Kimáková	
Kočanova	
Kotlárova	

CHOTÁRNE NÁZVY OBCE KRUŽLOVÁ

Zaznamenali sme chotárne názvy v miestnom rusínskom nárečí, ktoré úzko súvisia s niekdajším osídlením obce, s činnosťou a zamestnaním jej obyvateľov, často i s jeho postavením a ďalším vývojom. Niektoré sú utvorené z osobných mien, priezvisk, prezývok.

Aj chotárne názvy dokladajú zamestnanie a aktivity tunajších obyvateľov: Salašské, Mlynisko, Pastivnik, Poľana, Laz, Uhliska, Pid uhliska a ďalšie.

Chotárne názvy z obecnej kroniky:

Cerkovny bereziny	Pidimky
Červenýj potik	Pid siňom hlinov
Čertiž	Pid poľanom
Čortove kačelo	Pid stavlincom
Dobraskoho hirka	Pid medžou
Gocova jama	Pid Rohuľkom
Hori hirka	Pid hučkom
Horaškiv potik	Poluvanky
Hrabina	Rohuľka
Kolo mlyna	Timanova zemľa
Kolo svidničanskoho	Stavnyj potik
Kopkiv potik	Ščob
Mitrova riň	Pid ščobom
Medža	Uhliska
Midži hiročky	Pid uhliska
Na kutiku	Verduščasču
Na mlynisku	Vyšni luky
Na bereži	Zalomy
Na verchu	Zvezla
Nižni luky	Za červenym potokom
Pidperičina	Židliarka

Chotár obce Kružlová:

Bereh	Gondova jama
Briska	Hirka
Čverty	Hluboke
Dolinky	Horby
Debra	Hrickova
Delnici	Hučok

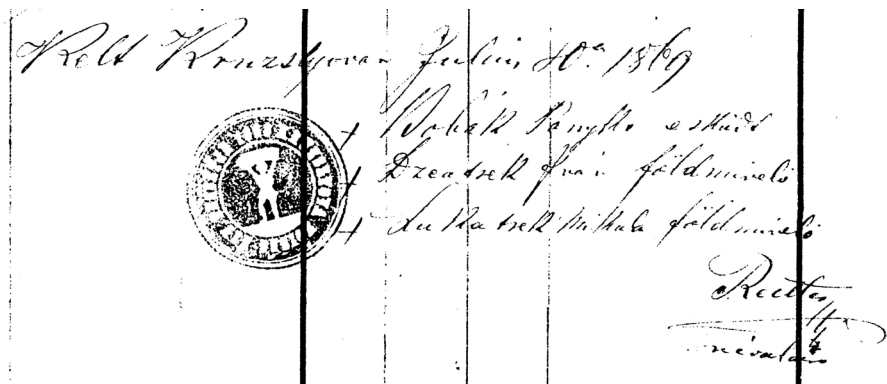
Chotár
Jama
Jaruha
Jasli
Kolo červenoho potoka
Kolo jaruhy
Kuty
Lasky
Laz
Mesarka
Midži potočkami
Midži potokami
Mlynisko
Na oboči
Nad hlubokym
Nad karamanom
Nad Stavlincom
Nad Ščobom
Nad teplym
Oblaž
Obšar
Pastivnik
Peperečina
Petrov laz
Pidomky
Piterečini
Pid berehy
Pid červenym potokom
Pid horbom
Pid jadlivcami
Pid krestom
Pid mesarkou
Pid Rohuľou
Pid skalom
Pid uhliska
Pid verchom
Poľana
Pridatok
Pyrdzejiv potičok
Rohuľa
Ryvni

Salašské
Siňava
Skala
Sosny
Spaleniska
Stavlinec
Stavlinskij potik
Stričok
Široka luka
Široke
Štvrty
Verch
Vertoviská
Verch Stavlince
Verch zvyšky
Ver horbiv
Vyšni hriadky
Vyšni roli
Vyšni zemi
Za berehom
Za Kamincom
Za hruškovym potokom
Za obyčom
Za potočkami
Za potôčkami
Za verchom

OBCNÉ SYMBOLY

ERB obce KRUŽĽOVÁ tvorí: V modrom neskorogotickom štíte na zelenej pažiti stojí strieborno (bielo) odetý muž držiaci zlatý (žltý) snop nad hlavou.

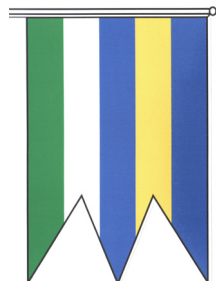
Podkladom pre tento návrh bola obecná pečať, pochádzajúca z druhej polovice 18. storočia. Odtlačok typára na písomnosti z roku 1787 zobrazuje muža, ktorý v rukách drží zväzok prútia alebo slamy. Kruhopolis pečatidla znie: SIGIL (lum): KRUZSLOVA: 1787. Kružľovčania sa v tom čase živili poľnohospodárstvom, na ktoré poukazuje aj obecný symbol a chovom oviec a dobytká.

Tento istý znak je vyrytý aj na ďalšom pečatidle obce z roku 1868. Rok vzniku nového pečatidla ukončuje kruhopis v maďarčine: KRUZSLYOVA KÖZSÉG HIV (atalos). PECSÉTJE 1868. Jeho odtlačok je aj na dokumentoch z rokov 1869 a 1879. V pečatnom poli na pažiti stojí roľník, ktorý nad hlavou drží snop. Ide teda o poľnohospodársky symbol, na ktorom postava akoby víťazoslávne ukazovala bohatú úrodu.

Roľník so snopom nad hlavou je historickým znakom obce, ktorý poslužil ako vhodný námet na obnovu a vytvorenie obecného erbu v roku 1999.

Erb, pečať, vlajka

Štatistické údaje o obci

1787 – 350 obyvateľov, 54 domov

1828 – 433 obyvateľov, 56 domov

1869 – 321 obyvateľov

1880 – 303 obyvateľov

1900 – 313 obyvateľov

1921 – 312 obyvateľov

1930 – 394 obyvateľov

1940 – 391 obyvateľov

1948 – 422 obyvateľov

1961 – 516 obyvateľov

1970 – 522 obyvateľov

1980 – 594 obyvateľov

1998 – 555 obyvateľov

2006 – 582 obyvateľov

2007 – 602 obyvateľov

2014 – 651 obyvateľov

2016 – 673 obyvateľov

Mária Kováčiková

OSOBNOSTI Z OBCE KRUŽLOVÁ

Ján Gojdič sa narodil 4. októbra 1893 v obci Košarovce (okr. Vranou nad Topľou). V roku 1913 ukončil gymnázium v Prešove, kde potom pokračoval v štúdiu za gréckokatolíckeho kňaza. Ordinovaný bol 25. 8. 1918. V rokoch 1918 – 1919 pôsobil ako kaplán v Mikoháze (teraz v Maďarsku). Od roku 1919 – 1962 otec duchovný v Kružlovej, v rokoch 1921 – 1922 správca filiálky vo Vápeníku. Bol všestranne vzdelaný človek a vyučoval náboženstvo v miestnej škole. Mal bohaté vedomosti z oblasti prírodnej medicíny, preto bol pre svoje liečiteľské danosti vyhľadávaný nemocnými zo širokého okolia.

Teodor Motyka československý červenoarmejec, ktorý bojoval v jazde Buďoného. Z Ruska sa vrátil do rodnej obce až začiatkom dvadsiatych rokov. Po druhej svetovej vojne bol vyznamenaný „Leninovým radom“, ktorý mu osobne odovzdal konzul Sovietskeho zväzu v rodnej obci. Bol nositeľom viacerých československých a sovietskych vyznamenaní.

V oblasti kultúry nemožno nespomenúť významného ukrajinského ľudového spisovateľa - obecného buditeľa **Ivana Melnika**. Narodil sa 5. septembra 1902 v obci Hrušiv na Zakarpatskej Ukrajine. Nechodil do žiadnej školy, bol samouk a hovoril plynule siedmymi jazykmi. Od detstva pracoval v lesoch. V roku 1928 sa presťahoval do Kružlovej, kde sa oženil s Paraskou Motykovou a postavili si novú drevenicu. Bol jedným zo spoluzakladateľov Komunistickej strany v obci. Aktívne pracoval v rôznych komisiách MNV, ONV a KZUP. Napísal celý rad básní, piesní a poviedok. Jeho básnická tvorba bola vydaná v zborníku „Zelenyj vinočok - červoni kvitochy“ a v periodikách Nove žyttja, Družno vpered, a almanach Duklja. Bol veselej a priateľskej povahy. Rád zabával ľudí rôznymi „cirkusovými“ kúskami a trikmi. Zomrel 13. 9. 1972 a je pochovaný na tunajšom obecnom cintoríne.

Michal Kočan účastník bojov v 2. svetovej vojne, dobrovoľný príslušník 1. československej samostatnej tankovej brigády 1. československého armádneho zboru. Pomáhal počas vojny partizánom. Ako tankista – strelec zúčastnil sa bojov o Ostravu, kde bol zranený s trvalými následkami. Za bojové zásluhy bol vyznamenaný. „Vojna je to najhoršie, čo ľudstvo v dejinách svojho vývoja prežilo“.

Prot. Mgr. Demeter Lipinský správca farnosti v Kružlovej sa narodil 31.10.1937 v obci Medvedie okr. Svidník. Po skončení stredoškolského štúdia nastúpil v r. 1955 na Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove. Štúdium ukončil v roku 1959. Po vojenskej službe prakticoval vo svojej duchovnej činnosti ako ipodiakom vo Svidníku. Dňa 3. 9. 1962 bol vysvätený za diakona a 16. 9. 1962 v Lodomirovej na odpuste prijal sviatosť kňazstva od Jeho Blaženosti Doroteja. Od 1. januára 1963 pôsobí ako správca farnosti v Kružlovej. Od roku 1972 pracuje aj na farnosti Nižná Pisaná, kde patria obce Vyšná Pisaná a Dobroslava. Je ženatý a má dve deti. Dňa 23. 12. 2012 sa konala v chráme archijerejská svätá liturgia, za účasti Vladyky Rastislava a protojereja A. Capa s doprovodom. Slávnosť sa konala pri

príležitosti 50. výročia „svjaščenstva“ duchovného otca Demetera Lipinského a pri príležitosti jeho jubilejných 75. narodenín. Za svoju dlhoročnú duchovnú činnosť bol ocenený právom nosenia mitry a bol mu udelený titul Mitroformný protojerej.

Jozef Feciskanin sa narodil 4. februára 1937 v Kružlovej. Základnú a „mešťanskú“ školu ukončil v rodnej obci. V r. 1956 zmaturoval na Jedenástročnej škole vo Svidníku. O rok neskôr nastúpil vojenskú základnú službu u motostreleckého pluku v českom Chebe. Od 1959 - 1961 pôsobil vo funkcii tajomníka a neskôr ako kultúrny referent vo výbore Zväzu československo – sovietskeho priateľstva. V rokoch 1961 – 1981 pracoval v Slovenskej štátnej poisťovni vo Svidníku. V rokoch 1981 - 1992 bol zamestnaný na tunajšom JRD. Funkciu kronikára vykonával od 1. januára 1991 do roku 2013. Pod pseudonymom Jožko Andráš písal po rusínsky básne, poviedky a ilustroval obecnú kroniku. Jeho tvorba predstavuje 54 básnických zbierok. Písal o prírode, ľuďoch, živote, histórii, aktualitách. Niekoľko krát ich uvrejnivil v okresných novinách. Odišiel vo veku 76 rokov.

Mária Kováčiková – nar. v roku 1952 vydatá, má 3 dcéry. Vo svojom voľnom čase sa venuje vyšívaniu krížikovou technikou. Najmä sú to farebné obrazy rôznych veľkostí s motívmi krajínok, portrétov či sakrálne obrazy – obrazy s náboženskou tematikou. V minulosti sa venovala aj pleteniu oblečenia, háčkovaniu obrusov či vytvárala obrusy metódou Richelieu – dierkovaná technika. No zo zdravotných dôvodov sa venuje už len krížikovej technike. Vytvorila už vyše 100 diel. Tie však nepredáva, ale ochotne ich daruje svojim známym, rodine, deťom či kamarátkam. Na internete si jej tvorbu môžete prezrieť na stránkach: www.artma-ma.sme.sk alebo na www.gallery.ru, keď zadáte meno Majka2. Vo voľnom čase sa venuje aj „pisaniu“ veľkonočných vajíčok. V roku 2015 krížikovou technikou vyšila erb obce Kružlová a venovala ho starostovi obce. Dodnes je umiestnený v jeho kancelárii.

Jozef Fecúš (nar. 1952). Má netradičnú záľubu a nadanie. Sám a svojpomocne dokáže opraviť, zrekonštruovať a vyrobiť sláčikové či strunové hudobné nástroje (husle, viola, kontrabas, gitara). Sám vyrobil jedny elektronické husle, jedny klasické husle a jeden atypický kontrabas. Zrekonštruoval, opravil a sfunkčnil desiatky hudobných nástrojov, najmä svojej rodine, známym, hudobníkom a všetkým, ktorí sa naňho obrátili. Svojej záľube sa venuje už vyše 30 rokov. Sám je hudobníkom, ktorý na husliach hral v rôznych hudobných súboroch ako Makovica, Teslák (primáš), TRIO (v skupine TRIO hral aj so svojou najmladšou dcérou Janou, ktorá ho sprevádzala na klávesoch). Vystupovali na rôznych plesoch, narodeninách, kultúrnych podujatiach, zábavách, festivaloch, svadbách, účinkoval aj pri občianskych obradoch. Býva v dome č. 57, je ženatý a má tri dcéry.

Z obce pochádza aj **Anna Šupšáková**, speváčka rusínskych ľudových piesní, najmä uspávanok.

KRUŽLOVSKÝ RUSÍNSKY SLOVNÍK

A

- ambrela – dáždnik
- ancutragy - traky
- ancug – oblek
- apatyka, apatykar – lekárneň, lekárnik

B

- bačkory – kožená obuv
- bandurka - zemiak
- batih – bič
- bigľajs – žehlička
- bišiduvaty – rozprávať
- bodynka – nádoba na mútenie masla
- boľvan – kameň, hlupák
- bonandza – sekretár
- blyvajs – ceruzka
- briačka – spona na opasku
- budar – záchod
- bugiľar – peňaženka

C

- cajger – ručička na hodinách
- colštok – meter
- čulka – ofina

D

- dach - strecha
- dijnyk – nádoba na dojenie mlieka
- dinerka – nádoba na mlieko
- dočka - doska
- drabina – rebrík
- dyšeľ – oje na voze

E

- evanhelija - evanjelium
- eroplan – lietadlo

F

- fartuch - zástera
- filcy – čižmy podobné kapcom
- firang - záclona
- fryštyk - raňajky
- funduš – pozemok

G

- gajs – náplň do lampáša
- gamba – ústa
- gerok – kabát
- gudz – uzol

H

- hamuvaty – brzdiť
- hokerlik – stolík bez operadla
- hvozdk – klinec
- hučok – pole

CH

- chabzivka – lieh
- chmara – mrak, oblak
- chocholuz – ucholak
- chyža – izba i dom

I

- idžiňa - jedlo
- irka – zošit

J

- jalička – vianočný stromček
- jaječnik – hrudka
- jaruha – ryha
- jucha - šťava

K

- kačálnica – valček na cestu
- kyčky – zväzky slamy
- kobica – peň
- koloto - habarka
- komenciaš - žandár
- kopertka – poštová obálka
- kopyľa – nemanželské dieťa
- kormaň - volant
- kostura – nôž
- križma – oblečenie do krstu
- krepľa - šiška
- krochmaľ – škrob

L

- lachy - odev
- lajbija – válov
- lajblík – vesta
- lysina - plešina

M

- mačanka – omáčka
- mandolinka – pásavka zemiaková
- merinda – desiata
- molotok - kladivo
- mongomerak – kabát
- murjanka - mravec

N

- naisni - istotne
- nanaška – krstná mama
- napidperek – naopak
- nebiščik – neboštík
- nevalušnyj - neschopný

O

- obertus - kabát
- operač – stolička

- opliča – rukávy na blúzke od kroja
- otik – hnis

P

- pačka - krabička
- paklík – balík
- pantlička – stužka
- paskudnyj - škaredý
- pelechatyj – strapatý
- perespanka – žena ktorá má dieťa za slobodna
- perun - blesk
- plankáč – sekera na otesanie hrubšieho brvna
- podorožnyj - pocestný
- pokrovec – koberec
- poveresla – súčasť tkáčskeho stavu
- prajnik – lopárik na pranie
- pripovidka – rozprávka
- ptica - hydina
- pulka - morka
- pypka – fajka

R

- rajs – ryža
- ranclivka – veľká šatka
- rešeto - sitko
- riň – potok

S

- selo - dedina
- siňak – modrina
- sklep – obchod
- sľubanok – lávka na spanie
- soročka – košeľa
- sobitka – oheň pálený na Jána
- strup – vyrážka
- stružľak – matrac zo slamy
- sverbohuska - šípka

- sypanec – stodola
- ščampel' – stupienok na rebríku
- šerblyk - nočník
- šičkarňa – stroj na rezanie sena
- šlajer – nevestin závoj
- soročka - košeľa
- šparhet – pec na varenie
- špilka - špendlík
- špižak – zvonec
- štremlí – ponožky
- štrikeraj - spodnička
- štok – poschodie
- šurc - zástera
- švablik - zápalky
- šyfa – loď

T

- temetiv – cintorín
- tepša – plech na pečenie
- truna - rakva
- tynta – atrament

U

- uša – voš
- utriňa – raňajšia bohoslužba

V

- vyhľad - okno
- veper – prasa

Z

- zaduvka – fujavica
- zaft - sirup
- zaholovok – vankúš
- zahumenka – pole
- zelenica – plachta na trávu
- zmerkat ša – stmieva sa
- žumarky - škvarky

PRAMENE A POUŽITÁ LITERATÚRA

www.kruzlova.sk

www.udoliesmrti.sk

Bendász, I. – Koi, I.: A munkácsi görögkatolikus egyházmegye lelkészeinek 1792.évi katalógusa. Nyíregyháza 1994.

Berzeviczy Tivadar: Sáros-szepesmegyei tanfelugyelo jelentese. 1874.

Drobňák, M. – Turík, R.: Obec Kružlová a prvá svetová vojna, rukopis vydal Klub vojenskej histórie Beskydy v roku 2016.

Drobňák, M. – Korba, M. – Turík, R.: Mementá prvej svetovej vojny (diel III). Humenné 2010.

Družno vpered (ukr.) 1959,1992.

Dukla 2003, 2015.

Garncarski, J. - Lukáč, G.: Povrchové prieskumy v južnom predpolí Duklianskeho priesmyku. In: AVANS (Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku) 1994, Nitra 1996, s. 61 - 63.

Hriž, R.: Lovci mamutov na hornej Ondave. Svidník 2002.

Hriž, R.: Z histórie a súčasnosti obce Nižná Jedľová (1559-2009). Svidník 2009.

Rodák, J.: Pozabudnutý hrdinovia. Vojnové a povojnové príbehy, 2012.

30 rokov JRD „Verchovina“ Kružlová. Bratislava 1989.

Kravčík, M. a kol.: Po nás púšť a potopa?. Banská Bystrica 2012.

Kronika obce Kružlová, diel I.

Kronika JRD „Verchovina“ Kružlová, zväzok I.

Kultúrnik (vydala Okresná knižnica vo Svidníku). Svidník 1999.

Mušinka, M.: Volodymyr Sičynskij a Rusíni - Ukrajinci východného Slovenska (ukr.). Prešov 1995.

Mušinka, M. – Mušinka, A.: Národnostná menšina pred zánikom?

Štatistický prehľad rusínsko - ukrajinských obcí na Slovensku v rokoch (1773), 1881 – 2001. Prešov 2011.

Naukovy zbirnyk 5, MUK Svidník, diel 5, Drevené kostoly východného rítu na Slovensku (ukr.). Prešov 1971.

Občasník občanov obce Kružlová, KRUŽLOVČAN 2012-2014.

Odkaz sv. Cyrila a Metoda 2007.

Rábik, V.: Osídlenie a národnostný ráz Makovického panstva v stredoveku. In: Historický zborník MS. 2005, roč. 51, č. 1, 26-54 s.

Rábik, V.: Nemecké osídlenie na území východného Slovenska v stredoveku. In: Acta Carpatho - Germanica XIX. Bratislava 2006.

Rábik, V.: Urbáre makovického panstva z roku 1507. In: Slovenská archivistika, r. XLI, č. 2, 2006, s. 22-40.

Roľník spod Dukly 1957.

- Kaputa, A. – Zozom, P.: Príspevky k dejinám požiarnej ochrany v okrese Svidník. Praha 1992.
- Kol. autorov: Mikroregión Údolie smrti, vydalo Združenie mikroregión Údolie smrti. 2015.
- Kol. autorov: Strategický dokument pre združenie mikroregiónu „Údolie smrti“. Prešov 2012.
- Kol. a.: Zemplén vármegye katonai leírása (1780-as évek). Miskolc 1990.
- Lukáč, G. - Adam, J. a kol.: Zborov. Dejiny obce a makovického panstva. Zborov 2005.
- Marsina, R. – Kušík, M.: Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku II. Bratislava 1959.
- Mihaľ, J. – Mihály, M.: Horný Šariš. Košice 1969.
- Mindoš, I.: Bojovali za socialistický dnešok. Košice 1985.
- Horkaj, Š. – Pružinský, Š.: Pravoslávna cirkev na Slovensku v 19. a 20. storočí (Ľudia – udalosti - dokumenty). Prešov 1998.
- Schématizmy gréckokatolíckej Prešovskej eparchie, roky: 1903, 1931, 2004.
- Slepcev, I.: K problematike I. svetovej vojny na východnom Slovensku v rokoch 1914 -1918. In: Historie a vojenství, r. 52, č. 3, 1993, s. 55-78.
- Sopoliga, M.: Ľudové obydlie Ukrajincov východného Slovenska (ukr.). Prešov 1983.
- Soznam obcí na Slovensku. Bratislava 1946.
- Šlepecky, A.: Vizitácia dedín Makovice Manuelom Olšavským. In: Sborník PF v Prešove UPJŠ v Košiciach. Slavistika. roč. VI., zv. 3, Bratislava 1967, s. 63 – 76.
- Špiesz, A.: Makovické panstvo za urbárskej regulácie Márie Terézie. Nové obzory 32, Košice 1991.
- Štatistické ročenky zo sčítania ľudu, roky 1919 – 2010.
- Štátny oblastný archív Nižná Šebastová – Prešov.
- Tunia, K.: Prehistoric Settlement of the Southern Slopes of the Lower Beskid Mountains. In: Archaeology and Natural Background of the Lower Beskid Mountains, Carpathians (Part I) (Machnik, J. ed.). Krakov 2001, s. 111 – 125.
- Uličný, F.: Dejiny osídlenia Šariša. Košice 1990.
- Vydra, J.: Lidové staviteľství na Slovensku. Praha 1925.
- Významné osobnosti okresu Svidník (Výberová regionálna bibliografia), Okresná knižnica Svidník. Svidník 1987.
- Zubko, P.: Gréckokatolíci v záznamoch latinských biskupov z 18. storočia. Ružomberok 2009.
- Zubko, P.: Gréckokatolíci v záznamoch latinských biskupov z 18. storočia (časť II). Košice 2009.

**KRUŽLOVÁ
VO
FOTOGRAFIÁCH**

*Stoja zľava: Šupšáková, Timanová s malým Timanom, Kimak - Fejková, Gajdoš, Feciskaninová, Solanková, Savčák na rukách malá Mária, Savčáková, Feciskanin, Feciskaninová, Kimak - Fejko
Dole: učiteľ Župina*

Kružlovcania s otcom duchovným J.Gojdičom (v strede vľavo vzadu) a učiteľom Župinom (v strede vpravo vzadu)

*Učítelia pred „mešťankou“ (stredná škola):
 Stoja zľava: Mačuga, Bačová, Maňko, Bilová, Čabiňák.
 Sedia zľava: Vidiščáková, „direktor“ Mikita, Kavčáková*

*Kružlovcania pri krčme p. Feciskanina
 Horný rad zľava: Fečík, Berežný, Savčák, Šupšák, Žumár, Sejka, Bobák, Motyka, Goc, Barna
 Dolný rad zľava: Feciskanin, Baran, Žumár, Timan*

Kružlovcania pri mlátačke na družstve (JRD)

*Kružlovcania pri tarane
zľava: Tvarek, Vančík, Župina, Berežná, Berežný*

Deň matiek v školskej jedálni

*Kosenie pri pravoslávnom chráme
zlava: Vančík A., Gajdoš V., Feciskanin J.*

Kosenie obecného cintorína

Kružľovčania na svadbe N. Slivoviča a A. Zribkovej

*Pri pravoslávnom chráme
Zľava: Sejková, Maššová, Hvozďová*

*Pionierská štafeta, rok 1959. Vzadu základná
škola 1-5. ročník*

Kružľovské deti pred „meštankou“, 6-8. ročník

*Chlapci na starom drevenom moste pri krčme
Zľava sedia: Žumár J., Slivovič M., Mašša P.
Stojí: Feciskanin M.*

*Po otvorení predajne potravín u Ing. Sakalíka
Zľava: Kočan J., Berežný J., Bujdoš J., Mihál M., Kočan J. st., Mašša P., Artim J.*

Autíčka pre MŠ rok 2013

Bojové lietadlá nad Údolím smrti, rok 2010

Čitateľský maratón v knižnici, rok 2011

Zájazd do Maďarska, rok 2009

Deň detí, rok 2014

Diplomy a ďakovné listy obce Kružlová

Euromobil zavítal aj do obce Kružlová, rok 2008

Herci DAD z Prešova, vystúpenie v sále, rok 2008

Hasičská súťaž, rok 2013

Hasičská súťaž, rok 2012

Kružlovcania na návšteve Oswięcim, rok 2011

Pohľad na obec, rok 2016

Kružlovcania na výlete pod hradom v Starej Ľubovni, rok 2008

Kružlovcania pred obchodom - výstup na Rohuľu 2009

Kružlovcania na výlete v Pieninách, rok 2008

Kvíz o obci Kružľová, sála OcÚ, rok 2008

Mikuláš rozdáva darčeky pre deti z MŠ a ZŠ Kružlová, rok 2009

MŠ Kružlová, rok 2008

Návšteva EP v Bruseli a stretnutie s poslancom E. Kukanom, rok 2014

Návšteva EP v Štrasburgu stretnutie s poslancom E. Kukanom, rok 2011

Nové informačné tabule v Údolí smrti, rok 2015

Nové zákopy, prístrešok nad prameň, nový chodník, zábradlie, lávka, výsadba, rok 2013

Plynofikácia pravoslávneho chrámu, rok 2010

Vyšetrenia seniorov, rok 2015

Otvorenie fitness, rok 2009

Otvorenie horolezeckej steny, vľavo primátor mesta Svidník J.Holodňák, rok 2012

Otvorenie viacúčelového ihriska, rok 2010,
zľava: riaditeľka ZŠ O. Krištofová, starosta obce A. Gužo, B. Obrimčáková, M. Krajkovič

Pravoslávny chrám Kružlová, rok 2013

Pálenie sobitky na Rohuli, rok 2009

Pálenie sobitky na Rohuli, rok 2016

Povodeň, fotka nad Ocú, rok 2007

Povodeň, prítok potoka, rok 2007

Reštaurovanie ikonostasu v pravoslávnom chráme, rok 2011

Rekonštrukcia detského ihriska, rok 2007

Rekonštrukcia chodby v ZŠ, rok 2011

Rekonštrukcia strechy ZŠ, rok 2011

Rokovanie s premiérkou I. Radičovou, rok 2011

Rozdávanie potravinovej pomoci, rok 2011

Rusínský ples, rok 2013

Rusínský ples 2008, tombola živé prasa, vľavo poslanec Jurko a vpravo poslanec Hajduk

Dom smútku Kružlová, október 2016

Veľká noc - Pascha rok 2012

Športové poháre zo súťaží obce Kružlová

2x10 bytových jednotiek nižšieho štandardu, odovzdané do užívania v roku 2015

OBSAH

Príhovor starostu	5
Prírodné pomery a poloha obce	6
Praveké a včasnohistorické osídlenie v katastri obce	10
Stredoveké osídlenie Kružlovej a hornej Ondavy	15
Urbár makovického panstva z 1507 roku.....	18
Kružlová na začiatku novoveku.....	21
Urbár z roku 1618.....	21
Urbár z roku 1717.....	23
Tereziánsky urbár Kružlovej.....	27
V búrlivom 19. storočí.....	31
Vývoj názvu obce Kružlová – Kružľova (Кружльова).....	31
Vystahovalectvo a emigrácia do zámoria.....	33
Prvá svetová vojna a život medzi vojnami	34
Obec Kružlová a prvá svetová vojna.....	36
V časoch druhej svetovej vojny	41
Povojnové roky obnovy	46
60. – 80. roky socializmu	47
Po roku 1989	49
Mikroregión Údolie smrti	52
Sčítanie obyvateľov v roku 2011	54
Rozvoj obce od roku 2007.....	55
Jednotné roľnícke družstvo	60
Hora Rohuľa.....	64
Cirkvi	65
Hasiči.....	70
Mikroregión „Údolie smrti“, účel jeho vzniku, predmet činnosti, členovia mikroregiónu a jeho štatutárni zástupcovia	71

Školstvo.....	73
Materská škola	77
Šport v obci	78
Poľovnícke združenie JAVIR.....	78
Denný stacionár	79
Drobnochovatelia	79
Vedúci funkcionári v obci Kružlová po 2. svetovej vojne.....	80
Každoročné akcie v obci Kružlová.....	81
Priezviská rodín v Kružlovej v roku 2016.....	82
Chotárne názvy obce Kružlová.....	83
Chotárne názvy z obecnej kroniky:.....	83
Chotár obce Kružlová:	83
Obecné symboly.....	85
Štatistické údaje o obci.....	86
Osobnosti z obce Kružlová	87
Kružlovský rusínsky slovník	89
Pramene a použitá literatúra.....	92
Kružlová vo fotografiách.....	94

SPONZORI

HRADČANY KRUŽLOVÁ

HRADČANY, s.r.o.
Kružlová 2
09002 KRUŽLOVÁ
Kontakt:
tel: +421 905472489
+421 908873933
mail: penzionvudoli@gmail.com
<https://www.facebook.com/hradcany.kruzlova?fref=ts>

V príjemnom prostredí ponúkame:
- **ubytovanie**
- *rodinné oslavy /slávnostné pohostenie,
narodeniny, jubileá, krstiny/*
- *firemné akcie*

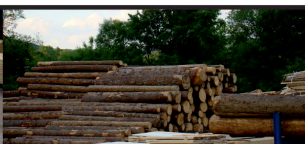

VLADISLAV BEREŽNÝ

BENX

POREZ GULATINY A STAVEBNÉHO REZIVA
RODINNÉ DOMY, ZÁHRADNÉ ALTÁNKY

Kapišová 78, 09001 Kapišová Tel: +421547523006 mobil: +421905843804

„Obec Kružlová je nádherná obec v prekrásnom prostredí Nízkyh Beskýd, v ktorej katastrofi sa nachádza unikátny pamätník pripomínajúci ťažké boje II. svetovej vojny. A keďže misiou organizácie DUKLA DESTINATION je propagácia výnimočného kraja pod Duklou, obec Kružlová bola i vždy bude pre nás veľmi významným partnerom pri prezentovaní našich spoločných hodnôt. Som preto nesmierne rád, že som aj ja mohol svojim kúskom pomôcť, aby táto kniha uzrela svetlo sveta a pripomenula tak bohatú históriu tejto malebnej obce.“

JÁN HIRČKO
zakladateľ DUKLA DESTINATION

www.obleccenieprekojencov.sk

kvalitné slovenské výrobky

Ing. Miroslava Dvorščáková
Šarišské Jastrabie 190
065 48 Šar. Jastrabie

mobil: 0918 914 288

mail: info@obleccenieprekojencov.sk

**MR elektronika
Svidník**

- výroba a správa
webhostingu
predaj PC
predaj čiernej a
bielej techniky

Mgr. Róbert HAJDUK
Kružlová 13
050 02 KRUŽLOVA

mail: hajduk.robe@gmail.com
web: www.hajduksk.sk/eshop
tel.: +421 905 218169

Miroslav BRUDŇÁK
Svidník

Ing. Jozef Ilečko - konateľ
mobil: 0911 180 015

AGROSLUŽBY Svidník, s.r.o.

Stropkovská 474, 089 01 Svidník

IČO: 31 734 154

IČ DPH: SK2020527278

agroslužby.svidnik@gmail.com

P&P HOLZ s.r.o.

IRBIS SLOVAKIA